

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 69 · 29. april
Sesjonen 2018–2019

Møte mandag den 29. april 2019 kl. 12

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 69):

1. Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Kjersti Toppe og Kari Elisabeth Kaski om trygge sykehus foran dyre prestisjeprosjekter (Innst. 247 S (2018–2019), jf. Dokument 8:8 S (2018–2019))
3. Interpellasjon fra representanten Sylvi Listhaug til helseministeren:
«ALS er en av de verste sykdommene det er mulig å få for den som rammes og for familien, og pasienten dør normalt i løpet av 2–3 år. Interpellanten har blitt kontaktet av ALS-syke og pårørende som er frustrert over måten man behandles på, ikke minst fra kommunene. Mange kommuner mangler kunnskap om sykdommen og greier ikke å tilrettelegge på en god måte. Det er uverdig at dødssyke pasienter skal måtte kjempe mot kommunebyråkratiet de siste månedene og årene de har igjen. Den korte tiden pasienten har igjen, skal brukes på å leve, oppleve og ikke minst være sammen med sine nærmeste, ikke på å kjempe mot kommunen. Vil statsråden bidra til at det utarbeides retningslinjer for hvordan ALS-pasienter skal møtes, fra diagnosen stilles til livet er slutt?»
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltets andre byggetrinn og anlegg og drift av områdeløsningen for kraft fra land til feltene Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog (Innst. 240 S (2018–2019), jf. Prop. 41 S (2018–2019))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Arne Nævra, Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken om mer effektiv bruk av strøm (Innst. 231 S (2018–2019), jf. Dokument 8:82 S (2018–2019))
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2019 under Arbeids- og sosialdepartementet (som følge av IA-avtalen 2019–2022) (Innst. 230 S (2018–2019), jf. Prop. 48 S (2018–2019))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Pensjonar frå statskassa (Innst. 232 S (2018–2019), jf. Prop. 50 S (2018–2019))
8. Innstilling frå arbeids- og sosialkomiteen om Årsmelding 2018 for pensjonsordninga for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemer (Innst. 246 S (2018–2019), jf. Meld. St. 16 (2018–2019))
9. Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til fiskeriministeren:
«Å sikre verdens økende befolkning tilgang på proteinrik mat er en av våre største globale utfordringer. Klimautfordringene betyr at maten må produseres mer bærekraftig. Norge har potensial til å bli globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet. Skal vi lykkes med å møte utfordringene, må vi forene bærekraft og konkurransekraft. Havbruksnæringen er ung og har vokst raskt. Den er i dag underlagt fire ulike sektormyndigheter, der alle har vetorett og det er ulik regional praktisering av regelverket. Konesjoner er gitt over tid med svært ulike føringer som gjør det svært problematisk å sikre et effektivt tilsyn. Det er også uklart om vilkårene er oppfylt, og om det har fått konsekvenser. Havbruksnæringen er en nasjonal næring med stort vekstpotensial. Vil statsråden ta initiativ til å rydde opp i gamle konsesjonsvilkår og sikre en enhetlig forvaltning av havbruksnæringen ved at en statlig instans får koordineringsansvaret?»
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (tvungen forsvinning) (Lovvedtak 54 (2018–2019), jf. Innst. 234 L (2018–2019) og Prop. 42 LS (2018–2019))
11. Referat
Presidenten: Representantene Hege Haukeland Liadal og Svein Roald Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
Statsråd Trine Skei Grande overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).
Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [12:01:17]

Redegjørelse av kultur- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer

Statsråd Trine Skei Grande [12:01:37]: Norge er et av verdens mest likestilte land. Faktisk er vi nummer to i verden, ifølge World Economic Forum.

Forskjellen mellom kvinner og menn er enda mindre i 2018 enn den var i 2017. Vi beveger oss i riktig retning.

Aldri har andelen kvinner som jobber deltid, vært mindre enn i dag. Det er 27 000 flere kvinnelige ledere nå enn det var under det forrige flertallet. Forskjellene mellom kvinners og menns gjennomsnittslønn har minket fra 2015 til 2018.

La meg nevne noen eksempler:

- Det er fortsatt rekordlav forskjell i sysselsetting mellom kvinner og menn.
- Antall deltidsansatte kvinner har gått ned fra 2013, fra 40 pst. til 37 pst.
- Forskjellene mellom kvinners og menns gjennomsnittslønn fortsetter å minke. Kvinnenes månedslønn utgjør nå 87,1 pst. av mennenes.
- I statlig sektor er 56 pst. av lederne kvinner.
- Vi har en lik del til mor og far i foreldrepengeordningen og en del som foreldrene kan dele mellom seg.
- Av alle barn i alderen 1–5 år har 92 pst. nå plass i barnehage, noe som er en økning fra 2017.
- Kvinnene utgjør nå et flertall av de uteksaminerte kandidatene ved universitetene og høyskolene. Fordelingen av doktorgrader er omtrent 50/50.
- Sjøl om det ble en liten endring i helgen, er tre av fire av regjeringspartiens ledere kvinner. Høyesterettsjustitiarius er også en kvinne. Vi har kvinnelig statsminister, kvinnelig utenriksminister, kvinnelig finansminister. Ja, også stortingspresidenten er kvinne.
- I den lovgivende forsamlingen er kvinner godt representert – andelen kvinner på Stortinget er 40,8 pst., og andelen i kommunestyrene er 39 pst.

Norge viser vei i arbeidet med likestillingen. Likestilling lønner seg. Det viser seg at kvinners sysselsettingsvekst fra 1972 og 40 år framover har hatt avgjørende betydning for Norges økonomiske vekst.

Institutt for samfunnsforskning har undersøkt situasjonen dersom vi ikke hadde hatt sysselsettingsvekst blant kvinner siden 1972. Da ville fastlands-BNP summert over 40 år ha vært 3 300 mrd. kr lavere enn det reelt sett har vært. OECD anslo i en rapport i 2018 at økningen i kvinners yrkesdeltakelse har stått for opp mot 20 pst. av veksten i BNP per innbygger i Norge de siste 40–50 årene. Det viser hvor sentralt likestilling er for velferdssamfunnet vårt.

Å jobbe for likestilling er god politikk. Det er smart å gjøre, og det er riktig å gjøre, for enkeltmennesket og for samfunnet. Og bedre er alltid mulig.

- For vi har fortsatt et kjønnsdelt arbeidsmarked. Fortsatt tar jenter og gutter kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg.

- Det er for få kvinner på toppen i næringslivet.
- Vi har nedslående tall som viser at LHBTIQ-personer og andre minoritetsgrupper er mer utsatt for hatefulle ytringer enn den øvrige delen av befolkningen.
- For mange kvinner utsettes for voldtekt og alvorlig vold fra sine partnere.
- Kvinner er særlig alvorlig utsatt for negativ sosial kontroll, tvang, vold og overgrep. Det begrenser muligheten deres til å delta i samfunnet gjennom utdanning, arbeid og frivillig engasjement. Det er problemer som vi må løse.

Som kulturminister er jeg opptatt av demokrati og dannelse, fordi det handler om myndiggjøring av mennesker, slik at de kan stå opp for seg sjøl.

På samme måte er likestilling ikke bare en grunnleggende verdi i samfunnet vårt, men en bærebjelke i et demokratisk bærekraftig samfunn. Kulturpolitikk er demokratipolitikk, og likestilling handler om det mest grunnleggende i demokratiet vårt, nemlig menneskerettigheter.

Likestilling handler ikke om at alle skal bli like, men om at alle skal ha like muligheter. Likestillingspolitikk er også god næringspolitikk, og det er god sosialpolitikk, det er godt demokrati i praksis – og det bygger sterke fellesskap i samfunnet vårt.

Landet vårt skal gjennom store omstillinger. Vi skal ta vår del av ansvaret for å løse klimautfordringene og skape vekst, grønn omstilling og nye arbeidsplasser i et inkluderende arbeidsliv. Da kan vi ikke rekruttere fra halve befolkningen.

På Granavolden ble regjeringa enig om en plattform for et bærekraftig velferdssamfunn, hvor skapertrang og kreativitet skal utfolde seg. Arbeidsstyrken i Norge utgjør samfunnets viktigste ressurs. Den styrker grunnlaget for gode velferdsordninger og høy levestandard inn i framtida. Det er om lag like mange sysselsatte kvinner som menn i dag. Ser vi på aldersgruppen 20–64 år, jobbet 82 pst. av mennene og 77 pst. av kvinnene. Forskjellen var rekordlav i 2016, på 5 prosentpoeng, og er like lav i dag.

Andelen sysselsatte innvandrerkvinner i alderen 20–66 år er langt lavere, bare 62 pst. Her er det store forskjeller etter fødeland. Forklaringene på det er sammensatt. Men vi gjennomfører et integreringsløft, slik at innvandrere i større grad får delta i arbeids- og samfunnsniv. Det er viktig at de blir en del av store og små fellesskap i samfunnet vårt.

Flere kvinner og menn må delta i arbeidslivet for å opprettholde velferdssamfunnet vårt, og færre må jobbe deltid. Perspektivmeldingen slår fast at det er et potensial for økt sysselsetting for ulike grupper. Regjeringa har derfor tatt initiativ til en inkluderingsdugnad for å få

flere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en inn i ordinære jobber. Inkluderingsdugnaden er et samarbeid mellom offentlige og private aktører som skal foregå på tvers av ulike sektorer. Partene i arbeidslivet spiller en viktig rolle. I 2019 er innsatsen i inkluderingsdugnaden styrket med i alt 125 mill. kr.

Allerede i 1868 skrev Camilla Collett:

«Vårt land kan ennå ikke sysselsette sine døtre.

Tusen krefter benyttes ikke til noe.»

Kjønnsdelingen av det norske arbeidsmarkedet er fortsatt betydelig. Det går for sakte. Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet er en viktig årsak til kjønnsforskjeller i lønn, arbeidstid, utviklingsmuligheter og karriere.

Kvinner og menn jobber i ulike deler av arbeidsmarkedet – i ulike yrker, næringer og sektorer. De er også plassert ulikt i stillingshierarkiet. 85 pst. av arbeidstakerne i Norge jobber i et kvinne- eller mannsdominert yrke.

Tiltakene som vi setter i gang, må være kunnskapsbaserte. Jeg er glad for at regjeringa nå satser på kunnskap, f.eks. gjennom CORE, som fortsatt vil være et av de sentrale miljøene for likestillingsforskning om arbeidslivet.

Men det er verdt å merke seg at Camilla Colletts ord fortsatt lar seg høres, mer enn 150 år senere.

Flere i heltid vil bidra til å sikre bærekraften i samfunnet vårt. Institutt for samfunnsforskning har gjort beregninger som viser at hvis kvinner hadde jobbet like mye som menn i perioden 1972 og 40 år framover, ville Norge ha vært 2 300 mrd. kr rikere. Beregninger i Perspektivmeldinga viser at dersom alle sysselsatte kvinner hadde jobbet heltid, ville antallet utførte arbeidsverk ha økt med om lag 8 pst.

Det går i riktig retning. Stadig flere kvinner jobber heltid. Det er stadig flere kvinner i dag som velger høyere utdanning, og at høyere utdannet arbeidskraft i større grad jobber heltid, tilsier også en tilnærming mellom kvinner og menn.

Men fortsatt jobber imidlertid hele 37 pst. av sysselsatte kvinner deltid. Vi vet at tallet skjuler store forskjeller i deltid etter bransje, og da kan tiltakene spisses enda mer. For eksempel jobbet kun 13 pst. av kvinner i staten deltid i 2017. I finansnæringen er tallet enda lavere, der jobber bare 11 pst. av kvinner deltid, ifølge 2018-tall. I kommunesektoren derimot jobber annenhver kvinne deltid, og ser vi på kommunale helse- og omsorgstjenester, er det om lag to av tre medarbeidere som er deltidsansatte – 65 pst. – ifølge tall per 1. desember 2018.

Noen tror at deltid er et fenomen som knytter seg til småbarnsforeldre. Det er helt feil. 31 pst. av alle mødre jobber deltid, mot 37 pst. av alle kvinner samlet. Men et viktig moment er at de fleste kvinnene som jobber deltid, ønsker denne arbeidstida. Bare i underkant av

10 pst. av de deltidsansatte kvinnene jobber såkalt ufri-villig. Dette tilsvarer 45 000 kvinner.

Regjeringa vil arbeide for en heltidskultur i arbeidslivet. I Granavolden-plattformen understreker vi at vi vil arbeide for å kjempe mot ufri-villig deltid. Vi skal legge til rette for at flere som ønsker å jobbe heltid, kan gjøre det. Vi skal beholde faste ansettelser som hovedregel i arbeidsmiljøloven, og de siste årene har vi satt i gang flere prosjekter for å få til det.

Vi skal stille krav til alle de regionale helseforetakene om at arbeidet med utvikling av en heltidskultur videreføres, og at flest mulig medarbeidere tilsettes i faste stillinger. Dette har gitt resultater.

Mange familier har en hektisk hverdag med arbeid, hjem, barn, skole, fritidsaktiviteter og frivillig arbeid. Deltidsvalg kan være en mestringsstrategi for å håndtere en situasjon som kvinner ellers ikke ser noe alternativ til, framfor alt knyttet til familiesituasjon. Men for å styrke rettighetene til dem som jobber «ufri-villig deltid», og som faktisk ønsker og kan jobbe mer, er det gjort flere endringer i arbeidsmiljøloven de siste årene.

Avtalen mellom KS, Fagforbundet, Delta og Norsk Sykepleierforbund om Det store heltidsvalget 2018, for å videreføre arbeidet med å redusere deltidsarbeid og utvikle en heltidskultur, er et viktig skritt på den veien. Flere kommuner har bestemt at stillinger som lyses ut, som utgangspunkt skal lyses ut som 100-prosentstillinger.

Forskjellene mellom menns og kvinners gjennomsnittslønn fortsetter å minke. Kvinner tjente i 2018 87,1 pst. av menns lønn når vi inkluderer både heltidsansatte og deltidsansatte. Men det er fortsatt et altfor stort gap, og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet er en viktig forklaring på det. Det handler om forskjeller i kvinners og menns yrkesdeltakelse, hvilken bransje- og sektortilknytning man har, utdanning, arbeidserfaring og kompetanse. Kvinner og menn jobber også i næringer og bransjer med ulik lønnsevne og avtaledekning, og i ulike stillinger. Det dreier seg også om ulike former for lønnsdiskriminering.

Tradisjonelle økonomiske kjennetegn som utdanning, erfaring, bransje og yrke forklarer ikke hele lønns-gapet. Også innen snevert definerte grupper har menn høyere timelønn. For eksempel tjente kvinner som jobber i samme yrke, samme bransje og sektor, som har like lang utdanning, er like gamle og jobber like mye som menn, i gjennomsnitt 93,5 pst. av en manns lønn, ifølge tall fra 2014.

Regjeringa foreslår å styrke aktivitets- og redegjørelsesplikten og har fremmet en proposisjon om det for Stortinget. Lønnsdiskriminering er forbudt ved lov i Norge. I dette forslaget får arbeidsgiverne nærmere bestemt en plikt til å gjennomføre en lønnskartlegging fordelt etter kjønn.

Lønnskartleggingen gir grunnlag for å vurdere om det er lønnsforskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder sammenlignbare stillinger. Arbeidsgiver kan da vurdere om det er risiko for lønnsdiskriminering på grunn av kjønn, som krever forebyggende tiltak. God veiledning for arbeidsgiver er viktig, og dette gjør at alle kan drive godt likestillingsarbeid.

Vi foreslår også at arbeidsgiverne får en plikt til å kartlegge bruken av ufrivillig deltidsarbeid. Arbeidsgivere skal redegjøre for det.

Jeg har tro på at denne styrkingen vil bidra til at diskriminering i arbeidslivet kan forebygges, og at likestilling fremmes på viktige områder.

Uenigheten kan ofte være stor om hva slags tiltak som er rimelige, rettfærdige og virkningsfulle for å fremme likestilling. Dette gjelder kanskje ikke minst vårens diskusjon om foreldrepengeordningen. Vi har en raus foreldrepermisjonsordning i Norge som gir begge foreldre verdifull tid med barnet de første leveårene.

Likestilling i arbeidslivet handler om å stille kvinnelige og mannlige arbeidstakere likt, og vi mener at en tredeling stiller kvinner og menn likere. Det handler ikke bare om ordninger, men også om holdninger. Pappas jobb er ikke viktigere enn mammas. Vi vet at kvinner oftere enn menn velger det de oppfatter som mer familievennlige yrker i offentlig sektor når de får barn. Vi tror at når foreldrene deler omsorgsansvaret og fraværet fra jobb mer likt, kan vi forvente endringer i mønsteret i arbeidslivet. Regjeringa vil beholde dagens ordning med tredeling av foreldrepermisjonen.

Vi har hatt et godt samarbeid med arbeidslivets parter. I Granavolden-plattformen sier regjeringa at vi skal legge til rette for et velfungerende trepartssamarbeid. Jeg har nylig hatt møte med arbeidslivets parter. De er positive og støtter alle sammen en likere fordeling av foreldrepengeordningen. Det handler om at arbeidsgivere må ha likere forventninger til kvinnelige og mannlige arbeidstakeres fravær i forbindelse med barn.

Sånn jeg oppfattet det i møtet, var det heller ikke mottatt noen klager om at ordningene med ammefri ikke fungerer. Ammefri gir mor rett til fri fra jobb den tida hun trenger for å amme barnet sitt. I barnets første leveår har mor rett til ammefri med lønn inntil én time per dag.

Det er ikke bare arbeidsgiverorganisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene som støtter opp rundt fedrekvoten. 80 pst. av småbarnsforeldre ønsker en fedrekvote på 10 uker eller mer. Regjeringa mener at tredeling av foreldrepermisjonen er viktig for likestillingen, men det er også viktig for barnet, og det er viktig for muligheten til å være foreldre.

Kjønnsstradisjonelle utdanningsvalg bidrar til å opprettholde et kjønnsdelt arbeidsmarked. To tredjedede-

ler av yrkesdelingen i Norge i dag er en direkte konsekvens av kvinners og menns utdanningsvalg. Dette gjenspeiler seg i arbeidsmarkedet og er med på å begrense både den enkeltes valgmuligheter og arbeidsmarkedets fleksibilitet. Det er derfor en stor utfordring for norsk likestilling at mange jenter og gutter tar kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg.

Kvinner er nå i flertall i høyere utdanning og har vært det i lang tid. De har i økende grad valgt utradisjonelle utdanninger og gått inn i tidligere mannsdominerte og kjønnsbalanserte utdanninger. Dette gjelder f.eks. medisin, jus og naturvitenskapelige og teknologiske utdanninger. I noen realfag har vi nå et flertall av kvinnelige søkere.

Dessverre kan vi ikke si at vi har sett en lignende endringsprosess når det gjelder menn. Det kan henge sammen med at endrede utdanningsvalg gir bedre uttelling i form av lønn og status for kvinner enn det det gjør for menn.

Det er under 15 pst. menn av de som er tatt opp til sykepleierutdanningen for 2018. Til barnehagelærerutdanningen utgjør menn kun to av ti. Den samme tendensen ser vi i grunnskolelærerutdanningen for 1.–7. trinn.

Dersom vi ønsker et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked, må vi først og fremst ha flere menn inn i helse- og sosialsektoren. I Granavolden-plattformen betoner vi dette problemet. Vi viser at vi skal stimulere flere til å velge utradisjonelle utdanninger og karrierer for å bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsliv, og sier at vi vil styrke rekrutteringen av menn til barnehagene og til læreryrket.

Regjeringa planlegger å legge fram en strategi som vil bidra til et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked. Vi skal basere arbeidet på UngIDag-utvalgets utredning, som bl.a. skal foreslå gode tiltak for å få unge til å bryte med tradisjonelle kjønnsrollemønstre ved valg av utdanning og yrke.

Vi vil stimulere flere til å velge utradisjonelt gjennom å gjøre de normbrytende satsingene som vi gjør f.eks. med «Jenter og teknologi» og «Menn i helse», landsdekkende. Vi øker støtten til Jenter og teknologi med 1 mill. kr, til 3,5 mill. kr for 2019. I år var 29 pst. av søkerne til høyere utdanning innen teknologi- og realfag kvinner. Siden 2010 har 1 562 menn blitt helserekruttert gjennom Menn i helse.

I årets budsjett har vi satt av 2 mill. kr for å finne ut hvordan vi skal få flere menn til å søke grunnskole- og barnehagelærerutdanninger og helse- og omsorgsutdanninger. I samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet vil vi sette inn tiltak for bedre kjønnsbalanse innen disse utdanningene. Vi er i gang med å rekruttere flere studenter til lærerutdanningen for

trinn 1–7, særlig mannlige studenter og studenter med innvandrerbakgrunn. Men bedre er alltid mulig.

Forhåpentligvis vil vi få flere mannlige søkere til profesjonsstudiet i psykologi når vi nå får ett tilleggspoeng til førstegangsvitnemålskvoten. Fra før får mannlige søkere to tilleggspoeng til sykepleieutdanningene ved UiA og Lovisenberg diakonale høyskole.

For å forstå hva som bidrar til å fremme og hemme kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, har Institutt for samfunnsforskning kartlagt forskningen som er publisert de siste ti årene, samt tiltak som er forsøkt for å bidra til endring. Her vil jeg peke på en viktig erfaring fra rapporten. Det er at det mangler systematiske evalueringer, samt følgeevaluering av de tiltakene som blir gjort.

I februar la Stoltenberg-utvalget fram sin rapport, Nye sjanser – bedre læring, om kjønnsforskjellene i skoleprestasjoner. Vi er i gang med å fornye alle fagene i skolen og skal legge fram en stortingsmelding om tidlig innsats høsten 2019. Stoltenberg-utvalgets rapport blir viktig i dette arbeidet. Blant annet gjelder det hvordan vi kan sikre bedre spesialpedagogisk hjelp og spørsmålet om mer fleksibel skolestart.

Sjøl om Norge er et av verdens mest likestilte land, er det fremdeles langt færre kvinner enn menn i toppen av norsk næringsliv. Et konkurransedyktig næringsliv må rekruttere gode kandidater fra hele befolkningen.

Kvinner i toppledelsen i næringslivet handler om tilgang til makt, ressurser og beslutningsposisjoner. Jevnere kjønnsfordeling og gode rollemodeller antas også å ha effekt på utdanningsvalg og karrierevalg for jenter.

I de 200 største bedriftene i Norge er det bare en av ti av de øverste lederne som er kvinner. I toppledergruppene i de samme selskapene er andelen 22 pst. Jeg ser fram til å lansere et nytt CORE Topplederbarometer til neste år. Næringslivet må sjøl ta ansvar for å rekruttere toppledere fra hele befolkningen, og det er mange aktører som løfter fram disse problemstillingene. Det er kjempebra!

#hunspanderer, SHEconomy, Fjong, ODA, SHE – dette er unge kvinner som gjør en forskjell, og som vil være med på å skape endring. For å understøtte dette har regjeringa i samarbeid med næringslivet laget en beste praksis-liste, «Hvordan få kjønnsbalanse i toppen av næringslivet». Denne er distribuert til de 500 største norske virksomhetene med råd og tips om viktige grep for å bedre kjønnsbalansen i toppen.

Regjeringa har satt av 2 mill. kr til tiltak som skal bidra til å øke andelen kvinnelige toppledere i næringslivet. I et samarbeid mellom Kulturdepartementet og Næringsdepartementet vil vi ta initiativ til mer kunnskap.

Statlig sektor kan vise til økning i andelen kvinnelige ledere. Fra 2013 til 2017 økte andelen fra 46 pst. til

53 pst. Også når vi bryter ned stillinger i departementer og direktorater, er tallene gode. For eksempel er andelen kvinner som er toppledere, 53 pst. på direktoratsnivå. Disse tallene er fra 2018. Dette viser at statens systematiske arbeid virker.

Helseministeren klarte på kort tid å øke andelen kvinnelige sykehusdirektører. Han ga sykehusstyrene i oppdrag å ha en bevisst holdning til rekruttering av kvinnelige toppsjefer. Dette har gitt resultater. I 2016 var det 10 pst. av sykehusdirektørene som var kvinner. Nå er andelen økt til 45 pst. Jeg har stor tro på denne strategien. Vi må ta for oss sektor for sektor for å få kvinneandelen opp.

Staten har direkte eierskap i 74 selskaper, og regjeringa arbeider målrettet med å øke andelen kvinnelige styreledere. Det har gitt resultater. Gjennomsnittlig andel kvinner blant styreledere i selskapene som omtales i Statens eierberetning 2017, var 45 pst. ved utgangen av mars 2018 mot 36 pst. i mars 2014.

Men det er fortsatt en klar mannsdominans i toppledelsen i de selskapene staten eier. Ved utgangen av 2017 var kvinneandelen blant administrerende direktører 24 pst. Gjennomsnittlig kvinneandel i konsernledelser og selskapers ledergrupper var 37 pst.

Vi forventer at alle selskapene skal jobbe systematisk med mangfold i egen organisasjon.

Økt kvinnelig gründerskap er et sentralt element for å få til økt likestilling i næringslivet. Kvinner er underrepresentert i næringslivet som eiere av bedrifter og som gründere. At færre kvinner starter som gründere, betyr at samfunnet ikke lykkes godt nok med å ta hele befolkningen i bruk når vi skal innovere, skape verdier og skape ledere. Det er et stort potensial for norsk økonomi i å fremme kvinners skaperkraft og posisjon i næringslivet og som gründere.

Det er mange som har gode idéer i Norge. I 2017 ble godt over 60 000 av disse til nye bedrifter. Men i 2017 var bare tre av ti gründere kvinner. Det burde vært – og kan bli – veldig mange flere. Derfor har regjeringa satt i gang et arbeid med en handlingsplan for kvinnelig gründerskap. Handlingsplanen skal se på hvordan vi kan innrette dagens virkemidler bedre for å fremme kvinnelig gründerskap, også i helse- og sosialsektoren og i offentlig sektor.

Regjeringspartiene har nylig lansert seks punkter for bedre kvinnehelse. For det første skal forskning om kvinners helse fortsatt prioriteres. Vi vil videre satse på bedre reproduktiv helse og vil utvide ordningen med gratis prevensjon for kvinner opp til 24 år. Kreft rammer mange kvinner, og vi vil erstatte dagens celleprøve for å oppdage livmorhalskreft med en enkel HPV-test.

Vi legger fram en strategi for å kombinere omsorg med jobb, en pårørendestrategi, og vi vil løfte interna-

sjonal kvinnehelse, bl.a. gjennom vaksinasjon. Vi lager nye pakkeforløp for sykdommer som typisk rammer kvinner, som muskel- og skjelettlidelser, smertebehandling og utmattelse. Vi må også forebygge slike lidelser gjennom å påvirke forhold som virker inn på sykdommene. Dette omfattes av folkehelsemeldinga som ble lagt fram før påske.

Vi vil bygge robusthet i ulike livsfaser. Unge jenter rapporterer om mer psykiske plager og er mindre fysisk aktive enn gutter. Eldre kvinner rammes oftere av hoftebrudd.

Vi trenger en politikk som bl.a. redegjør for og møter kjønnsulikhetene i helse. Vi peker på dette i en ny opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, og også i en handlingsplan for fysisk aktivitet og en nullvisjon for ulykker med alvorlige skader i hjemmet. Vi planlegger også et toppmøte om kvinnehelse til høsten.

Regjeringa har hatt på høring en endring i abortloven, der fosterreduksjon nå skal reguleres i nye bestemmelser.

Norge er et av Europas beste land når det gjelder politikk og rettigheter for LHBTIQ-personer. Regjeringas mål er å skape et åpent, trygt og mangfoldig samfunn. Dette er også rammene for regjeringas plan for skeive. Det er litt over et år igjen av planarbeidet, og i alt er 70 av 81 tiltak igangsatt eller gjennomført. Vi har startet et arbeid med en omfattende levekårsundersøkelse for skeive i Norge. Den forventes å være ferdig i 2020.

Gjennom Granavolden-plattformen har regjeringa på nytt forpliktet seg til å gå foran internasjonalt for å fremme rettigheter for seksuelle minoriteter. Allerede i mai er Norge vertskap for IDAHOT+ Forum 2019. Tema for årets konferanse er kunnskapsstatus, utfordringer og veien videre. Norge har sammen med andre land fremmet LHBTIQ under FNs kvinnekommisjon i år.

Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha den samme muligheten som alle andre til å delta i samfunnslivet – på like vilkår og uten diskriminerende barrierer. For en funksjonsnedsettelse blir først en funksjonshemming når gapet mellom de personlige forutsetningene og samfunnets krav blir for store, og det er vår jobb å minske det gapet. Vår ambisjon er en mer helhetlig og samordnet innsats og en mer effektiv gjennomføring av regjeringas politikk.

Regjeringa lanserte i desember 2018 strategien Et samfunn for alle, for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Strategien er med på å forplikte ni statsråder. Innsatsen skal ses i et tiårsperspektiv, fra 2020 til 2030. Regjeringa er nå i gang med arbeidet med en handlingsplan som skal bygge på pilarene i strategien og gi dem innhold. Handlingsplanen skal presentere konkrete tiltak som skal bidra til økt likestilling og demokratisk deltakelse. Vi arbeider også med en stortings-

melding om rettigheter til mennesker med utviklingshemning.

Negative holdninger til og fordommer mot ulike etniske og religiøse minoritetsgrupper samt diskriminering på ulike samfunnsarenaer er godt dokumentert. Den senere tid viser også tendenser til et hardere debattklima. Dette er bekymringsfullt og uakseptabelt. Rasisme og diskriminering skaper frykt og mistillit og hindrer inkludering. Regjeringa er i gang med å utarbeide og iverksette en ny nasjonal handlingsplan mot rasisme og etnisk og religiøs diskriminering. Vi tar sikte på å lansere den innen utgangen av året.

Vi arbeider også med å utvikle indikatorer for diskriminerings- og likestillingssituasjonen for etniske minoriteter i Norge.

Vi skal ha et samfunn hvor ytringsfriheten står sterkt, og hvor terskelen for å delta i den offentlige debatten er lav. I regjeringas strategi mot hatefulle ytringer prioriterer vi kunnskapsutvikling, rettssystemet, hvordan politiet fungerer, hvilke møteplasser vi har, barn og unges situasjon, mediesektoren og arbeidslivet.

Institutt for samfunnsforskning er tildelt et oppdrag som skal gi oss kunnskap om avsenderne av hatefulle ytringer. Det blir et viktig arbeid som kan gi oss informasjon om hvordan hatefulle ytringer kan motvirkes.

Det er viktig å støtte opp om unge mennesker som utsettes for hatefulle ytringer. Derfor støtter regjeringa «Stopp hatprat»-kampanjen.

I desember 2018 møtte Norge til høringsmøte med FNs rasediskrimineringskomité. Komiteen er positiv til regjeringas strategi mot hatefulle ytringer.

Vold og overgrep mot kvinner er en av våre største likestillingsutfordringer. Innsatsen er betydelig styrket de siste årene, og politiet har fått en rekke nye virkemidler for å ivareta og beskytte dem som er utsatt, samtidig som det fokuseres mye på både etterforskning og irettføring.

Vi vet at en del kvinner og barn må leve i skjul i årevis, og at en del av disse til og med blir drept. Regjeringa satte høsten 2018 ned et utvalg som skal gjennomgå partnerdrapssaker. Utvalget skal vurdere flere partnerdrapssaker i sammenheng og skal i sin utredning gi anbefalinger om bedre og mer treffsikre forebyggende tiltak.

Regjeringa prioriterer arbeidet mot vold og overgrep høyt. Vi er i gang med oppfølgingen av ulike handlingsplaner. Satsingen i opptrappingsplanen mot vold og overgrep i inneværende år er på til sammen om lag 1 mrd. kr. I 2019 styrker vi særlig det forebyggende arbeidet mot vold og overgrep. Det er viktig å rette innsatsen mot de unge. Vi har derfor utviklet opplæringsmaterieell om voldsrelaterte tema som nå er klart til bruk i barnehage og skoler. Dette skal også oversettes til samisk.

I 2019 styrker vi også behandlingstilbudet til voldsutøvere og overgripere, i regi av både helsetjenesten, familievernet og Alternativ til vold. Vi har etablert et ATV-tilbud i Finnmark med samisk kompetanse, som skal prioriteres. Å styrke behandlingstilbudene vil kunne bidra til å forebygge framtidig vold.

Krisesentertilbudet er et av de viktigste hjelpetiltakene vi har for voldsutsatte. Sjøl om mange kommuner følger opp krisesenterloven på en god måte, vet vi at kvaliteten på tilbudet varierer. Derfor vil regjeringa nå gjennomføre en evaluering, etter overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene, og vurdere tiltak som kan sikre et godt krisesentertilbud.

Voldtekt er et alvorlig likestillingsproblem. Kvinner er mest utsatt, og voldtekt utøves nesten utelukkende av menn. Regjeringa la den 25. mars fram en ny handlingsplan mot voldtekt. Handlingsplanen vil fokusere på målrettet forebyggende innsats, et godt hjelpetilbud etter voldtekt, god faglig oppfølging av fornærmede, god etterforskningskvalitet og mer kunnskap og kompetanse. Handlingsplanen mot voldtekt skal bidra til å sikre en helhetlig og samordnet innsats på et område hvor mange sektorer har sin del av ansvaret.

Vi har også laget en handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Å bli utsatt for negativ sosial kontroll, tvang, vold og overgrep er brudd på den enkeltes rett til å leve et fritt liv, en betydelig likestillingsutfordring, et vedvarende folkehelseproblem og et grunnleggende samfunnsproblem. De som rammes, kan få alvorlige fysiske og psykiske plager, og flere lever med langvarige belastninger som kan begrense muligheten de har til å delta i samfunnet gjennom utdanning, arbeid og frivillig engasjement. Å delta er viktig for å oppleve lokal tilhørighet og tilhørighet til storsamfunnet, og det bidrar til å bygge tillit mellom samfunnsgrupper. Her vet vi at kvinner er mest utsatt.

Regjeringa la den 8. mars 2017 fram Retten til å bestemme over eget liv, en handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Arbeidet er ytterligere styrket med nye tiltak i Integrering gjennom kunnskap, regjeringas integreringsstrategi for 2019–2022.

I en undersøkelse fra 2015 viser man at samiske kvinner er mer utsatt for vold enn ikke-samiske kvinner i samme område. Samtidig er det avdekket en omfattende overgrepskultur i Tysfjord kommune. Det er alvorlig og en situasjon som regjeringa tar på det høyeste alvor, og egne midler er bevilget via Fylkesmannen i Nordland til arbeid spesielt rettet inn mot Tysfjord-samfunnet. Men regjeringa vil også sette i gang et samarbeid med Sametinget for å vurdere ulike tiltak for å bekjempe denne volden.

Metoo har vært en vekker. Metoo har vist oss at det er behov for både tiltak og holdningsendringer. Seksuell trakassering er uakseptabelt og ulovlig. Omfanget av seksuell trakassering er rystende og urovekkende stort. Seksuell trakassering er et alvorlig arbeidsmiljøproblem – bare denne våren har vi fått tall på seksuell trakassering i Forsvaret, blant studentene ved Universitetet i Oslo og en rekke vitnesbyrd fra unge jenters skolehverdag.

Høsten 2018 gjennomførte Forsvaret en undersøkelse om mobbing og seksuell trakassering. Både forsvarssjefen, forsvarsministeren og jeg har tatt resultatene av undersøkelsen på største alvor. Undersøkelsen viser at både menn og kvinner i Forsvaret opplever mobbing og seksuell trakassering. Samtidig ser vi at kvinner er særlig utsatt. Arbeidet med å håndtere og forebygge mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret må derfor også fokusere på holdninger til kvinner og kvinners deltakelse. Forsvaret trenger flere kvinner som kan være med på å forme kulturen og arbeidsmiljøet.

Forsvaret har en viktig jobb å gjøre for at uakseptable og ulovlige forhold blir gjort kjent, og at de blir tatt tak i. Forsvaret har iverksatt flere tiltak. Noe av det første de vil gjøre, er å gjennomgå og revidere eksisterende regelverk for å tydeliggjøre regler og samle disse i ett direktiv. Forsvaret vil også gå gjennom og forbedre sitt system for varsling. Det skal være enkelt og trygt å varsle, og de som er ledere, skal vite hvordan de skal håndtere både den som varsler, og den som får varsel mot seg. Et viktig tiltak vil derfor være kvalitetssikring av utdanning og kompetanse på alle ledernivåer i Forsvaret.

Det er viktig med gode verktøy i arbeidet mot seksuell trakassering. Regjeringa vil sikre en effektiv håndheving av saker om seksuell trakassering og etablerer derfor et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering. Diskrimineringsnemnda gis nå myndighet til å håndheve saker om seksuell trakassering og til å ilegge oppreisning og erstatning. Vi vil også styrke Likestillings- og diskrimineringsombudets veilednings- og hjelpetilbud fordi vi ønsker at sakene skal løses på lavest mulig nivå. Arbeidet med seksuell trakassering har høy prioritet for denne regjeringa, og etableringen av et lavterskeltilbud er en viktig milepæl i dette arbeidet.

Forslaget om styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten innebærer at alle arbeidsgivere skal søke å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold på arbeidsplassen. Arbeidsgivere skal dokumentere dette.

Kvinnens rettigheter og likestilling er en prioritert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk, både som et eget satsingsområde med egne midler og som et tverrgående tema – som det også er i FNs bærekraftsagenda 2030. Arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling

har et bredt nedslagsfelt. Det handler på den ene siden om å løfte kvinner ut av fattigdom og undertrykking og på den andre siden om å innfri det enorme potensialet kvinner representerer når det gjelder å delta politisk og økonomisk i samfunnet på lik linje med menn.

Mer enn 40 års nordisk samarbeid på likestillingsområdet har gitt resultater. Et nytt samarbeidsprogram for likestilling trådte i kraft 1. januar i år, med en varighet på fire år. Basert på det nordiske samarbeidet vil vi også bidra til debatten i Brussel om utvikling av EUs likestillingspolitikk. Fra norsk side er det handlingsplanen Frihet, makt og muligheter, for 2016–2020, som legger rammene for utenriktjenestens arbeid for kvinners rettigheter og likestilling.

Kvinnens frihet, makt og muligheter starter med utdanning. Derfor har regjeringa de siste fire årene mer enn doblet støtten til utdanning i utviklingsarbeidet. Jenters utdanning er en hovedprioritet i denne satsingen.

Noen av de vanligste årsakene til at jenter slutter på skolen, er barneekteskap, tidlig graviditet og kjønnsbasert vold. Hver eneste dag blir rundt 33 000 jenter under 18 år giftet bort. Vi vil øke innsatsen mot sånne skadelige skikker og utarbeider nå en ny strategi for vårt internasjonale arbeid mot barne- og tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og kjønnsselektering.

Jenters og kvinners rett til å bestemme over sin egen kropp og sitt eget liv er avgjørende for å oppnå likestilling. «SheDecides» er et initiativ som har dette som mål. Jeg er stolt over å ivareta rollen som Norges «SheDecides Champion».

Regjeringa har økt innsatsen for tilgang til prevensjon og for seksuell og reproduktiv helse – fra det allereide høye nivået på 1,19 mrd. kroner i 2016 – med 700 mill. kr over fire år, i 2017–2020. Samlet sett bidrar dette til bedre helsehjelp for kvinner og til at færre kvinner dør i fødsel og av utrygge aborter.

Norges fjerde handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet ble lansert i januar i år, med varighet fram til 2023. Norge skal jobbe for å sikre kvinners og jenters sikkerhet og rettigheter i krig og konflikt samt styrke kvinners innflytelse i konflikthåndtering og fredsprosesser.

Årets hovedtema på FNs kvinnekommisjon var sosial beskyttelse, tilgang til offentlige tjenester og bærekraftig infrastruktur for likestilling. Både utviklingsministeren og jeg prioriterte å delta på kvinnekommisjonen. Fra Norges side ble spesielt menneskerettighetsforvarere som jobber for kvinners rettigheter og likestilling, trukket fram, sammen med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, hvor vi opplever økt internasjonalt press.

Jeg mener at det er all grunn til å være fornøyd med innsatsen på likestillingsfeltet. Gjennomgangen viser en

god utvikling for likestillingen mellom kvinner og menn. Som sagt har vi fortsatt en rekordlav forskjell i sysselsettingen. Andelen deltidsansatte kvinner går ned. Forskjellene mellom menns og kvinners gjennomsnittslønn minker. I statlig sektor er nå 56 pst. av lederne kvinner. Vi har en lik del fordeling mellom mor og far i foreldrepengeordningen og én del som foreldrene kan dele mellom seg. Vi vet at enda flere barn går i barnehage. Vi vet at et enda større flertall av de uteksaminerte kandidatene ved universiteter og høyskoler er kvinner. Vi vet at tre av de fire regjeringspartiene ledes av kvinner, og at høyesterettsjustitiarien og stortingspresidenten er kvinner.

Men dette er fortsatt et område der det gjenstår store utfordringer. Nå har vi laget noen langsiktige planer som vil sørge for at vi får trøkket på for å få til en positiv utvikling videre mot det likestilte samfunnet jeg tror alle av oss ønsker. Vi er ganske gode, men bedre er alltid mulig.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at redegjørelsen legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [12:45:15]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Kjersti Toppe og Kari Elisabeth Kaski om trygge sykehus foran dyre prestisjeprojekter (Innst. 247 S (2018–2019), jf. Dokument 8:8 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:46:13] (ordfører for saken): Det er intet mindre enn det største sykehusprosjektet i Norge gjennom tidene vi debatterer i dag. Det dreier seg om flere prosjekter i hovedstadsområdet med en kostnadsramme på nærmere 60 mrd. kr, og som strekker seg fram til 2035. Konsentrasjonen av bygningsmassen ved OUS til Gaustad og Aker og avviklingen av driften ved Ullevål sykehus har vært omfattet av betydelig interesse, kritikk og aksjoner.

Den økonomiske bærekraften i dette prosjektet, som også berører flere andre utbyggings- og vedlike-

holdsprosjekter i Helse Sør-Øst, er den viktigste bakgrunnen for det foreliggende representantforslaget om å få utredet Ullevål-tomtens muligheter på en mer utførlig måte enn det Helse Sør-Øst til nå har gjennomført. I tillegg mener forslagsstillerne at prosjektet har vært omfattet med en lite tillitvekkende prosess, at det mangler faglig forankring blant de ansatte, og at det framtidige kapasitetsbehovet i hovedstadsregionen ikke er godt nok utredet. Det vises også til et umiddelbart behov for å få bygget et nytt Aker lokalsykehus, for øvrig et punkt som en samlet komité ser ut til å kunne slutte seg til.

Komiteens behandling av denne saken har vært grundig, med stort engasjement, og det ble 5. mars avholdt muntlig høring i Stortinget. Et gjennomgående godt samarbeidsklima i komiteen har også kommet til uttrykk i dette tilfellet – jeg takker for det – selv om det nok ikke er siste gang dette klimaet vil bli satt på prøve i denne saken.

Regjeringspartiene, altså flertallet i helse- og omsorgskomiteen, støtter ikke forslaget fra Senterpartiet, Rødt og SV. Den vesentligste årsaken til dette er at Helse Sør-Øst har vedtatt at Ullevål skal belyses – slik det heter – som alternativ til Gaustad. Det vil etter flertallets mening være respektløst overfor den faglige utredningskompetansen i det regionale helseforetaket å ikke avventen en slik vurdering før Stortinget konkluderer i en sak om en mer omfattende utredning av Ullevål. Det er varslet at alternativutredningen vil foreligge før sommeren.

I denne sammenhengen er det verdt å påpeke at det knytter seg et par forfatningsmessige temaer til Stortingets behandling av den framtidige sykehusstrukturen i Oslo-regionen. Etter helseforetaksloven er det, som komiteen er vel kjent med, Helse Sør-Øst i samråd med Oslo universitetssykehus som har ansvar for å planlegge, organisere, styre og samordne den nye utbyggingen. Deretter er det opp til helseministeren å godkjenne disse planene.

Likevel er det etter saksordførers mening grunn til å påpeke forholdet mellom den utøvende og den kontrollerende makten, altså Stortinget, i et prosjekt med et slikt omfang som det vi står overfor her. Formålet med Stortingets kontrollerende funksjon er ikke bare å sikre demokratisk innsyn og innflytelse på de områder der regjeringen etter Grunnloven er gitt direkte kompetanse; funksjonen dreier seg også om å sikre Stortinget et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, avdekke feil og mangler, dyrke fram god forvaltningskultur, slå ned på ressursløsning og skape åpenhet om offentlige beslutningsprosesser.

Gjennom den kontrollerende virksomheten skapes det legitimitet, eller aksept, i befolkningen. For å referere til regjeringsadvokatens omfattende doktoravhandling om kontrollfunksjonen: Som bevilgende myndig-

het har Stortinget en særlig oppfordring til å kontrollere regjeringens ressursbruk, ikke minst med tanke på neste års budsjett.

Kontroll er altså ikke bare et spørsmål om kontroll i etterkant, men like mye et spørsmål om proaktive tiltak for å sikre at beslutningsgrunnlaget er tilstrekkelig. Jeg minner om i den forbindelse at lånesøknaden allerede er sendt regjeringen.

Et stort flertall i komiteen er av den oppfatning at per dags dato har Stortinget ikke tilstrekkelig informasjon til å trykke på startknappen for et Gaustad/Aker-prosjekt. For å sitere representanten Michael Tetzschner i Dagens Næringsliv i dag:

«Foreløpig har jeg ikke sett noe som tilsier at Gaustad skal foretrekkes.»

Det knytter seg risiko til OUS-prosjektet, ikke bare til økonomi, men også til miljø- og verneaspekter, til inntektsgrunnlaget for de ideelle sykehusenes funksjon i prosjektet, til byrden som Oslo kommune skal belastes med ved overføring av pasienter, til salgsinntektene ved en avhending av Ullevål-tomten og til realisering av andre viktige sykehusprosjekter i Helse Sør-Øst dersom OUS-prosjektet skulle havare finansielt. Denne risikoen forsterkes når et faglig miljø av leger, psykologer og sykepleiere nærmest unisont forkaster de foreliggende planene.

Jeg kommer til å utdype denne risikoen, med særlig vekt på Venstres prinsipielle holdning i denne saken, i et senere innlegg.

Tuva Moflag (A) [12:51:04]: Når man bor i Oslo og Akershus, er det lett å ta sykehusstilbudet for gitt. Det er korte avstander mellom sykehusene, og jeg tror de aller fleste opplever sykehusstilbudet som nært og trygt. Det er ikke avstanden til sykehuset som er utfordringen i hovedstadsområdet, slik folk kan oppleve det andre steder i landet. Men vi har en stor utfordring med lokal-sykehuskapasitet. For oss i Arbeiderpartiet er derfor viktigste prioritet at Aker sykehus kommer på plass så raskt som mulig.

Som representant for Akershus fylke må jeg si tydelig ifra: Akershus trenger Ahus selv. Kapasiteten her er allerede sprengt. Akershus har den sterkeste befolkningsveksten i hele landet, og derfor er det viktig at gro-ruddalsbefolkningen overføres til nye Aker så snart som mulig. Slik Arbeiderpartiet ser det, er det ikke rom for forsinkelser i dette prosjektet. Vi mener Aker må prioriteres dersom parallell utbygging blir vanskelig å gjennomføre.

Fra Oslo kommunes side handler overføringen av gro-ruddalsbefolkningen først og fremst om to ting: kapasitet og samhandling. I Oslo kommune samarbeider bydeler på tvers om helsetjenester. Derfor er det så

viktig for Oslo kommune at hele groruddalsbefolkningen overføres samlet og samtidig til Aker sykehus.

Kommuner og bydeler er både førstelinje og tredjelinje i et pasientforløp. Sykehusopphold må ses i sammenheng med hele helsetjenesten vi skal bygge opp rundt pasientene. Helseforetaket og kommunen må spille hverandre gode.

Arbeiderpartiet er bekymret for den kroniske underfinansieringen av sykehusene våre. Vi står ved vårt valglofte om 12 mrd. kr mer til sykehusene i denne perioden. Arbeiderpartiets budsjett, med en bedre sykehusramme og lavere egenkapitalkrav, vil gjøre det lettere for både drift og investeringer. Det handler om god pasientbehandling for syke mennesker, og det handler om å ha nok penger til dyktige ansatte, til medisiner og annen behandling og til medisinskteknisk utstyr og gode behandlingsbygg.

De regionale helseforetakene står overfor store byggeinvesteringer i årene som kommer, og det utgjør en betydelig større andel av sykehusbudsjettene enn i foregående år. Det er lagt til grunn varierende forutsetninger om effektivisering i de respektive foretakenes økonomiske langtidspaner. Hvorvidt planene lar seg gjennomføre, vil bl.a. avhenge av bevilgningsnivå og i hvilken grad helseforetakene lykkes med å effektivisere driften uten at det går på bekostning av pasientbehandlingen.

Arbeiderpartiet er bekymret for at totalkostnadene for byggeprosjektene i hovedstaden, kombinert med regjeringens trange sykehusrammer, vil fortrenge andre planlagte og nødvendige byggeprosjekter i Helse Sør-Øst. Vi er opptatt av at framdriften for hovedsykehuset i Innlandet og andre viktige byggeprosjekt ved Drammen, Ahus, Kalnes, Skien og Sørlandet sykehus ikke forsinkes som følge av de store investeringene i OUS. Som i alle andre deler av landet vil vi ha mest mulig og best mulig sykehuskapasitet for pengene vi investerer. Når Ullevål-alternativet nå skal belyses som alternativ til Gaustad, forutsetter Arbeiderpartiet at alle alternativer knyttet til tomtevalg og areal kan redegjøres for. Beslutningen må være godt forankret og mulig å ettergå i ettertid. For Arbeiderpartiet er lokalisering på enten Gaustad eller Ullevål underordnet kapasitet og kompetanse, men det forutsettes at alternativet som får statsrådets og Helse Sør-Østs tilslutning gjennom foretaksmøtet er velfundert og økonomisk bærekraftig, og har rom for nødvendig kapasitetsøkning.

Avslutningsvis vil jeg legge vekt på flere ulike høringsinnspill fra fagmiljøene med bekymring for om kvaliteten ved Oslo-sykehusene blir god nok. Dette gjelder særlig innspillet om føde- og barseltilbudet, tilbudet til syke og nyfødte premature, arbeidet til traumeteamet samt organisering av kreftbehandling – innspill som må

tas på største alvor. Helseministeren, styret og ledelsen ved Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus må se det som sin største oppgave å gjenopprette tillit til prosessen og sørge for at veien videre er godt forankret med bred støtte.

Med det tar jeg opp forslaget som Arbeiderpartiet har sammen med andre.

Presidenten: Representanten Tuva Moflag har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sveinung Stensland (H) [12:55:32]: Helse Sør-Østs styre ba i januar om at Ullevål belyses som alternativ lokalisering til Gaustad, med samme virksomhetsinnhold. Vi avventer, som saksordføreren var inne på, denne informasjonen.

Oslo universitetssykehus skal ytterligere se på planlagt virksomhetsinnhold og driftskonsepter for både Aker og et samlet regionsykehus, da beliggende på Gaustad eller Ullevål, før oppstart av forprosjekt. Spesielt skal det ses på fagområdene traume- og akuttmedisin, fødselshjelp, nyfødmedisin og kreft. Bydelene Grorud, Stovner og Alna skal få det nye sykehuset på Aker som sitt lokalsykehus.

Det som betyr noe i all omstrukturering innen helsesektoren, er at pasientene skal få best mulig tjenester også i fremtiden. Det er derfor viktig å finne frem til den lokaliseringen og organiseringen som sørger for det. Helse Sør-Øst har i konseptrapporten oppgitt å ha satt av midler til å håndtere den økonomiske risikoen ved prosjektet. Dersom OUS ikke skulle klare å håndtere den økonomiske risikoen ved prosjektet, vil det gå ut over sykehusdriften. Det er derfor avgjørende at Helse Sør-Øst reduserer risikoen. Men det bør være litt å gå på – innen somatikken driver Haukeland universitetssykehus 20 pst. rimeligere enn OUS.

Dette blir landets største sykehusbygging og skal bl.a. finansieres gjennom en effektivisering i OUS. Det er positivt at regjeringen før helgen varslet at betingelsene for låneopptak til prosjekter som dette forbedres, noe som kan gi lettelse i likviditeten på opp mot 0,5 mrd. kr årlig ved prosjekter av denne størrelsen.

Helseforetakene skal inkludere ideelle aktører som likeverdige parter i sitt plan- og utviklingsarbeid, og Helse Sør-Øst må synliggjøre hvordan de ideelle sykehusene skal innlemmes i en ny struktur frem mot behandlingen av lånesøknaden. De ideelle skal styrkes, ikke svekkes, og kapasiteten ved de ideelle sykehusene må utnyttes i større grad enn i dag.

Det er behov for nye sykehusbygg i Oslo. Mange av byggene på Ullevål er gamle, uhensiktsmessige og i svært dårlig teknisk stand. Det er på tide å gå videre fra planlegging til bygging. Det er viktig at Norges hovedstad får moderne og fremtidsrettede sykehusbygg. Oslo

har i dag blant Norges dårligste sykehusbygg, og det er på tide at vi kommer i gang med byggingen av nye. Først var kritikken at det var for liten kapasitet. Nå er kapasiteten i prosjektet økt, og en kritiserer det for at det er for høye kostnader. Oslo fortjener sykehus med høyere kvalitet og bedre kapasitet. Å drive sykehus på dagens Ullevål er som å drive sykehus i et museum. For den rødgrønne regjeringen var ikke engang Nasjonalgalleriet godt nok som museum. Det er derfor påfallende at representantene fra Senterpartiet og SV mener tilsvarende bygninger er gode nok for pasienter.

Stadige omkamper forsinker byggingen av moderne sykehus i Oslo. Det vil ramme Oslos innbyggere, ikke minst dem som bor i Groruddalen. Det vil alltid være mange interessenter i en så stor utbygging som også innebærer endringer i organisasjonen. Det viktige for oss er at det legges til rette for at tilbudet kan leveres med god kvalitet og kapasitet også i fremtiden.

Helt siden etableringen i 2009 har Oslo universitetssykehus utredet ulike bygningsmessige alternativer. I dag foregår store deler av sykehusdriften i gamle bygg av til dels dårlig kvalitet. Det er behov for å slå sammen fagmiljøer som i dag har likeartet aktivitet på Gaustad og Ullevål. En utbygging på Ullevål-tomten ble vurdert i både 2012 og 2016, men ble ikke tatt med videre. Nå skal det altså igjen belyses i tråd med vedtaket i Helse Sør-Øst.

Gaustad har 220 000 m² bygg som kan brukes videre, men som alternativt må erstattes og bygges på Ullevål – i tillegg til oppgradering av de gamle og nedslitte lokalene ved Ullevål. Ved Ullevål-alternativet mister en også salgsinntektene fra Ullevål. Ullevål har kun 110 000 m² bygg som kan benyttes videre, og disse er planlagt benyttet frem til fase 2 er ferdigstilt. Nå får vi dette opp igjen på nytt i form av belysningen som er bestilt.

Det skal leveres gode og likeverdige helsetjenester til innbyggerne i hele landet. For å få til dette er det særlig viktig at Oslo universitetssykehus sikrer en best mulig benyttelse og samordning av sitt helsepersonell og særlig en god bruk av det spesialiserte helsepersonellet, som vi har stort behov for også i andre deler av landet. Det viktigste for pasientene er ikke hvor et nytt sykehus i Oslo plasseres, men hvordan pasientene blir møtt av helsetjenesten.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:00:26]: Den nye sykehusstrukturen ved Oslo universitetssykehus angår ikke bare innbyggerne i Oslo. Dette er en av de desidert dyreste sykehusutbyggingene i norsk historie. Foretaksmodellen gjør at dårlig økonomistyring i dette prosjektet kan påvirke tjenestene til alle innbyggerne i Helse Sør-Øst. 2,9 millioner innbyggere, eller over halve Norges befolkning, kan i ytterste konsekvens påvirkes ne-

gativt av dette prosjektet om finansieringen ikke er realistisk. Regjeringens grep med å gi mulighet for helseforetakene til å forlenge nedbetalingstiden for investeringer vil frigjøre mer penger til pasientbehandling og redusere behovet for innsparinger for å realisere byggingen på opp til 500 mill. kr de første årene.

Fremskrittspartiet har ett fokus: god pasientbehandling. Rødt, Senterpartiet og SV forsøker å få dette til å dreie seg om tomtevalg alene. Det blir altfor snevert. For Fremskrittspartiet er det viktig å velge det alternativet som gir best pasientbehandling, sikrer best mulig akuttfunksjoner, er økonomisk mest fornuftig, og som gjør at en tenker langsiktig på hvilke behov Oslos innbyggere har for sykehustjenester.

Vi har vært og er fortsatt kritisk til prosessen i denne saken. Helseforetakene er riktignok uavhengige, men det er fortsatt Stortinget som bevilger pengene i dette landet. Fremskrittspartiet kommer ikke til å støtte en lånesøknad før vi mener at det er gjort gode vurderinger av både Gaustad og Ullevål, og vi skal være forsikret om at vi tar fornuftige valg.

Mange har nok sett på innvilgelse av lånesøknader fra helseforetakene som en formalitet. Jeg kan garantere at Fremskrittspartiets stortingsgruppe ikke ser på dette som en formalitet. Fremskrittspartiet kommer til å stemme nei til å låne penger til sykehusprosjekt i Oslo dersom vi ikke er trygge på at alt er på stell, og at man velger riktig løsning.

Det er grunn til skepsis når man ser på tidligere prosjekt i Oslo-området. Det ble advart mot å legge ned Aker sykehus – det ville gi utfordringer. Det ble advart om at Ahus hadde for liten kapasitet da flere av Groruddalsbydelene skulle flyttes dit, og det ble advart om at sykehuset på Kalnes i Østfold ble bygd for lite. Alt slo til. Da er det grunn til også å utvise sunn skepsis overfor planleggingen og kapasiteten i dette prosjektet. Blant annet derfor har Fremskrittspartiet stilt en rekke kritiske spørsmål i denne prosessen og kommer til å fortsette å være kritiske fram til vi føler oss helt trygge på at prosessen er under kontroll, og at løsningene som velges, medfører et bedre helsetilbud for innbyggerne innenfor forsvarlige rammer.

Vi har vært bekymret for at Helse Sør-Øst skal finansiere hele prosjektet gjennom effektiviseringer på hele 2,1 mrd. kr. Fremskrittspartiet mener også helseforetaket bør ta til seg at prosjektet har fått massiv kritikk fra alle hold, inkludert sykehusansatte og fagforeninger i Oslo, og vi er også bekymret for regulering, tomteutfordringer, akuttfunksjoner og beredskapsmiljø. Videre er det viktig for Fremskrittspartiet at de ideelle sykehusene Diakonhjemmet og Lovisenberg får en større rolle i den nye sykehusstrukturen.

Dette dreier seg med andre ord om langt mer enn tomtevalg. Fremskrittspartiet er enig i at det er store utfordringer med Gaustad-tomta, men det er også problemer med Ullevål-alternativet. På det nåværende tidspunkt er det ingen som har nok informasjon til å konkludere med hvilket alternativ som best ivaretar våre bekymringer. Når belysningen av Ullevål-alternativet foreligger, vil vi forhåpentligvis ha et kunnskapsgrunnlag som gjør at vi kan ta stilling til en eventuell lånesøknad. Selv om helseforetaket formelt sett fatter vedtaket, har vi som landets øverste folkevalgte organ et helhetlig ansvar for landets sykehus.

Fremskrittspartiet forventer at belysningen av Ullevål-alternativet er grundig og ser ingen grunn til nå å utsette en prosess som er ekstremt viktig for hele Oslos befolkning. Det påhviler Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus et stort ansvar for at det gjøres en grundig jobb med å belyse Ullevål som et reelt alternativ.

Kjersti Toppe (Sp) [13:05:09]: Det er eit stort behov for å investera i offentlege sjukehus i Oslo-området. I juni 2016 vedtok helseminister Høie i føretaksmøtet framtidige målbilde for Oslo universitetssjukehus, OUS, og det vart bestemt at OUS skulle byggjast ut på Gaustad og Aker, mens Ullevål skulle leggjast ned. Prosessen fram til dette vedtaket i føretaksmøtet har vore sterkt kritikkverdig, og det er eigentleg ei sak i seg sjølv. Eg vil visa til merknadene frå Senterpartiet og SV i innstillinga. Etter vårt syn er det som har skjedd, eit brot på statens eigen rettleiar for tidlegfaseplanlegging av sjukehusbyggprosjekt – det har ikkje tillit.

Styret i Helse Sør-Aust godkjende 31. januar 2019 konseptrapporten for prosjektet på Gaustad og Aker, samtidig som det vart bedt om fleire tilleggsutgreiingar. Blant anna skal Ullevål belysast som alternativ lokalisering til Gaustad, men det er høgst uklart kva det betyr å belysa, og det er heller ikkje utarbeidd ein verksemdsplan før desse vedtaka vart fatta.

Planen om samling på Gaustad har vorte møtt med veldig sterk kritikk, og dei største helsefaglege miljøa ved Oslo universitetssjukehus, som Legeforeningen, Norsk sykepleierforbund, Norsk psykologforening og Den norske jordmorforening, er sterkt kritiske til den vedtatte nedlegginga av Ullevål sjukehus til fordel for utbygging på Gaustad. Det er nettopp splitting av fagmiljø på Ullevål som ifølgje fleire fagmiljø vil få konsekvensar som går ut over pasienttilbodet, særleg er dette belyst for områda nyfødmedisin og traumebehandling.

I tillegg til dei store faglege innvendingane mot Gaustad-prosjektet er det òg kome andre innvendingar på grunn av ueigna tomteforhold og stor risiko med omsyn til regulering: knappe tomteressursar, bratt terreng, fredda bygningssmasse, kulturminne osv. I motsetnad til

Gaustad har Ullevål sjukehus eit stort areal for utbygging som er ferdig regulert til sjukehusområde. Ullevål har òg over 100 000 m² med sjukehusbygg som anten er bygd nyleg eller er nyrenovert.

Helseminister Høies planar svarar heller ikkje på kapasitetsbehovet. Ifølgje konseptrapporten frå Helse Sør-Aust skal berre ein av fire bydelar i Groruddalen, bydel Alna, overførast til Aker, men først i 2029. På styremøtet i januar 2019 vart det rett nok vedtatt at det skal leggjast til rette for at alle fire bydelane i Groruddalen skal tilhøyra Aker sjukehus – men å leggja til rette, det er inga reell forplikting i det.

Planane har stor økonomisk usikkerheit og er ikkje økonomisk berekraftige. Det vil kunna gå ut over pasienttilbodet i Oslo og få konsekvensar for økonomi og investeringar òg i resten av Helse Sør-Aust. Det skal effektiviserast i drift i Oslo universitetssjukehus for fleire hundre millionar kroner årleg for å byggja opp eigenkapital, og det vert planlagt for ei gevinstrealisering på ca. 2 mrd. kr etter at bygget står ferdig. All erfaring med andre sjukehusbygg viser at dette er urealistisk – sjå berre på Møre og Romsdal.

Ei uavhengig ekspertgruppe som består av personar med lang erfaring når det gjeld sjukehusplanlegging, sjukehusutbygging og offentlig prosjektleiing, har nyleg lagt fram ei idéskisse for ei utbygging på Ullevål, der ein meiner at dette vil kunna kosta 20 mrd. kr mindre enn den utbygginga som Helse Sør-Aust står for no.

Fleire parti har sagt at dette er Noregs største og dyraste sjukehusprosjekt nokosinne. Da er det veldig uforståeleg at Stortinget ikkje skal ta stilling til dette prosjektet før ein lånesøknad kjem. Michael Tetzschner har sagt til DN i dag:

«Vi trenger en likeverdig og fullverdig utredning av Ullevål-alternativet før Stortinget kan ta standpunkt til en lånesøknad fra Helse Sør Øst.»

Når representantar frå alle regjeringspartia går ut og seier dei ikkje støttar Gaustad-prosjektet, men at dei treng betre avgjerdsgrunnlag, er det uforståeleg for Senterpartiet at ein ikkje kan vera med og støtta eit forsiktig forslag om å krevja ei utgreiing av Ullevål.

Med det tar eg opp forslaget som Senterpartiet har saman med SV.

Presidenten: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp forslaget hun refererte til.

Sheida Sangtarash (SV) [13:10:26]: Kanskje vi skal ta debatten om helseforetaksmodellen med én gang, for nok en gang ser vi en oppsiktsvekkende uryddig prosess. Kanskje vi skal se nærmere på hvor lite støtte dette prosjektet har i fagmiljøene og hos de ansatte, eller kanskje vi skal fortsette debatten om fødetilbudet der vi avsluttet sist. Denne gangen handler det ikke om

Distrikts-Norge eller om de veldig lange avstandene, men om at man svekker fødetilbudet og øker risikoen for transportfødsel i hovedstadsområdet, selv om man fint kunne ha unngått det.

Dette prosjektet er en kostbar utbygging, er dårlig helsefaglig begrunnet, støttes ikke av fagmiljøet og de ansatte og løser ikke behovet for kapasitet i Oslo-området. Det er ikke rart at fagfolk synes prosessen har vært uryddig og lite tillitvekkende. Nåværende administrerende direktør har lagt bort anbefalingene i arealutviklingsplanen som ble vedtatt i 2011. Der ble det anbefalt fortsatt drift på Ullevål, Rikshospitalet og Radiumhospitalet av økonomiske, trafikkmessige og planmessige årsaker. Men nåværende direktør lanserte en helt ny idé til sykehusstruktur. Ikke engang denne strukturen gikk etter planen, da Campus Oslo viste seg ikke å være gjennomførbar, etter innsigelser fra Statens vegvesen. Deretter fikk man enda en ny idé til sykehusstruktur. For meg virker det forhåndsbestemt og verken arealmessig eller faglig forankret.

De største helsefaglige miljøene ved Oslo universitetssykehus, representert ved Legeforeningen, Norsk Sykepleierforbund, Fagforbundet, Norsk psykologforening og Den norske jordmorforening, er sterkt kritiske til den vedtatte nedleggelsen av Ullevål sykehus til fordel for utbygging på Gaustad. Den planlagte oppsplittingen av fagmiljøet på Ullevål vil ifølge flere fagmiljøer få alvorlige konsekvenser, som går ut over pasienttilbudet ved Oslo universitetssykehus. Ifølge fagmiljøet er det stor sannsynlighet for at akutt- og traumemiljøet svekkes.

SV deler denne bekymringen. Dette er et fagmiljø som har stor anerkjennelse utenfor Norges grenser. Vi deler også bekymringen fra fagmiljøet innenfor nyfødtmedisin ved Oslo universitetssykehus, som advarer om at planene vil gi et dårligere nyfødtmedisinsk tilbud enn i dag. Dette fagmiljøet peker på risikoen for økt antall transportfødsler. Transport er forbundet med risiko for den nyfødte, og vi kunne fint ha unngått det i Oslo-området. Det er uheldig å vedta en sykehusstruktur som svekker dagens tilbud til alvorlig syke nyfødte.

Som representant for Akershus vil jeg til slutt også ta opp at de foreliggende planene fra Helse Sør-Øst ikke løser det store kapasitetsbehovet til Oslo og Akershus. Befolkningen i Groruddalen i dag har som sitt primær-sykehus Akershus universitetssykehus, som allerede har sprengt kapasitet. Ahus ble dimensjonert for et opptaksområde med 350 000 innbyggere. Dette opptaksområdet har nå passert 500 000. På grunn av kapasitetsmangelen ved Ahus sendes mange av deres pasienter til Diakonhjemmet Sykehus – og enkelte til Kongsvinger sykehus. Dette er uheldig for befolkningen i både Oslo og Akershus. Derfor må Ahus prioriteres.

Det er et stort behov for å investere i offentlige sykehus i Oslo-området. Det er et så viktig spørsmål at det ikke er noen tvil om at de overordnede prinsippene må behandles i Stortinget. Derfor er vi med på forslagene.

På tross av at denne prosessen har vært uryddig, vil jeg på slutten her takke saksordføreren for en ryddig prosess i behandlingen av denne saken.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:15:03] (komiteens leder): I saker som denne og i alle omstruktureringer innen helsesektoren må det være hensynet til at pasienter skal få best mulig tjenester som må ligge til grunn også i framtiden. I denne saken og i alle andre saker er det viktig å finne fram til den lokalisering og organisering som nettopp sørger for det.

Nå er det slik i denne saken at styret i Helse Sør-Øst i sitt styremøte 31. januar i år, på bakgrunn av stemmeforklaring fra de tillitsvalgte da man behandlet konseptrapporten i dette prosjektets styringsgruppe, ba om at Ullevål belyses som alternativ lokalisering til Gaustad, men med samme virksomhetsinnhold. Jeg har en forventning om at dette blir grundig belyst og er spent på informasjonen vi da vil få.

Styret i Helse Sør-Øst har også bedt Oslo universitetssykehus belyse ytterligere planlagt virksomhetsinnhold og driftskonseptet for både Aker og et samlet regionsykehus på enten Gaustad eller Ullevål i forkant av oppstart av forprosjektet. Spesielt skal det da ses på fagområdene traume- og akuttmedisin, fødselshjelp, nyfødtmedisin og kreft. Jeg har bare lyst til å understreke at vi sier ikke Gaustad, men vi sier Gaustad eller Ullevål. Det vil si at komiteen ikke har tatt stilling til om det skal ligge enten her eller der.

Når det gjelder økonomien i dette, har det vært knyttet bekymring til om den økonomiske risikoen har vært akseptabel. Dette vil være landets største sykehusutbygging og skal bl.a. finansieres gjennom effektivisering i Oslo universitetssykehus på om lag 800 mill. kr i en tiårsperiode fram til byggene står ferdig, og ytterligere effektivisering på ca. 1,3 mrd. kr i en periode etter det og etter at de nye byggene er blitt tatt i bruk.

Det har blitt knyttet stor usikkerhet til realismen i en slik effektiviseringsplan i denne størrelsesordenen. Nå har regjeringen varslet et nytt låneopplegg for Sykehusbygg, der bl.a. nedbetalingstiden settes fra 25 år til 35 år. Dette vil nok bidra til at risikoen ved dette prosjektet kan dempes, men likevel vil dette være noe vi er nødt til å følge nøye med på. Jeg vil også understreke det som er blitt sagt tidligere, at andre prosjekter i Helse Sør-Øst-området ikke kan bli skadelidende eller forsinket på grunn av de prosessene som skal foregå her i Oslo. Så er det også slik at reguleringsrisikoen i dette prosjektet er

høy, og her har Riksantikvaren forhåndsvarslet innsigelser.

Så vil jeg henlede oppmerksomheten til Granavolden-plattformen. Der sies det at andelen av den samlede helse- og omsorgssektoren som er organisert og drevet av ideell virksomhet, skal økes. Dette vil regjeringen legge fram måltall om i statsbudsjettet for 2020. Det er slik at helseforetakene skal inkludere ideelle aktører som likeverdige partnere i sitt plan- og utviklingsarbeid. Jeg er glad for at flertallet i komiteen mener at Helse Sør-Øst fram mot behandlingen av lånesøknaden må synliggjøre hvordan de ideelle sykehusene skal innlemmes i ny struktur. I dag er Diakonhjemmet Sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus lokalsykehus for til sammen seks bydeler innenfor en rekke sykdomsområder. Lovisenberg har i tillegg delansvar for en fjerde bydel. Jeg har en klar forventning om at Helse Sør-Øst følger opp regjeringens ambisjon om at de ideelle sykehusenes ansvarsområder blir utvidet, og det vet vi at både Diakonhjemmet og Lovisenberg står klare til. Dette er viktig i den konkrete prosessen for å sikre riktig dimensjonering av nye offentlige sykehus i Oslo, der vi også vet at det er forventet stor befolkningsvekst.

Nå er det slik at Helse Sør-Øst har vedtatt en belysning av alle disse forholdene innen juni dette år, og de bekymringene som er reist i denne saken, har de selv sagt et ansvar for å svare ut. Det må selvsagt være slik at faktagrunnlaget må være godt nok før lånesøknaden kommer til behandling her i Stortinget.

Bjørnar Moxnes (R) [13:19:53]: Når prestisje blir viktigere enn befolkningens helsetilbud, må vi folkevalgte sørge for at pasientene går foran. Derfor fremmet vi, sammen med Senterpartiet og SV, forslag om å sikre trygge sykehus foran dyre prestisjeprosjekter. Et samlet fagmiljø advarer på det sterkeste mot Helse Sør-Øst sine planer om å legge ned Ullevål sykehus, fordi det vil utgjøre en risiko for befolkningens helsetilbud. Vi skal være glade for at fagfolk tar ansvar når direktørene og regjeringen svikter.

På Ullevål har de et komplett akuttmedisinsk miljø samlet under ett tak. I fjor behandlet de over 30 000 akuttpasienter, hvorav 2 000 traumepasienter. De har beredskapen vi er helt avhengig av hvis mange blir alvorlig skadd etter ulykker eller terror. Når katastrofer skjer, må spesialister fra alle fagområder være umiddelbart tilgjengelig på samme sted for å sikre og berge liv og helse, og sånn er det på Ullevål.

Men sykehusplanene i Oslo innebærer å kløyve dette akutt sykehuset i to. En sånn splitting av akuttmedisinske fagområder fratår fagfolkene muligheten til sømløst samarbeid ved omfattende ulykker. Det er derfor fagmiljøene advarer mot planene. Det er ikke engang gjort en

risikovurdering av hva en slik oppsplitting vil bety for beredskapen. Derfor er disse planene uansvarlige og utgjør en helsemessig risiko for befolkningen.

Stortinget kan i dag sikre flertall for å utrede Ullevål-alternativet. Det er ikke for seint å snu for noen partier. Jeg ser at Michael Tetzschner i DN argumenterer for å utrede Ullevål-alternativet. Jeg vil be ham og andre av regjeringspartienes medlemmer om å følge opp ordene med handling og stemme for vårt forslag.

Arbeiderpartiet i Oslo har gått inn for utredning av Ullevål, men på Stortinget opptrer Arbeiderpartiet og Støre dessverre som Bent Høies støttehjul. Det bør velgerne merke seg. Det samme gjelder Fremskrittspartiet. I dag sier Sylvi Listhaug at vi er mest opptatt av tomter, ikke pasienttilbud. Det er, med respekt å melde, bare tull. Vårt forslag handler om å stanse en ødeleggende nedleggelse av Ullevål sykehus som er til skade for akuttpasienter, for dem som skal føde barn, og også for kreftbehandlingen i regionen vår. Fremskrittspartiet velger å protestere for all verden, men dessverre følge med på ferden.

Helsebyråkratene hevder at planen deres vil gi en innsparing på 2 mrd. kr årlig, men har ingen fakta som underbygger dette. Derimot har en uavhengig faggruppe laget en rapport som viser at alternativet med først å bygge nytt lokalsykehus på Aker og så trinnvis bygge ut Ullevål, vil kunne koste 20 mrd. kr mindre. Det ansvarlige er å få utredet dette skikkelig som alternativ til planene til Helse Sør-Øst.

I tillegg svikter de borgerlige partiene befolkningen i Groruddalen. De har vært kasteballer i helsevesenet i mange år etter nedleggelsen av Aker sykehus og kan bli det i 20 år til fordi planene til Helse Sør-Øst innebærer å bygge ned Ullevål, tømme det etter hvert, og at man da skal la Aker ta imot tre bydeler som i dag har Ullevål som sitt lokalsykehus, nemlig Nordstrand, Østensjø og Søndre Nordstrand. Dette betyr at vi ikke får oppleve at Groruddalen samlet kommer tilbake til Aker, som har vært et krav fra samtlige partier i Oslo i årevis. Om dette sier Arbeiderpartiet ingen verdens ting. Her gjør de som strutsen, stikker hodet i sanden og sier ingenting om at Gaustad-planen vil ødelegge for å få Groruddalen samlet tilbake til Aker. Det er på tide at dette skjer. Det fortjener folk i Groruddalen. Derfor anbefaler jeg med dette de forslagene som Rødt er en del av.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at å omtale andres argumentasjon som «bare tull», ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Bent Høie [13:25:13]: Jeg er, som representantene i helse- og omsorgskomiteen, opptatt av at det skal leveres gode og likeverdige helsetjenester til innbyggerne i hele landet. For å få dette til er det spesielt

viktig at Oslo universitetssykehus sikrer oss en best mulig bruk av den kompetansen og det helsepersonellet som er i regionen, og særlig en god bruk av det spesialiserte helsepersonellet, som vi har stort behov for også i andre deler av landet.

Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst har i en årrekke jobbet med planene for utviklingen av Oslo universitetssykehus framover. Allerede i 2016 slo jeg fast at jeg var enig i planene om et samlet og komplett regionsykehus, inkludert lokalsykehusfunksjonene på Gaustad, et lokalsykehus på Aker og videre utvikling av et spesialisert kreftsykehus på Radiumhospitalet. Dette var det viktig å slå fast allerede da, fordi Oslo universitetssykehus hvert år benytter svært store beløp til vedlikehold og investeringer, og det er viktig å få fastsatt en retning for den videre utviklingen og de videre utredningene.

Nå er vi i en situasjon der arbeidet med byggingen av det nye klinikkbygget på Radiumhospitalet heldigvis allerede er i gang.

Jeg har merket meg at flere miljøer nå har tatt til orde for at Ullevål sykehus bør være stedet hvor det nye regionsykehuset skal samles. Dette er selvfølgelig mulig, men noe av bakgrunnen for at dette ikke ble konklusjonen i 2016, var at vi så det som utenkelig å ikke benytte byggene på Rikshospitalet på Gaustad i lang tid framover, og at det samlet sett var på Gaustad det var mest ny bygningsmasse.

Etableringen av et nytt stort lokalsykehus på Aker vil måtte skje gradvis, med gradvis overføring av pasienter fra Ahus og personell fra Ullevål. Jeg er samtidig opptatt av at Lovisenberg og Diakonhjemmet skal få et større ansvar i framtiden, i tråd med de planene som også Helse Sør-Øst har.

Det er ikke flere sykehus i seg selv vi har behov for i Oslo. Det er derimot flere gode, funksjonelle sykehusbygg både pasienter, ansatte og pårørende har behov for. Det er på Ullevål bygningsmassen har blitt vurdert som dårligst, og det vil være mest krevende å oppgradere denne. Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst har derfor sett det som mest hensiktsmessig at den videre utviklingen skjer på Gaustad og på nye Aker sykehus. Styret i Helse Sør-Øst vedtok dette ved behandlingen av konseptrapporten. De ansattes valgte representanter i styret mente at det fortsatt gjensto uavklarte forhold som tilsa at det også burde vurderes alternativ lokalisering og arbeides med gjennomføringsrisiko, og at Ullevål også belyses som en alternativ lokalisering til Gaustad, men med samme virksomhetsinnhold. Dette vil foreligge til styrebehandlingen i juni. Jeg vil legge eventuelle tilleggsopplysninger her til grunn for min videre vurdering av saken. Så vil regjeringen komme tilbake til denne saken, selvfølgelig, i forbindelse med statsbudsjettet for 2020.

En rekke av de spørsmålene som er blitt stilt i debatten, vil bli besvart i det arbeidet som nå pågår. Og en del av de spørsmålene som er stilt i debatten, er allerede godt besvart.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [13:29:03]: Oslo legeförening inviterte 8. april til en rapportlansering om et alternativ til utbygging på Gaustad og Aker. Alternativet omtales som «Parksykehuset Ullevål», og det framholdes at det vil bli realisert raskere og 20 mrd. kr billigere enn Aker-Gaustad-alternativet. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråden forholde seg til disse regnestykkene og øvrig informasjon, sett i lys av at Ullevål nå skal belyses som alternativ?

Statsråd Bent Høie [13:29:37]: Helse Sør-Øst var til stede på den lanseringen, og de har sagt veldig tydelig at de vil gå inn i den rapporten og se på den informasjonen som framkommer der, som en del av det arbeidet som foregår fram mot styremøtet i juni. Men det er også verdt å merke seg at den modellen som der foreslås, ikke er et samlet regionsykehus på Ullevål. Så da går man jo vekk fra det som er helt vesentlig i denne saken, nemlig at vi får et samlet regionsykehus for Helse Sør-Øst, og at pasientene i framtiden ikke skal oppleve at regionsykehusfunksjonene i Helse Sør-Øst er delt på to lokaliteter, med de negative konsekvensene det har for pasientene – men også de negative konsekvensene det har for helsetilbudet i resten av Norge, fordi det krever en høyere bemanning med høyspesialisert kompetanse som det er mangel på i resten av Norge.

Tore Hagebakken (A) [13:30:42]: I innstillinga uttrykker Arbeiderpartiet bekymring for at totalkostnadene for byggeprosjektene i hovedstaden – kombinert med regjeringas trange budsjettammer, må jeg få lov å legge til – vil kunne fortrenge andre planlagte og nødvendige byggeprosjekter i Helse Sør-Østs nedslagsfelt, deriblant planene om et Mjøssykehus. Denne bekymringen er det flere som har reist. Vi hørte at også komiteens leder, representanten Bekkevold, var innom det samme. Vi i Arbeiderpartiet er sjølsagt svært opptatt at vi skal ha moderne, gode og funksjonelle sykehus i Oslo, som også tjener hele landet i mange sammenhenger, men vi er også svært opptatt av at vi skal ha mer effektiv drift og bedre pasientbehandling også ellers i landet. Så det gjelder å investere riktig. Kan statsråden forsikre at det ikke vil bli noen forsinkelser som følge av det som skal skje her inne?

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [13:31:48]: Jeg oppfatter at det er nettopp den kvalitetssikringen av prosjektet som nå foregår i regi av Helse Sør-Øst. Men jeg vil legge til at Helse Sør-Øst har en investeringsplan, et opplegg for sine investeringer framover. De har bygd opp likviditet for å kunne håndtere de planene de har. Dette prosjektet har en økonomisk bærekraft, både enkeltvis og som en helhet, både for Oslo universitetssykehus og for Helse Sør-Øst. Jeg hører at det er en del tall som fyker i luften her knyttet til økonomi, men f.eks. det som Oslo universitetssykehus må effektivisere fram til det nye sykehuset står ferdig, er 450 mill. kr, dvs. 45 mill. kr årlig i et budsjett på 24 mrd. kr. Det mener jeg ikke er uoverkommelig. I tillegg skal man ta ut den positive effekten av at en får nye bygg på Radiumhospitalet. Det er det som utgjør det man skal spare opp i forkant av det nye bygget.

Tore Hagebakken (A) [13:32:53]: Kan statsråden forsøke å si noe nærmere om hvordan valg av modell her i hovedstaden vil kunne påvirke det som var essensen i mitt spørsmål – hva som vil skje med investeringene i forhold til de planene som ellers er lagt i Helse Sør-Øst?

Statsråd Bent Høie [13:33:17]: Det som er viktig, er at i den modellen som vi nå jobber ut fra i Helse Sør-Øst, vil dette med tomtealternativ – om det samlede regionsykehuset skal ligge på Gaustad eller Ullevål – bli ytterligere belyst fram mot styremøtet i juni, og det vil ha stor betydning for resten av Helse Sør-Øst. Ikke minst vil nettopp kjernespørsmålet, det å ha et samlet regionsykehus, ha stor betydning for resten av sykehusene i Helse Sør-Øst når det gjelder kompetanse. Dette er kompetanse som det er knapphet på i Norge, og hvis man ikke får samlet regionsykehusene i Oslo, skaper det utfordringer for det store nye sykehuset som skal bygges på Innlandet, for utviklingen av Sørlandet sykehus, Ahus og Sykehuset Østfold. Mange av de funksjonene som man tidligere måtte til de store sykehuse- ne for, har man nå på de store sykehusene regionalt. Hvis man ikke får samlet regionsykehusfunksjonen i Oslo, vil det true en slik modell, og det vil bety at flere pasienter fra resten av Helse Sør-Øst må reise til Oslo også i framtiden.

Kjersti Toppe (Sp) [13:34:34]: Trass i at helseministeren gong på gong har forsvart Gaustad-prosjektet frå Stortingets talarstol, har representantar frå alle regjeringspartia uttalt seg kritisk til prosjektet. Fleire har til og med trua med at dei vil stemma imot lånetil- sagnet til Helse Sør-Aust på bakgrunn av dei planane som ligg føre i dag. Det betyr at det er høgst usikkert om helseministeren har fleirtal for dei byggjeplanane som han ønskjer seg. Ut frå dette vil eg spørja om ikkje hel- seministeren ser verdien av ei grundig utgreiing av Ulle-

vål – ikkje berre ei belysning – for å unngå forseinkingar dersom hans eigne regjeringspartnarar stemmer ned lånesøknaden for det Gaustad-prosjektet som stats- råden ønskjer seg.

Statsråd Bent Høie [13:35:30]: Jeg legger til grunn at de svarene som man får i forkant av styremøtet som skal være i Helse Sør-Øst i juni, når det gjelder valg av tomtealternativ, vil være grundige og gode svar. Jeg synes det er veldig rart at man allerede nå, før det arbeidet er gjort, konkluderer med at det ikke er en grundig nok utredning. Det vil jo bety at de som er kritiske til dette, allerede har avslørt at de egentlig ikke er opptatt av å få svar på sine spørsmål, for uansett hvilke svar som kommer, vil man si at man ikke aksepterer dem. Jeg mener det er grunn til å vente på de svarene, og hvis man har ytterligere spørsmål når svarene er gitt, er det sikkert mulig å få svar på dem.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:36:26]: Jeg har aldri opplevd maken til saksbehandling og framferd av en statsråd som i denne saken. Statsråd Høie bestemte seg for sykehusinvesteringer i Oslo allerede i foretaksmøtet 24. juni 2016 – kanskje 50 mrd. kr, til sterk faglig og folkelig motstand og uten at det foreligger en virksomhetsplan for det Høie har gjort. Det er helt uvirkelig. For så å komme vekk fra det brukes det nytale, nye begreper som «målbilde» og «belyse», begreper som ikke finnes i den veilederen som vi i Stortinget har lagt til grunn at skal brukes i forbindelse med slike store sykehusinvesteringer. At det kan gå an å gjennomføre en slik prosess, som har så stor betydning for sykehusstilbudet i Oslo, men også i hele sørøst! Mitt spørsmål er: Er statsråden fornøyd med måten det er gått fram på, og er det i tråd med veileder for sykehusinvesteringer?

Statsråd Bent Høie [13:37:30]: Ja, dette arbeidet har pågått slik som en også planlegger og har planlagt de andre sykehusutbyggingene i Norge. Det betyr at på det tidspunktet i 2016, da en valgte målbildet for det som skulle ytterligere utredes, var det basert på et betydelig arbeid som var gjort i forkant. Regjeringen kommer til å ta stilling til dette i forbindelse med behandlingen av lånesøknaden. Da må vi selvfølgelig vurdere om alle de nødvendige spørsmålene som en har behov for svar på når lånesøknaden behandles, er besvart. Men det er f.eks. ikke slik at en har ferdige reguleringsplaner på det tidspunktet lånesøknadene blir behandlet. Det har en ikke nødvendigvis hatt i de andre sykehusprosjektene heller, så her er det ikke noe avvik når det gjelder måten dette skal gjøres på.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:38:32]: Vi snakker ikke om reguleringsplaner. Vi snakker om en virksom-

hetsplan – hva de ulike sykehus skal drive med, og hvor de skal drive med det. Her er det en prosess som allerede har ført fram til en lånesøknad, som så blir behandlet her. Det ligger jo i kortene i det også regjeringspartiene nå sier, at en er så misfornøyd med det som skjer, at en i virkeligheten må gjennom en ny prosess. Som representanten Tetzschner sier, har det at det nå blir en utsettelse, sin årsak i at det ikke er gjort en god nok jobb. Er statsråden enig i representanten Tetzschners presise beskrivelse av hvilken situasjon vi nå står opppe i?

Statsråd Bent Høie [13:39:24]: For det første behandler vi ikke lånesøknaden nå. Det har ikke vært grunnlag for å behandle lånesøknaden i dag. I dag behandler vi et representantforslag som absolutt ikke inneholder tilstrekkelig informasjon til å ta stilling til denne store og viktige saken. Det har representanten helt rett i, og derfor har jeg heller ikke anbefalt noen lånesøknad for Stortinget i dag. Det er et representantforslag vi behandler. For det andre har jeg ikke sett noen utsettelser. Foreløpig går framdriften i denne saken som planlagt.

Sheida Sangtarash (SV) [13:40:06]: Så langt har vi hørt kun kritikk fra fagmiljøene, vi har sett en uryddig prosess, og vi har blitt servert vage ord, som «belysning», som ingen vet hva er, istedenfor å få en skikkelig utredning, som alle vet hva er. Hvis vi ser på historikken, har vi ikke sett at helseministeren har grepet inn der vedtatte planer har blitt lagt i skuffen. Så jeg vil spørre helseministeren om han mener det er et politisk ansvar å sørge for en skikkelig utredning i en så omfattende, kostbar og risikofylt sak.

Statsråd Bent Høie [13:40:54]: Svaret på det er selvsagt ja, og derfor vil det heller ikke bli presentert noen lånesøknad for Stortinget før regjeringen mener at den har den kvaliteten som kreves for denne typen prosjekter. Når det gjelder denne saken, var det slik at da SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet satt i regjering, foregikk det en planlegging av et gigantsykehus på Gaustad. En skulle legge ned Radiumhospitalet, og en skulle ikke bygge nytt sykehus på Aker. En skulle bygge Nord-Europas største sykehus på Gaustad. Det var planer som jeg mente ikke ville svare på de behovene som Oslos befolkning har. Det var også planer som jeg mente ikke var godt nok begrunnet, med tanke på at det skulle være en fornuftig løsning for Oslos befolkning. Det var også derfor vi i 2016 trakk opp et helt annet målbilde for Oslo, som er grunnlaget for at det nå foregår utbygging på Radiumhospitalet. Det planlegges et nytt sykehus på Aker, og Oslo kommune har fått plassert storbylegevakten, som hang i løse luften i mange år.

Bjørnar Moxnes (R) [13:42:08]: Planen betinger en innsparing på 8,1 pst. i året fram til nytt sykehusbygg står ferdig. Så skal man spare 1,4 mrd. kr i året fram til 2037. Så skal man spare 2 mrd. kr i året etter det. I dag har OUS, Oslo universitetssykehus, 170 vaktlinjer. Et optimistisk anslag på bortfallet av 30 vaktlinjer i en ny løsning innebærer maksimalt 100 mill. kr i årlig driftsgevinst. Det er milevis unna de forespeilede forutsetningene på 1,5–2 mrd. kr i året.

På hvilket solid faktagrunnlag kan det dokumenteres at det her kan spares inn opp mot 2 mrd. kr i året, når det ved en effektivisering av vaktlinjene maksimalt kan spares inn 100 mill. kr årlig i driftsgevinst?

Statsråd Bent Høie [13:43:11]: Jeg har problemer med å finne ett fast punkt i representanten Moxnes' regnestykke som er riktig, men jeg skal gjøre et forsøk.

Før det nye sykehuset tas i bruk i 2030, skal Oslo universitetssykehus ha spart opp 800 mill. kr, men ikke årlig. 45 mill. kr årlig gir 450 mill. kr. Det mener jeg ikke er uoverkommelig for et sykehus med et inntektsbudsjett på 24 mrd. kr. Så skal de ha en gevinst av det nye Radiumhospitalet på 350 mill. kr når de tar det i bruk før 2030. Etter 2030 skal gevinsten av å ta i bruk den helt nye sykehusstrukturen være på 1,3 mrd. kr, der 570 mill. kr skyldes samlingen av regionsykehusfunksjonene.

Med de endrede lånebetingelsene som regjeringen har lansert, vil dette kunne strekkes over mer tid og ikke kreve den samme typen omstilling som opprinnelig lå i disse planene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Carl I. Hagen (FrP) [13:44:37]: Like før påske kom det en ny rapport om denne problemstillingen, sykehus i Oslo. Øyvind Almaas og Eilif Holthe har sammen med en gruppe på åtte fagekspert laget et grundig dokument, hvor de konkluderer med at ved å satse på Ullevål-alternativet vil man kunne spare 20 mrd. kr. Det er i tilfelle 20 mrd. kr som kunne vært brukt på sykehusutbygging andre steder innen Helse Sør-Øst eller til andre sykehus rundt omkring i landet, hvor man står i kø for å få forbedringer. Da hadde jeg trodd det skulle være litt mer oppstuss.

Jeg håper i hvert fall at finansministeren har merket seg denne rapporten. Finansministre er jo alltid på jakt etter å spare penger og finne inndekning, og jeg regner med at hun og hennes departement studerer denne rapporten grundig. Etter at jeg har lest den, virker det faktisk veldig logisk. Derfor: Når Helse Sør-Øst skal behandle den belysningen av Ullevål-alternativet som er bestilt, og få det opp på sitt styremøte i juni, forventer jeg – jeg

skal ikke bruke ordet «forlanger», selv om jeg har lyst til det – at man går gjennom denne rapporten og påpeker hvor åttemannsgruppen tar feil, hvilket faktagrunnlag de har, som er feil, og hvilke spådommer om fremtiden som er feil, bl.a. kapasiteten totalt sett for sykehusene i denne regionen knyttet til befolkningsvekst.

For øvrig har jeg lyst til å si at det, så vidt jeg skjønner, kun er noen i Høyre og Arbeiderpartiet i Oslo som støtter Gaustad-alternativet. De øvrige partier vil være for å bevare, og ikke nedlegge, Ullevål. Og jeg sier det så pass klart, for det er heller ikke ukjent for denne forsamling at Oslo Fremskrittspartis årsmøte enstemmig har vedtatt at man ikke ønsker Ullevål nedlagt. Når vi så i ettertid har fått denne grundige rapporten fra fagfolk, som vi har grunn til å stole på, legger vi det til grunn i Oslo Fremskrittsparti, og jeg håper at den belysningen som kommer, nettopp vil forklare hva som er feil i dette dokumentet, som hele komiteen og selvsagt også statsråden har lest grundig.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:47:44]: Både regjeringspartiene og Arbeiderpartiet skyver helseforetaket foran seg i denne saken. Det er deres ansvar, blir det sagt. Men at Oslos befolkning har et godt og tilstrekkelig sykehusstilbud, er da vitterlig et politisk ansvar. At fødetilbudet er godt og traume- og akuttmedisinen god, er et politisk ansvar. At regningen for nye og nødvendige investeringer og for driften av sykehusstilbudet kan gjøres opp, er et politisk ansvar. Jeg er derfor veldig skuffet, om enn ikke overrasket, over at regjeringspartiene og Arbeiderpartiet stemmer imot forslaget om å utrede sykehusplanene for Oslo skikkelig. Jeg ser her partier som løper ifra sitt politiske ansvar.

Jeg er stolt groruddøl – innflytter som sådan. Som innbygger i Groruddalen vet jeg at sykehusstilbudet i dag er langt ifra tilstrekkelig for dalens voksende befolkning. Aker sykehus ligger i min bydel, bydel Bjerke. Det er den bydelen i Oslo med raskest befolkningsvekst. Men rundt vårt framtidige sykehusstilbud har det i lang tid hersket stor usikkerhet. Dessverre kan vi ikke annet enn konstatere at den usikkerheten blir videreført. Det er komplett uforståelig hvordan Helse Sør-Øst først har kunnet planlegge for at Bjerke bydel ikke skal sogne til Aker sykehus, men til Gaustad, at Alna bydel skal til Aker sykehus, mens det er i det blå hvor Stovner og Grorud skal overføres. Vi snakker altså her om 140 000 innbyggere.

I dag kunne vi slått en strek over usikkerheten til oss som bor i Groruddalen. Vi kunne vedtatt at regjeringen må prioritere arbeidet med et nytt lokalsykehus for hele Groruddalen på Aker. Dessverre går regjeringspartiene imot dette forslaget, og dermed ser vi at deres vilje til å prioritere Groruddalen er begrenset.

Denne regjeringen har gjort det til en paradegren å foreslå og forsvare en uansvarlig økonomisk politikk, og nå ser vi det igjen. Vi snakker om den største sykehusinvesteringen i norsk historie, og vi ser allerede at kostnadsanslagene har økt og økt. Til og med regjeringspartiene understreker i innstillingen den store usikkerheten ved disse kostnadsanslagene, men de tar jo ikke konsekvensen av usikkerheten, og man kan lure på hva man mener er løsningen. Skal vi trylle fram disse pengene utpå 2020-tallet når anslagene ikke står seg? Mer realistisk er det vel med kostnadssprekker som vil gå ut over øvrige nødvendige investeringer og utbygginger i andre deler av Helse Sør-Øst, eller driftsbudsjettene – og til syvende og sist pasientene.

Så jeg vil avslutningsvis utfordre Fremskrittspartiet på å være konkret: Hva er det de må se i lånesøknaden i høst for å kunne stemme for i forbindelse med statsbudsjettet?

Carl-Erik Grimstad (V) [13:51:03]: Venstre har behandlet de foreliggende planene for OUS-utbyggingen i en omfattende prosess, i partiets bystyregruppe i Oslo og senere i et landsstyrevedtak. I arbeidet med disse vedtakene er det lagt særlig vekt på uttalelsen fra den eksterne kvalitetssikreren for prosjektet, PricewaterhouseCoopers, som slår fast at det knytter seg betydelig usikkerhet til investeringskostnadene og de driftsøkonomiske gevinstene. Ja, det står faktisk det – «betydelig».

For at dette gigantprosjektet skal la seg gjøre å realisere, må OUS ha bygget opp en kapitalreserve på om lag 800 mill. kr i en periode fram til byggene står ferdig. Den vesentligste faktoren som påvirker dette resultatet, er selvsagt produktiviteten ved OUS. I Helse Sør-Øst legges det opp til en årlig vekst i denne produktiviteten på nær 2 pst. hvert år de kommende årene. Dette er en vekst som ligger skyhøyt over landsgjennomsnittet ved våre andre sykehus, som var på – i gjennomsnitt – 0,25 pst. årlig fra 2013 til 2017. Ved OUS sank for øvrig produktiviteten i 2018.

For at det skal sannsynliggjøres at OUS vil være i stand til å nå slike ambisiøse mål, er det etter Venstres syn nødvendig å gå veien om en omfattende virksomhetsplan. Det må understrekes at i denne perioden skal det f.eks. på Gaustad både rives, bygges og driftes. Støy- og støvplagene som et slikt prosjekt medfører, vil bli omfattende, og det er i altfor liten grad problematisert i planverket. Trafikkmønsteret i området må også legges om. Dette lukter av kaos og uklarhet, ikke effektivisering og innsparing.

Det forundrer meg også at forholdet til Universitetet i Oslo ikke er blitt berørt i større grad. I henhold til beregninger vil leiekostnadene ved en avvikling av un-

dervisningslokalene på Ullevål og en medfølgende utvidelse av Domus Medica på Gaustad medføre en husleieøkning for UiO på 200 mill. kr årlig. Avhengig av hvilken kompensasjonsordning som velges fra statens side – som varierer mellom 40 pst. og 75 pst. – vil husleien medføre en merkostnad for Det medisinske fakultet på mellom 50 mill. kr og 100 mill. kr årlig. Dette vil åpenbart føre til en voldsom belastning på fakultetet, som igjen går ut over undervisningsproduksjonen.

Det mest påfallende ved dette forholdet er likevel at OUS-administrasjonen tilsynelatende ikke har gjort universitetets rektor oppmerksom på dette. Og for den som ikke er klar over det: Rektor Svein Stølen sitter i styret i OUS. Han sier nå til universitetsavisen Universitas:

«Jeg mener jo at dette er feil politikk, for dette er jo tap-tap. Oslo universitetssykehus er en ekstremt viktig samarbeidspartner for oss, og vi er viktige for dem. Det å svekke den koblingen er uheldig. Et så stort inngrep i budsjettet som vi ser her kommer til å gå utover dette samarbeidet.»

For min og for Venstres del håper jeg ikke dette er en illustrasjon på seriositeten knyttet til den prosessen som dette gigantprosjektet har vært omfattet av.

Tellef Inge Mørland (A) [13:54:26]: Jeg er ikke i tvil om behovet for bedre sykehusbygg og økt kapasitet i Oslo-regionen. Men Arbeiderpartiet forutsetter at tomtevalget som skal gjøres, er velfundert og økonomisk bærekraftig. Sagt litt enkelt: at man gjør det riktige valget.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende at framdriften for andre viktige prosjekt innen Helse Sør-Øst ikke må forsinkes som følge av planene i Oslo, enten det handler om Sykehuset Innlandet eller Sørlandet sykehus. I Agder, der jeg kommer fra, er det en reell bekymring nå for at Oslo-utbyggingen kan få konsekvenser for investeringsplanene for Sørlandet sykehus, særlig med tanke på dagens regjeringens stramme økonomiske sykehusrammer. Vi har sett både i Innlandet og Møre og Romsdal at man kutter i tilbud – ikke fordi det er faglig begrunnet, men fordi økonomien er stram.

Prosessen hittil har skapt mye støy. Det er Oslo universitetssykehus, Helse Sør-Øst og helseministerens ansvar at man framover skaper den nødvendige tilliten til det vedtaket som til slutt skal fattes. Når en hører debatten i salen her i dag, er mitt inntrykk at helseministeren bærer på sprikende staur når det gjelder hva hans egne partifeller og ikke minst de ulike regjeringspartier måtte mene om denne saken. Det er i seg selv ikke tillitvekkende.

Nå er det fattet et vedtak om å belyse Ullevål-alternativet, som flere har vært inne på. Men hva betyr egentlig dette vedtaket om å belyse? Det ble ikke jeg klok på

selv etter en omfattende høring i helse- og omsorgskomiteen 5. mars. Vil en belysning kunne føre til en utredning om funnene i belysningen skulle tilsi det? Eller er dette bare et pliktløp for at det skal se bra ut på papiret i etterkant?

Saksordfører Grimstad var i sin innledning inne på forskjellene mellom den utøvende og den kontrollerende funksjonen. Nettopp derfor påhviler det regjeringen og helseministeren som har det utøvende ansvaret, et enormt ansvar nettopp i denne saken. Dette er en prosess helseministeren og regjeringen må ha kontroll på. Usikkerheten og risikoen rundt utbyggingen framstår som stor, ja per i dag for stor. Vi har ikke råd til å fatte feil beslutning i denne saken, for det vil ha store konsekvenser for pasientbehandlingen, ikke bare i Oslo-regionen, men langt utover i Norges land. Men det vil også kunne medføre en svekkelse av befolkningens tillit til det helsevesenet vi er satt til å styre. Det vil være det siste vi trenger i en sak som egentlig burde være en gladsak og snakk om et historisk løft for sykehustilbudet vårt.

Bjørnar Moxnes (R) [13:57:15]: Det er sjelden vi har sett et så godt eksempel som vi nå ser i salen i dag, på borgerlig kaos. Her har altså Høie stått beinhardt på for å få lagt ned Ullevål sykehus, men så prøver altså hans partnere i regjering, deres representanter på Stortinget, å overgå hverandre i å løpe fra den beslutningen. Dette kan enkelt løses ved å skjære gjennom og stemme for forslaget vårt om å få en skikkelig utredning av Ullevål-alternativet, framfor å gjøre som Bent Høie vil, å stemme ned dette forslaget. Jeg minner om at kvalitets-sikreren, Opak/Metier, anbefalte å vurdere andre alternativer enn Gaustad/Aker-alternativet, og der er én mulighet å benytte byggene på Rikshospitalet ut deres tekniske levetid, altså fram til 2040/2045. Skjermet drift av planlagt kirurgi er en effektiv måte å organisere behandlingen på i sykehus.

Vi vet at befolkningsveksten i Oslo og Akershus gjør at bygging på Aker haster. Fra Aker ble vedtatt nedlagt i 2010 og fram til et eventuelt nytt Aker står ferdig i 2030, har befolkningen i Oslo og Akershus økt med over 300 000 innbyggere, altså mer enn hele Bergen. Så en løsning med lokalsykehus på Aker, kombinert med gradvis utbygging på Ullevål, vil kreve mindre investeringer på kort og mellomlang sikt og inneha nødvendig fleksibilitet for framtidige justeringer og utvidelser.

Det er veldig svakt belegg for Helse Sør-Østs påstander om at store enheter gir driftsbeparelser av betydning. Tvert imot ser vi at det er påvist høyere kostnader i sykehus med mer enn 600 senger, og at i Norge er Vestre Viken det mest effektive helseforetaket. Det består av to små og to mellomstore sykehus med akuttmottak og vaktberedskap i alle enheter. Det er derfor ikke en mål-

setting å ha færrest mulig og størst mulig enheter. Det er ikke effektiv drift av sykehus, viser erfaringene.

Det er også en grunn til at Stortinget bør ta ansvar og stemme for å få en utredning av Ullevål-alternativet og ikke bare strø sand på det som helsebyråkratene og helseministeren har som mål, nemlig å få lagt ned Ullevål sykehus, få kløyvd akuttmiljøet i to og dermed rasere et livsviktig kompetansemiljø ved større katastrofer, ulykker eller terror. Det må vi stanse.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [14:00:29]: Sykehustilbudet bør handle om bare ett forhold, om å sikre et godt pasienttilbud. Det er kapasitetsutfordringer på det sentrale Østlands-området i dag, og det vil definitivt bli det dersom man ikke tar noen grep.

Rødt, Senterpartiet og SV ser ut til bare å være opptatt av tomt. Tomt i seg selv gir ikke bedre tjenester, det er bare et element av det. Forhold som å styrke de private, ideelle sykehusene Diakonhjemmet og Lovisenberg nevnes ikke av partiene Rødt, SV eller Senterpartiet, men dette er lokalsykehus for seks bydeler i Oslo. Fremskrittspartiet er opptatt av å styrke det gode arbeidet disse sykehusene allerede gjør, og ber nå Helse Sør-Øst om å utvide deres ansvarsområde. Det vil i den andre enden påvirke dimensjoneringen av det nye offentlige sykehuset.

Økonomien i prosjektet er helt avgjørende. Uavhengig av hvilken tomt som blir valgt til slutt, blir dette prosjektet dyrt. Dersom budsjettanslagene og den planlagte driftseffektiviseringen ikke slår til, kan det gå ut over pasienttilbudet i hele Helse Sør-Øst, fra Sørlandet til Innlandet. For Fremskrittspartiet er det helt avgjørende at den økonomiske risikoen i prosjektet blir lavere. Regjeringen har nå tatt et grep når det gjelder lånebetingelser. Bare det å utvide nedbetalingstiden og tillate annuitetslån frigjør 500 mill. kr de første årene. Det bidrar til å redusere risikoen, men Helse Sør-Øst må jobbe videre med disse tallene.

Det er ikke i dag slaget om Oslo-sykehusene står. Fremskrittspartiet har gjennom denne saken vært tydelig overfor Helse Sør-Øst om hvilke forventninger vi har den dagen de fremmer en lånesøknad for Stortinget. Første gang Stortinget skal behandle denne saken, er altså når Helse Sør-Øst fremmer lånesøknaden.

Vi har stilt krav om at det skal utredes alternative tomtevalg. Fremskrittspartiet kan ikke i dag si hvilket tomtealternativ som er best, men vi forventer at Helse Sør-Øst fremmer en utredning som gir et godt sammenlignbart grunnlag. Det vil være avgjørende for hvor en vil konkludere at det er klokest å etablere et nytt sykehus.

Fremskrittspartiet stiller også krav om at vi må fjerne reguleringsrisikoen. Per i dag vet vi faktisk ikke hva Oslo kommune vil tillate av bygging, og vi vet heller ikke

hvilke innsigelser Riksantikvaren vil sette fram. Vi er nødt til å få ned den økonomiske risikoen, og det har også Fremskrittspartiet vært tydelig på. Vi er også tydelig på at vi har noen forventninger om at de private sykehusene i regionen styrkes, og at det også vil påvirke dimensjoneringen.

Det holder ikke å gjøre som Rødt, Senterpartiet og SV her gjør, kun være opptatt av tomtevalg. Det løser ingen utfordringer i dag, og det løser ingen utfordringer i framtiden. Stortinget skal ta stilling til dette først når lånesøknaden fremmes. Fremskrittspartiet har sendt sine signaler, og de omfatter langt mer enn bare valg av tomt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:03:38]: I replikkvekslinga sa helseminister Høie at under den raud-grøne regjeringa var det planar om ei storsamling på Gaustad. Det er feil framstilling. Rett nok uttrykte den nye direktøren alle-reie i 2012 ein visjon om å leggja Ring 3 i tunnel og samla all sjukehusaktivitet i føretaket på Gaustad. Men det var under denne regjeringa, i 2014, i rapporten «Idéfase OUS Campus Oslo», at ei slik samling vart rangert som det beste alternativet. Kraftige motsegner frå Vegvesenet gjorde at ein ikkje gjekk vidare. Den planen som var gjeldande i helseføretaket under regjeringa vår, var «Arealutviklingsplan 2025», der samlokalisering vart vurdert å vera urealistisk av investeringsøkonomiske, plassmessige og truleg også trafikkmessige grunnar. Det var godt sagt i 2011.

Det er mange tilsøringar i denne saka. Helseministeren sa i replikken sin at ei belysing vil innehalda ei utgreiing – noko liknande. Spørsmålet er kvifor ein da ikkje kan vedta at det skal vera ei utgreiing. Dette vert spel med ord, og det er tilsøringar. At det til grunn for vedtaket ikkje låg føre ein verksemdsplan, er ein grunn i seg sjølv til at prosessen har så liten tillit. For korleis kan ein fastslå ei gevinstrealisering på milliardar, når ein ikkje veit kven som skal gjera kva i føretaket?

Regjeringspartia skriv at Stortinget ikkje tar stilling i denne typen saker «før regjeringen fremmer forslag om eventuell låneramme». Det er òg feil. Paragraf 30 i helseføretakslova seier klart at i slike vesentlege saker som dette har ikkje helseføretaket avgjerdskompetanse. Regjeringa vel ikkje å leggja det fram for Stortinget før lånesøknaden kjem, men etter lova har dei all mogleg grunn til å gjera det. I staden for å sørgja for ein demokratisk, open prosess vert avgjerda om det største, dyraste og kanskje viktigaste sjukehusprosjektet i lang, lang tid løfta inn i dei lukka romma, til ein diskusjon på kammerset på Statsministerens kontor. Ein slik prosess er faktisk ikkje helsevesenet verdig. Det viser den mørke baksida av helseføretaksmodellen. Det viser òg at ein først bestemmer konklusjonen, og så skal ein få ein prosess til å passa etterpå.

Representanten Åshild Bruun-Gundersen sa at slaget står ikkje i dag. Det kan vera, men det opne, demokratiske slaget står i dag. No vert dette redusert til eit gruppearbeid i den nye fleirtalsregjeringa, og det er veldig beklageleg.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:06:56]: Vi hører fra flere av representantene fra regjeringspartiene at det for forslagsstillerne utelukkende er et spørsmål om tomt. Nei, det er et spørsmål om hva slags sykehustilbud Oslos befolkning skal ha i framtiden, og for så vidt hvilket sykehustilbud en skal ha på hele Østlandet. Men det er unektelig sånn at tomtevalget henger ganske tett sammen med det endelige tilbudet en får. Det er unektelig sånn at det er ganske stor forskjell i de planene som foreligger, og som er mulig å realisere på Gaustad, kontra Ullevål. Det er derfor vi mener det er så avgjørende å få utredet de ulike alternativene godt nok.

Representanten fra Fremskrittspartiet sier at man har stilt krav til helseforetaket om at man i forbindelse med lånesøknaden skal ha gjennomført en utredning om alternativt tomtevalg. Ja vel. Betyr det da at Fremskrittspartiet mener at den belysningen som er varslet fra helseforetaket og Oslo universitetssykehus, ikke er god nok? Er det en annen utredning man ønsker seg? Hvorfor kan man ikke da stemme for forslaget som ligger her i dag?

Det blir sagt at man har stilt krav om å fjerne reguleringsrisiko. Det må jeg si er et ganske betydelig krav som det blir interessant å følge opp i høstens statsbudsjett, når vi skal behandle lånesøknaden. Det stilles krav om å redusere den økonomiske usikkerheten. Har man stilt krav om at man faktisk skal få på plass en virksomhetsplan aller først, blir det jo interessant å se når vi kommer tilbake til statsbudsjettet, om disse kravene er oppfylt, og om Fremskrittspartiet er villig til å stemme imot lånesøknaden og gå imot disse planene. Og dersom man faktisk gjør det, hvorfor kan man ikke da stemme for å utrede disse alternativene grundig nå? Nå ligger dette forslaget på bordet.

Det er betydelig usikkerhet. Det sies fra flere av representantene fra regjeringspartiene og understrekes i veldig stor grad hvor stor usikkerhet det faktisk er når det kommer til disse planene. Jeg må si det er ganske stor avstand mellom den retorikken vi hører fra regjeringspartienes representanter, og det som er det varslede stemmeresultatet i ettermiddag. Her er det åpenbart sånn at en del representanter har behov for å helgardere seg. Man var med og advarte mot usikkerheten og mot disse planene, men man stemmer likevel for. Da får historien og ettertiden vise hvem som tok ansvar i denne saken.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:09:49]: Jeg har ennå ikke møtt noen som klart forstår hva som driver stats-

råd Høie i denne saken. Det har ikke kommet opp noen annen forklaring enn at statsråd Høie støtter Arbeiderpartiet og Høyre i Oslo bystyre i en sykehusutbygging som innebærer en byutviklingsplan for Oslo – altså å legge til rette for andre investeringer, som da skal fremme kommunens interesser. Noen annen logisk fortelling har jeg ikke fått.

Det er en enorm faglig og folkelig motstand mot planene, og det er kommet opp et grundig alternativ som vil spare 20 mrd. kr. Likevel – det betyr ingen ting. Det vi ser her i dag, er at støtten blant regjeringspartiene vakler. Venstres saksordfører er toneangivende i sin kritikk av planene. Fremskrittspartiet reiser land og strand rundt og kritiserer planene, men er foreløpig med på innstillinga. En sånn dobbeltkommunikasjon vil jo ikke holde.

Representanten Listhaug prøver å bortforklare hva som er kjernen i saken. Statsråd Høie tar ingen sjølkritikk for hvordan han har gått fram med hensyn til å følge sin egen veiledning for framgangsmåte ved store sykehusinvesteringer. Det legges fram planer uten virksomhetsplan. Det snakkes om målbilde og om å belyse alternativer. Det legges fram svært teoretiske anslag for hva som er forventede innsparinger som skal finansiere det hele – abstrakte ord uten konkret innhold. Dette viser til de grader behovet for å endre måten vi går fram på, og hva vi legger til grunn for vår sykehuspolitikk.

Det som må til, er en helseforvaltningslov hvor de som sitter som representanter for staten i styrene, blir valgt av fylkestingene. Det hadde ikke vært mulig å gå fram på en sånn måte som styret gjør i dag, hvis det hadde vært valgt og dermed måtte stille til valg og stå for sine beslutninger senere.

I dag er systemet sånn at de som sitter i styrene, bare gjennomfører statsrådets vilje. Og når statsråden tar feil, som her er så grundig belyst, kommer hele systemet ut å kjøre.

Jeg vil si at sjøl om Senterpartiet ikke får gjennomslag for forslag nr. 2, kommer denne saken opp igjen. Realiteten er at etter behandlingen av dette Dokument 8-forslaget må en vel nærmest tilbake til start. Det vi har opplevd så langt, er en enorm sløsing med planleggingspenger og fagfolks tid. En har ikke et solid grunnlag. Det grunnlaget må på plass når til og med Michael Tetzschner, representant for Oslo Høyre, går så tydelig ut mot planene.

Carl-Erik Grimstad (V) [14:13:07]: Jeg skal holde meg til tidsrammen for en kort merknad, jeg tror det er det jeg har.

Presidenten: Saksordfører har 3 minutter.

Carl-Erik Grimstad (V) [14:13:15]: Da skal jeg forlenge! (Munterhet i salen.) Nybegynnerfeil etter to år, det er ikke dårlig.

Jeg skal ta for meg representanten Bjørnar Moxnes' beskrivelse av et såkalt borgerlig kaos. Jeg må si jeg liker ham bedre når han med samme patos framfører kaos på rød-grønn side i denne saken. Det er gitt en begrunnelse for de borgerlige partienes stemmegivning i denne saken. Det dreier seg om at en seriøs behandling i Stortinget består i å avvente Helse Sør-Østs belysning av denne saken før vi går videre til neste skritt. Så får vi se om det går opp et lys for oss, eller om noen må slukke lyset og gå hjem og gjøre hjemmeleksen en gang til.

Så har jeg lyst til å si om angrepet på helseministerens angivelige mål om å få lagt ned Ullevål: Det er etter mitt skjønn feil. Jeg har flere ganger hørt helseministeren si tvert imot, at for ham er det ett fett om det blir Ullevål eller Gaustad, det viktigste er at dette må gjennomføres med seriøse kostnadsrammer og være uttrykk for et samlet prosjekt. Altså Ullevål eller Gaustad er det samme. Det er et standpunkt jeg støtter.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørnar Moxnes (R) [14:15:07]: Eventuelt rød-grønt kaos, det må da også Arbeiderpartiet ta ansvaret for, siden de ikke klarer å stå sammen med resten av venstresiden for begge forslag i saken.

Jeg vil si til Fremskrittspartiet at bløffen om at vi ikke bryr oss om noe annet enn tomter, blir ikke mer sann av at den gjentas igjen og igjen. Vi vet at forslaget fra Helse Sør-Øst betyr at akuttmiljøet kløves i to, at folk som er i fare for å dø, må sendes i ambulanse mellom Aker sykehus og Rikshospitalet fordi det ikke er et samlet akuttmiljø lenger hvis disse planene gjennomføres. Det er også farlig med tanke på nyfødte, man må også sende babyer som er alvorlig syke, i ambulanse fra Aker til Gaustad langs Ring 3 – helt unødvendig. Man planlegger for økt risiko for pasientene. Derfor er vi imot denne planen.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [14:16:21]: Da får jeg starte med å gjenta noe som er sant, og det er at Rødt har fremmet forslag om at det skal utredes alternative tomtevalg – ingenting annet. Rødt har ikke gjennom sine innlegg i dag snakket om de private, ideelle sykehusene Lovisenberg og Diakonhjemmet i Oslo, som leverer et fantastisk sykehusstilbud til lokalbefolkningen i seks bydeler. Rødt har heller ikke snakket om den økonomiske risikoen med prosjektet, hvordan man kan løse det. Rødt har heller ikke tatt inn over seg ennå at det er først når lånesøknaden fremmes for Stortinget, at Stortinget tar stilling til dette tilbudet fra Helse Sør-Øst. Når Helse Sør-Øst kommer til å fremme den søknaden for Stortinget, da skal vi se grundig igjennom det, da

skal vi se på hva de har valgt å kalle «belyse». Om man kaller det belyse eller utrede, har egentlig ikke noe å si. Det som er viktig, er at Stortinget får god informasjon om hva som er alternativet. Hvis alternativet Ullevål er best, er det helt åpenbart at Oslo universitetssykehus må bygges på Ullevål-tomta. Hvis det er Gaustad som gir det beste pasienttilbudet totalt sett, er det Gaustad man skal velge. Fremskrittspartiet har ikke noen idealistisk tro på at den ene tomta er bedre enn den andre. Det eneste vi er opptatt av, er å sikre god pasientbehandling.

Dette prosjektet er kjempedyrt. 40 mrd. kr – kanskje første byggetrinn, det skal finansieres gjennom driftseffektiviseringer. Det er klart at vi er bekymret for at de driftseffektiviseringene ikke skal nås. Men vi kjenner ikke detaljene i dette i dag. Det er noe Stortinget kommer til å få masse informasjon om videre, når lånesøknaden fremmes. Helse Sør-Øst, som Fremskrittspartiet har vært imot å etablere, har i dag 2,9 millioner innbyggere. Hele sykehusstilbudet til innbyggerne i Helse Sør-Øst avhenger av at dette prosjektet blir gjort på en økonomisk forsvarlig måte. Derfor tar ikke Fremskrittspartiet lett på denne saken i det hele tatt. Vi kan bare ikke se at den kun handler om tomtevalg, som Rødt, Senterpartiet og SV her tar til orde for. Vi ser at dette er et mye større bilde, der vi er nødt til å få gode svar, og jeg kan love alle som sitter i denne salen, og alle pasienter som omfattes av sykehusstilbudet i Helse Sør-Øst, at det er en bekymring Fremskrittspartiet kommer til å ha fram til lånesøknaden blir fremmet. Vi kommer til å gjøre den jobben grundig. Dette handler om mye mer enn valg av tomt.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:18:52]: Det viktigste for Oslos befolkning er et godt sykehusstilbud – ikke lokalisering av sykehusene. Hos oss er ikke avstandene store. Det må være kvalitet, kapasitet og kompetanse som gjelder.

Organiseringen av Oslo universitetssykehus og lokaliseringen av nye sykehusbygg er av stor betydning for det framtidige helsetilbudet for Oslos befolkning. Det er på tide at Oslo får finansiert en helt nødvendig satsing på nye sykehusbygg. Oslo universitetssykehus ble etablert for å bedre samordningen av regionsykehusene i hovedstaden. Det gjenstår å samle regionsykehusfunksjonene. Dette kan skje på Gaustad eller på Ullevål. Å slå sammen fagmiljøene vil være bedre for pasientene og gi bedre ressursutnyttelse.

For Oslos befolkning er det avgjørende at det bygges ut nok kapasitet til å møte framtidig befolkningsvekst. Som en del av løsningen er det viktig at utbyggingen på Aker-tomten til et nytt lokalsykehus for Groruddalen blir prioritert. Befolkningen i syv av Oslos bydeler har

Lovisenberg eller Diakonhjemmet som sitt lokalsykehus. Det er viktig for pasientene, men også for Oslos totale sykehusstilbud at disse to diakonale sykehusene får gode, forutsigbare rammevilkår og økt ansvar for egen lokalbefolkning. Disse sykehusene har kapasitet, evne og vilje til å utvide sin virksomhet. Dette gir økt fleksibilitet og vil utgjøre en viktig del av Oslos totale kapasitet i framtiden.

Suksessen i et byggeprosjekt ligger i å velge riktig prosjekt og å sikre en vellykket gjennomføring. En beslutning om den framtidige sykehusstrukturen i Oslo-området må være faktabasert, og jeg er glad for at Helse Sør-Øst foretar videre grundige vurderinger av utbyggingsalternativene. Sykehusutbyggingen i Oslo-området må sikre sykehuskapasitet for framtiden og også reserveareal for videre utbygging. Som utflyttet groruddøl oppvokst på Veitvet mener jeg det er viktig at Aker sykehus som lokalsykehus for Groruddalen blir realisert, og dette bør være en del av den helhetlige vurderingen når regionsykehusfunksjonene samles.

Så er jeg en av dem som oppfatter at kostnadene for bygging er noe – ikke helt, men noe underordnet driften av sykehusene. Det er tross alt hvordan regionsykehuset drives, som vil bety noe for innbyggerne. Uten å være pessimistisk på eget fylkes vegne må jeg innrømme at stortingsflertallet sjelden har stor vilje til å bruke mer på Oslo enn det de må. Det er ikke et prestisjeprojekt å sørge for at Oslos befolkning får det beste sykehusstilbudet vi kan få. Hvis det er en motsetning mellom trygge sykehus, der kvalitet, kapasitet og kompetanse vektlegges, og lokalisering, er det kvalitet, kapasitet og kompetanse som skal gå foran. Det gjør også Oslo Høyre – hvis det skulle være noen tvil. Det mener jeg at komiteens flertall har tatt høyde for, og støtter derfor selvfølgelig flertallets innstilling.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:21:58]: Dette er ikkje eit spørsmål om tomt, men om det er rett å leggja ned Noregs største akuttsykehus, om det er rett å gå imot fagfolk, og om det er rett å godkjenna eit prosjekt som har ein så tvilsam økonomisk plan bak seg.

Vi har to forslag – eitt om å prioritera arbeidet med nytt lokalsykehus for heile Groruddalen på Aker og eitt om å få ei utgreiing av Ullevål-tomta. Det forslaget er jo ikkje Senterpartiets primære standpunkt, det er laga for å kunna få fleirtal i denne salen. Det er eit forsiktig forslag, som dessverre ikkje får fleirtal. Senterpartiets syn kom vi med allereie i 2015, da vi fremja eit representantforslag om å stansa planane for samlokalisering av OUS og vidareutvikla sjukehusstrukturen i Oslo gjennom

dagens sjukehuslokalitetar. Den gongen fekk vi støtte frå SV. Det er litt lengre i dag, men det er i alle fall situasjonen.

Statsråd Bent Høie [14:23:14]: Representanten Lundteigen spurte hva som drev helseministeren, og det skal jeg si. Det første er betydningen av å få samlet regionsykehuset for Helse Sør-Øst på én lokalitet. Det har stor betydning for tilbudet til befolkningen i Oslo, men også for befolkningen i resten av hele Helse Sør-Øst. Det har faglig betydning fordi det vil gi et bedre tilbud til pasientene at disse funksjonene er samlet på ett sted, og at pasientene slipper å bli transportert fram og tilbake mellom to adskilte enheter i regionsykehuset. Det er også viktig for tilbudet til resten av befolkningen, ikke bare i Helse Sør-Øst, men også i resten av Norge, for det å ha to parallelle spisskompetansemiljøer på to sykehus i hovedstaden tapper resten av Norge for tilsvarende kompetanse. Derfor er det svært overraskende at Senterpartiet tar til orde for en slik modell.

Det andre er å få bygd nytt sykehus på Aker, der vi – på riktig tidspunkt – kan starte overføringen av Oslos befolkning som nå tilhører Ahus, til Oslo. Jeg understreker «på riktig tidspunkt», for nå å flytte hele befolkningen i Oslo fra Ahus til Aker, f.eks. i 2030, ville fått dramatiske konsekvenser for Ahus. Det ville innebåret at sykehusstilbudet til befolkningen i det området hadde blitt dramatisk endret, og det hadde ikke vært forsvarlig. Men det er veldig klart at målbildet er at hele befolkningen i Oslo skal tilhøre Oslo universitetssykehus.

Så gjelder det å få økt kapasiteten: I første byggetrinn legges det opp til en økning av kapasiteten på 23 pst., mens befolkningsutviklingen i Oslo i den samme perioden er på 11 pst. Det betyr at en bygger med litt mer kapasitet enn det en tror en har behov for i første byggetrinn, men en har også et andre byggetrinn. Det er rett og slett fordi det gir en større risikoavlastning; en har mulighet til å gjøre justeringer i andre byggetrinn hvis en har vurdert feil i første byggetrinn. Men en tar også høyde for dette ved å ha høyere kapasitet enn en egentlig har behov for i første byggetrinn. Det handler også om å beholde Radiumhospitalet som et sterkt kompetansemiljø og samtidig gi pasientene der et nytt klinikkbygg, som er i gang.

Det er det som driver meg. Om det er Ullevål-tomten eller Gaustad-tomten – det handler mer om hva som er mest fornuftig ut fra bygningsmessige forhold og økonomiske forhold. Og det er jo det Senterpartiet og SV har fremmet forslag om i dag. De snakker om Ullevål-tomten og utvikling og samling av virksomheten i Oslo universitetssykehus. Det betyr at mange av de argumentene som er kommet fra SV, Senterpartiet og Rødt, f.eks. knyttet til delingen av akuttmiljøet mellom Gaustad og Aker,

er like relevante for det alternativet som de stemmer for, som for det andre alternativet, som er Gaustad.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:26:35]: Det er ingen i Oslo som ikke mener at det trengs nye investeringer i Oslo-sykehusene. Det burde egentlig vært en gladsak at Oslo universitetssykehus skal investere for nærmere 60 mrd. kr framover, og representanten Nordby Lunde har helt rett i at det er sjelden det jubles over den typen investeringer i Oslo. Befolkningen i Oslo og de ansatte ved sykehusene i Oslo burde jo ha jublet over sårt tiltrengte investeringer, men det gjør de altså ikke. De advarer i stedet, og det må være et stort tankekors for helseministeren og representantene for regjeringspartiene.

Vi kommer tilbake til denne saken i forbindelse med statsbudsjettet i høst. Vi kommer til å holde regjeringspartiene, og særlig Fremskrittspartiet, ansvarlige for lovnadene de har kommet med i dag, og denne saken vil vi komme tilbake til flere ganger. Selv om lånesøknaden behandles nå, er det garantert at denne saken ikke er over for de kommende årene.

Sheida Sangtarash (SV) [14:27:52]: Representanten fra Fremskrittspartiet fikk meg til å gå på talerstolen, for i løpet av denne debatten har Fremskrittspartiet flere ganger gjentatt at vårt forslag kun handler om tomtevalg. Sannheten er at tomtevalg – altså spørsmålet om areal – er tett knyttet opp mot den faglige virksomheten. Her ligger det ikke noen virksomhetsplan til grunn, og det vekker bekymring.

Jeg er ikke overrasket over at representanten fra Fremskrittspartiet ikke lytter til argumentene. Det er jo bare en fortsettelse av at de ikke har lyttet til fagmiljøet og de bekymringene som kommer fra Legeforeningen, Norsk Sykepleierforbund, Fagforbundet, Norsk psykologforening og Den norske jordmorforening. Jeg mener det nytter å lytte til argumentene, sånn at vi kan ha en mer saklig debatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:28:57]: Det er interessant å lytte til representanten Heidi Nordby Lunde, som sier om investeringer til sykehus at det er noe underordnet hvor mye en bruker i penger der når det gjelder drift. Jeg synes det er en ganske sterk bagatellisering, for vi vet jo at hele beløpet som sykehusene må bruke på investeringer, skal tilbakebetales, inklusive renter. Dersom en sløser med penger, vil det nødvendigvis gå ut over pasienttilbudet. Uttalelsen fra representanten Heidi Nordby Lunde er vel det som forklarer

at en ikke tar på alvor den alternative utredningen som er lagt fram, som innebærer en mulighet for besparelser på hele 20 mrd. kr.

Men det interessante i denne diskusjonen er hva representanten Listhaug har sagt, nemlig «belyse Ullevål som et reelt alternativ». En skal altså ikke belyse, men ha opp et reelt alternativ, som er Ullevål, og det etter at Helse Sør-Øst har framlagt en lånesøknad for statsråden. Det betyr jo at Helse Sør-Øst må starte på nytt. De må gjøre jobben på nytt. De må belyse det som et helhetlig alternativ, slik det framgår av sykehusveilederen. Dermed må en sjølsagt også gå inn på virksomhetsplanen for hva som skal skje på de ulike enhetene, og da er vi i den situasjonen at vi her har mistet verdifull tid, vi har brukt opp en masse penger fånyttet, og ikke minst har vi hentet inn en rekke fagfolk til utallige møter som ikke har vært nyttige.

Det som derfor er kjernen, er at statsråd Høie vil måtte gå tilbake på det han sa på foretaksmøtet den 24. juni 2016. Det vil komme en ny sak, en grundig behandling, og saken er skjøvet ut i tid som følge av at statsråden nok en gang ikke har hatt en grundig prosess, ikke har hatt den nødvendige faste hånd over dette, slik vi ser i en rekke planer for sykehus rundt omkring i Norges land.

Sveinung Stensland (H) [14:31:33]: Jeg tror ikke vi skal tillegge hverandre noen motiver, jeg tror alle her i salen er opptatt av et best mulig helsetilbud, og så er vi litt uenige om hva som er den rette veien å gå.

Når det gjelder det siste innlegget, fra representanten Lundteigen: Det er slik at driftsbudsjettet til Oslo universitetssykehus er 22 mrd. kr per år. Hvis vi tenker 30 års nedbetalingstid, som ikke er unaturlig, er det altså 660 mrd. kr i driftsbudsjett i den perioden. I lys av det vil jeg si at Heidi Nordby Lunde har noe gode poenger i sitt innlegg.

Jeg vil også gi representanten Kjersti Toppe rett i én ting – det pleier jeg å gjøre iblant – nemlig at hun har fremmet forslag om at sykehusene skal bestå som i dag. Men Kjersti Toppe ønsker jo at de fleste sykehus skal bestå som i dag. Det som er interessant, er at hun glatt overser at Haukeland universitetssykehus driver sin somatikk 20 pst. rimeligere enn Oslo universitetssykehus – og det er greit for en representant fra Hordaland. Jeg stiller spørsmålet her: Kan det være at det går an å drive Oslo universitetssykehus mer fornuftig? Jeg tror svaret er ja, og det tror jeg faktisk flertallet i salen her er enig med meg i.

Så kan det være grunn til å stille spørsmål til SV: Er det ikke sånn at de ansatte er representert i styrene? Alle styrevedtak som er fattet både i OUS og i Helse Sør-Øst, har de ansatte vært med på, og de aller fleste vedtak har

vært enstemmig, så det er ikke sånn at de ansatte ikke er med på prosessen. Og at alle fagfolk er enige, kommer aldri til å skje i Norge.

Så kan en også spørre: Hvor stor skal en fødeavdeling være for å tilfredsstille SV? Dette er allerede veldig store fødeavdelinger. Det er litt merkelig at det er en fare å bryte opp disse fødeavdelingene i Oslo. Nå tar jeg ikke stilling til spørsmålet, det er bare et interessant apropos til den debatten som går i andre deler av landet.

Så til representanten Moxnes. Han beviser jo at han ikke lytter til pasientene. Brukerrepresentanten i Helse Sør-Øst var opptatt av én ting: Samle sykehusene, vi er lei av at det er delt i to! Det var det viktigste og tydeligste signalet vi fikk i høringen. Det overser Rødt glatt. Og så snakker han om å legge ned avdelinger på Ullevål, men det er åpenbart helt uinteressant hva som skjer med avdelingene på Gaustad og på Rikshospitalet. De fagmiljøene har ingen verdi for Rødt. Det er interessant å merke seg.

At vi ikke tar ansvar fordi vi stemmer mot en utredning – hva er det for noe? Vi tar vel ansvar, Høie tar ansvar, men vi mener faktisk at i denne prosessen, som i de andre sykehusprosessene vi har hatt, skal en la foretakene jobbe. Nå sier vi at vi venter på belysningen, og vi har ingen prestisje i dette for andre grupper enn for pasientene, det er pasientene som er viktigst for oss.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:34:42]: Det er interessant at representanten Stensland sier at 20 mrd. kr ikke er så mye penger sett i forhold til innsparingsmulighetene. Da er det enda mer interessant, det som står i innstillingen fra regjeringspartiene. Der står det:

«Flertallet kan ikke forstå noe annet enn at det hefter usikkerhet rundt en effektiviseringsplan i denne størrelsesorden.»

Bedre kan det ikke skrives – at her er en på gyngende grunn.

Når det gjelder Senterpartiets holdning til sykehus, kan jeg bare forsikre om at vi har en dynamisk holdning til sykehus, hvor vi er nødt til å styrke kapasiteten. Vi må styrke kvaliteten over det ganske land, og da må en samtidig med denne styrkingen av kapasitet og kvalitet ha en edruelighet når det gjelder bruk av penger, og det er det vi står for. Men det ser ut som at statsråden ikke følger det rådet i denne saken.

Presidenten: Representanten Sveinung Stensland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Stensland (H) [14:35:42]: Jeg har ikke sagt at 20 mrd. kr er lite penger. Jeg opplyste forsamlingen om at driftsbudsjettet for Oslo universitetssykehus er 22 mrd. kr, og i løpet av en 30-årsperiode er det 660 mrd. kr. I lys av det er investeringen ikke så kolossal stor og omfattende som det kan skapes inntrykk av.

Så snakker Lundteigen om sløsing. Det er ingenting som er mer sløsing enn å ha ineffektive lokaler og dårlige rammebetingelser for de ansatte. Enhver som driver med annen virksomhet, sørger for at en har best mulig lokaler og best mulig utstyr, sånn at de ansatte kan få gjøre en best mulig jobb uten at uhensiktsmessige lokaler skal hindre dem. Det er faktisk noe av kjernen i denne debatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [14:36:36]

Interpellasjon fra representanten Sylvi Listhaug til helseministeren:

«ALS er en av de verste sykdommene det er mulig å få for den som rammes og for familien, og pasienten dør normalt i løpet av 2–3 år. Interpellanten har blitt kontaktet av ALS-syke og pårørende som er frustrert over måten man behandles på, ikke minst fra kommunene. Mange kommuner mangler kunnskap om sykdommen og greier ikke å tilrettelegge på en god måte. Det er uverdige at dødsyke pasienter skal måtte kjempe mot kommunebyråkratiet de siste månedene og årene de har igjen. Den korte tiden pasienten har igjen, skal brukes på å leve, oppleve og ikke minst være sammen med sine nærmeste, ikke på å kjempe mot kommunen.

Vil statsråden bidra til at det utarbeides retningslinjer for hvordan ALS-pasienter skal møtes, fra diagnosen stilles til livet er slutt?»

Sylvi Listhaug (FrP) [14:37:40]: ALS er en grusom sykdom. Diagnosen er en av de verste man kan få, både for den som rammes, og for de pårørende. Det eneste den ALS-syke vet, er at kroppen dør litt hver eneste dag, at musklene svinner hen, og at de hver dag blir mer og mer pleietrengende. De som får konstatert ALS, har ofte bare to–tre år igjen å leve.

Vi hører ikke så ofte om de ALS-syke, men sykdommen er vanligere enn man skulle tro. Bare i Norge er det ca. 300–400 personer som er rammet, til enhver tid. I og med at de som får diagnosen, har et forholdsvis kort sykdomsforløp, blir det over tid ganske mange tilfeller.

En britisk historiker som døde av ALS, beskrev sykdommen som en fengselscelle som blir stadig mindre. Han sa at man ikke visste når fengselet ville bli så trangt at det ville knuse en, bare at man visste at det en dag ville

bli det. Derfor – sa han – er sykdommen kun et spørsmål om når.

Jeg har fått innsikt i hvor skjørt livet er, av Cathrine Nordstrand, en sprudlende og livsglad dame i sin beste alder som sitter oppe på galleriet her i dag, og som plutselig fikk ALS, men som ikke gir opp. Hun står på for at ALS-syke skal bli sett, hørt og få den hjelpen de trenger.

Jeg har blitt kontaktet av flere ALS-syke og pårørende – flere av dem sitter oppe på galleriet i dag – både av modige mennesker som selv er rammet av sykdommen, og av pårørende, som sitter igjen med stor frustrasjon og sinne over hvordan deres kjære har blitt behandlet. Felles for dem er at de er oppgitt over mangelen på kunnskap, mangelen på informasjon, og opprørt over behandlingen de har fått av sine respektive kommuner. Det kan ikke være riktig at den siste tiden de dødssyke har igjen, skal brukes til å slåss mot systemet. Det er rett og slett uverdig.

Den siste tiden den rammede har igjen, skal han/hun og de pårørende ha sammen, slik at de kan leve, skape minner og fatte og prosessere det som skal skje. Det er ikke lett å leve når man vet at man skal dø, men vi kan ikke ha det slik at kommuner, politikere og helsebyråkrater gjør prosessen uutholdelig for dem som allerede er i en utrolig vanskelig situasjon. Den siste tiden burde ikke gå med til å kjempe mot et kommunebyråkrati.

En pårørende fortalte meg at ALS er en brutal sykdom, men at kommunens behandling var enda mer brutal. Det gjorde et enormt inntrykk. En av dem som har kontaktet meg, er Åshild, som sitter oppe på galleriet i dag. Åshilds far døde av ALS i mai i fjor – bare to og et halvt år etter at han fikk stilt diagnosen. Åshilds far het Per Egil og hadde arbeidet som lærer i Dovre kommune siden 1980-tallet. Da Per Egil fikk beskjeden fra legene på sykehuset om at han hadde ALS, fikk han med seg noen brosjyrer på vei ut døren, slik at han kunne lese om sykdommen. Er det noen som tror at en kreftsyk person hadde blitt behandlet slik? «Du har kreft, og her har du noen brosjyrer som du kan lese.» Som Åshild sa, håpte de at det var kreft faren hadde, for da hadde han i alle fall hatt en sjanse til å bli frisk og leve videre.

Kommunen la aldri skjul på at de helst ville at Per Egil skulle bo på institusjon. Det ønsket verken han eller familien. Han ville bo hjemme og få nødvendig hjelp der, slik han hadde rett på. Manglende kunnskap om både enkeltvedtak, BPA – brukerstyrt personlig assistanse – ALS og hvilke rettigheter Per Egil hadde, gjorde imidlertid denne avgjørelsen til et mareritt. Dovre kommune mente at BPA-ene skulle komme fra hjemmesykepleien, og pleierne som kom, hadde ikke kunnskap om hva det betydde å være BPA. En BPA skal hjelpe brukerne til å kunne leve et så normalt liv som mulig, ikke bare være en pleier. Dette, sammen med dårlig kommunika-

sjon internt i kommunen, fraværende kunnskap, time-lister fulle av hull, pleiere som meldte avbud i siste liten, og at kommunen unnlot å gi Per Egil vedtakene skriftlig, noe som førte til at familien ikke hadde oversikt, gjorde at familien mer og mer måtte stille opp selv.

Familien ble stadig mer frustrert, og tiden svant bort for Per Egil. De bestemte seg for å gå til media med historien, men opplevde i ettertid at behandlingen og oppfølgingen fra Dovre kommune ble enda dårligere etter oppslag i avisen. De siste ni månedene måtte Åshild, hennes mann og hennes søsken fungere som brukerstyrt personlig assistent for faren 24 timer i døgnet. Med adresse i henholdsvis Lillehammer og Trondheim er Åshild og familien fremdeles usikre på hvordan de klarer å få det til, men det gjorde de. Man stiller opp for dem man er glad i, når alt annet svikter.

En annen som jeg har hatt kontakt med, er Hilde, som også er her i dag. Hilde er gift med Bjørn Erik. Før jul var Bjørn Erik i full jobb. Den 7. januar i år ble han diagnostisert med en aggressiv form av ALS. Nå har han mistet språket, sitter i rullestol, og lungekapasiteten er kraftig redusert. Da Bjørn Erik ble sendt hjem fra sykehuset i Lillehammer etter at diagnosen var stilt, var det kun med den beskjeden at han kunne kontakte nevrologisk avdeling eller ringe ALS-sykepleierne hvis han hadde spørsmål. I tillegg fikk han beskjed om at det ikke fantes håp, og at medisinerne som tilbys, er de samme som ble gitt for 20 år siden. Det var det.

Hilde, barna og Bjørn Erik har kjempet for å få hjelp og for å få lov til å teste andre medisiner. I stedet for å ha den siste tiden sammen har mye av tiden blitt brukt til å slåss for å få hjelp. Seks uker etter diagnosen fikk Bjørn Erik et opphold på Solås bo- og rehabiliteringssenter. Her fikk han endelig hjelp og støtte. Likevel viste det seg at da Solås kontaktet Østre Toten kommune, hadde de ikke fått beskjed fra Lillehammer om Bjørn Eriks diagnose. Først i slutten av februar ble det første møtet med kommunen gjennomført, og selv om Bjørn Erik da ble tatt på alvor og fikk hjelp, tok det mange uker før det var på plass – og uker er lang tid for en som er rammet av ALS.

Disse historiene er dessverre ikke unike. I flere kommuner kommer det fram liknende historier – historier om at kommunen ikke har gitt god nok helsehjelp, oppfølging, behandling og tilrettelegging, historier om at familier som er i en utrolig vanskelig situasjon, møter et kommunebyråkrati med manglende kunnskap og kompetanse om sykdommen og om rettigheter som de som blir rammet, har krav på.

Slike historier bygger opp under nødvendigheten av at det utarbeides nasjonale retningslinjer for ALS-behandling. Vi kan ikke akseptere Lotto-liknende tilstander, hvor det er kommunen som de ALS-rammede bor i,

som avgjør hvordan de blir møtt og behandlet, den korte tiden mange av disse personene har igjen å leve. I tillegg til å sikre en mer lik behandling, uavhengig av bostedsadresse, kan nasjonale retningslinjer bidra til å gi større kunnskap om sykdommen til både små og store kommuner samt gi noen rammer for hva ALS-syke bør kunne forvente.

Jeg mener at utarbeidelsen av slike nasjonale retningslinjer bør skje gjennom at det settes ned en gruppe bestående av mennesker fra sykehussektoren og fra kommunesektoren, og ikke minst av ALS-syke og pårørende. Hvordan bør oppfølgingen rundt at man får diagnosen fra sykehuset, være? Hvilken oppfølging kan man vente seg på sykehuset? Hvordan sikrer vi at kommuner som får ALS-syke, får kunnskap og kompetanse til å følge opp den syke? Hvordan kan man planlegge og tilrettelegge for å ivareta hele familien? Dette er en dramatisk situasjon for hele familien, den syke selv, ektefelle og barn. Hvordan legger man opp en prosess fram mot å bruke respirator eller ikke? Hvordan skal den siste tiden være? Dette kan planlegges en stund i forveien gjennom godt samarbeid mellom kommunen, den syke og denes familie.

Det er få møter som har gjort sterkere inntrykk på meg enn møtene med de menneskene som får denne sykdommen. Derfor ønsker jeg å stille et spørsmål til statsråden: Vil helseministeren bidra til at det utarbeides retningslinjer for hvordan ALS-pasienter skal møtes, fra diagnose stilles, til livets slutt?

Statsråd Bent Høie [14:47:12]: Takk for at denne viktige interpellasjonen stilles.

Jeg er helt enig med interpellanten i at ethvert møte med en som har ALS, og hans eller hennes pårørende, gjør et sterkt inntrykk. ALS er en svært alvorlig sykdom. Jeg er opptatt av at pasienter og pårørende skal møtes av kompetente ansatte og en helse- og omsorgstjeneste som gir trygghet og forutsigbarhet. Pasienter og pårørende skal få medvirke i både utformingen og gjennomføringen av tjenestetilbudet. Alle personer med ALS skal få mulighet til å oppleve meningsfulle og gode dager – også når man merker sykdommen og funksjonssvikten komme.

Mange får god hjelp, men vi må gjøre det vi kan for å sikre at alle mennesker med store og sammensatte behov får et godt hjelpetilbud. Det betyr at tjenestene må organiseres med utgangspunkt i den enkeltes behov og ønsker. En person som har ALS, vil ha behov for en rekke helse- og omsorgstjenester både fra kommunen og fra spesialisthelsetjenesten. I Helsedirektoratets statusrapport om hjernehelse framgår det at pasienter med mistenkt ALS-sykdom skal henvises raskt og diagnostiseres ved nevrologisk avdeling ved sykehusene. Fastlegen og

ulike kommunale tjenester er viktig for mange ALS-pasienter, men mange kommuner har liten erfaring med oppfølging av ALS-pasienter. Spesialisthelsetjenesten og sykehusene har derfor et særlig ansvar også når det gjelder oppfølgingen av pasienter og av ansatte som arbeider med ALS-pasienter i kommunen.

Å få en ALS-diagnose vil oppleves som svært vanskelig. Jeg har møtt mennesker som forteller at de i første møte med sykehuset kun ble fortalt om diagnosen, og fikk en brosjyre om ALS i hånden da de skulle gå. Mange vil oppleve en sjokktilstand hvor det blir vanskelig å forholde seg til sykdommen og prognosen. Dette preges man også mye av etterpå. God informasjon er derfor en viktig oppgave for sykehusene og for de tverrfaglige ALS-teamene, som finnes på de fleste sykehus som behandler pasienter med ALS. Noen pasienter får diagnosen mens de er innlagt. De er da nær et ALS-team på sykehuset, som kan gi god informasjon. Andre får diagnosen i en poliklinisk konsultasjon, og noen ALS-team gir disse et tilbud om kontakt med f.eks. ALS-sykepleier på telefon eller på poliklinikk i etterkant av første konsultasjon.

For å sikre pasientenes og pårørendes trygghet må helsepersonell ha en kontinuerlig dialog med pasienten og hans eller hennes nærmeste pårørende om sykdommens utvikling og pasientens og pårørendes ønsker og behov. Dialogen må ta hensyn til at pasientens behov kan endre seg i tråd med sykdommens utvikling. En slik kontinuerlig dialog er nødvendig for å kunne planlegge for livet, sikre god behandling og sørge for et godt samarbeid mellom den enkelte, pårørende og helsepersonell.

En individuell plan og koordinator kan være et godt verktøy for å samordne tjenestene, slik at hverdagen blir så enkel og trygg som mulig for den enkelte og for de pårørende. Individuell plan skal sikre at pasienten får et helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset tjenestetilbud, og den skal sikre pasientens medvirkning og samhandling med pårørende. Koordinator er en tjenesteyter som skal sikre nødvendig oppfølging og samordning av tjenestetilbudet, samt framdrift i arbeidet med individuell plan.

Brukerstyrt personlig assistanse, BPA, kan være en aktuell måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for personer med langvarig og stort behov for personlig assistanse. Det framkommer som kjent av regjeringsplattformen at det nå skal nedsettes et utvalg som skal se nærmere på brukerstyrt personlig assistanse, og på hvordan vi skal få ordningen til å fungere enda mer i tråd med hensikten, nemlig at dette skal være et likestillingsverktøy, som gir mennesker mulighet til å leve sitt liv med assistanse.

I spesialisthelsetjenesten er det ofte nevrologiske avdelinger som følger opp pasienter med en ALS-diagnose. Mange sykehus har også flerfaglige tilbud, som egne ALS-team. Spesialisthelsetjenesten har ansvar for opplæring av pasienter, pårørende og pleiepersonale i kommunene. Sykehuset skal videre sørge for at det bygges opp et kontaktnett mellom sykehus og kommune, slik at pasienten kan være trygg på å få hjelp fra sykehuset dersom det oppstår komplikasjoner, eller ved andre behov. Kommuner og sykehus må gå sammen om å skape gode tjenestetilbud, f.eks. gjennom forpliktende avtaler.

Neuro-SysMed er et nytt forskningssenter ved Haukeland universitetssjukehus og Universitetet i Bergen, som fra høsten 2018 får 20 mill. kr per år i inntil åtte år fra Forskningsrådet til å etablere det første forskningssenteret for klinisk behandling. Senteret skal forske på behandling av sykdommer i sentralnervesystemet – som MS, ALS, Parkinson og demens – og er viktig for å gi alvorlig syke pasienter bedre tilgang på den nyeste og beste behandlingen. Senteret vil også bidra til at flere pasienter får mulighet til å delta i kliniske studier. I tillegg øremerker departementet midler til forskning gjennom Norges forskningsråd og de regionale helseforetakene. Gjennom disse midlene finansieres også forskning på ALS.

Det finnes flere veiledere og retningslinjer som er relevante for oppfølging og behandling av pasienter med ALS. Det er utarbeidet en veileder for oppfølging av personer med store og sammensatte behov. Regjeringen har også satt i gang en pilot for strukturert tverrfaglig oppfølgingsteam. Den skal bidra til å implementere og teste ut veilederen i praksis. Det er også utarbeidet nasjonale faglige råd for lindrende behandling i livets slutfase, Nasjonal faglig retningslinje for langtids mekanisk ventilasjon og Nasjonal veileder for langtids mekanisk ventilasjon. Helse- og omsorgstjenestens kommunikasjon med både pasient og pårørende er helt sentrale elementer i faglige råd og veiledere på området.

Kommuner og helseforetak er ansvarlige for at kravene i de faglige rådene følges, inkludert å gjennomføre tiltak for å endre praksis. Implementering av anbefalingene kan bl.a. kreve opplæring av ansatte, utvikling av interne prosedyrer, rutiner og verktøy, endret organisering og utvikling av nye tilbud og bedre samspill med pasienter og pårørende.

Vi ønsker fra regjeringens side å styrke lindrende behandling og omsorg. I 2017 leverte palliasjonsutvalget sin offentlige utredning, «På liv og død. Palliasjon til alvorlig syke og døende.» Utredningen har vært til allminnelig høring. Regjeringen ønsker å følge opp utredningen, og departementet har derfor startet arbeidet med en stortingsmelding om lindrende behandling og

omsorg, som skal bygge på utredningen. Det tas sikte på at stortingsmeldingen legges fram i år.

Vi ønsker også en faglig sterk kommunal helse- og omsorgstjeneste med dyktige ansatte som gir god helsehjelp og omsorg. Derfor har vi igangsatt Kompetanseløft 2020, der vi har en plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det er bevilget om lag 1,5 mrd. kr til oppfølging av tiltakene. Det framgår av regjeringsplattformen at regjeringen også ønsker å videreføre Kompetanseløft 2020.

Når en person får en ALS-diagnose, vil dette som oftest også ha store konsekvenser for de pårørende. Regjeringen ønsker å støtte og avlaste de pårørende, slik at de også kan ta vare på sin egen helse og ha mulighet til å kombinere yrkes- og samfunnsniv med omsorg for sine nære. Derfor arbeider vi nå med en egen pårørendestrategi. Den 1. oktober 2017 trådte en ny bestemmelse i helse- og omsorgstjenesteloven i kraft. Den samler og tydeliggjør kommunens ansvar overfor dem som har et særlig tyngende omsorgsarbeid. Bestemmelsen pålegger kommunen å tilby nødvendig pårørendestøtte i form av avlastning, opplæring, veiledning og omsorgstønad.

Jeg har nå beskrevet mye av det arbeidet som er i gang, og hvordan dette arbeidet bør foregå. Dessverre er vi alle kjent med historier fra virkeligheten der beskrivelsen av hvordan det burde vært, ikke er den virkeligheten som pasienten og de pårørende møter. Jeg er opptatt av at personer med ALS skal ha et godt og forsvarlig tjenestetilbud, både i kommunen og i spesialisthelsetjenesten, og ha mulighet til å leve et meningsfylt og godt liv.

Jeg mener, som også interpellanten er inne på, at det er behov for å gjøre noe nytt på dette området. Jeg vil derfor be Helsedirektoratet nedsette en arbeidsgruppe som skal vurdere og komme med forslag til hvordan man kan få bedre kvalitet og sammenheng i tjenestene til personer som får en ALS-diagnose. Arbeidsgruppen skal bestå av pasienter og pårørende, i tillegg til fagpersoner fra både sykehus og kommune, som sammen kan se på hva som er den rette veien å jobbe med dette videre. Da kan svaret være at vi skal utarbeide nye retningslinjer, som interpellanten er inne på, men det kan også være at vi skal ta i bruk pakkeforløpsmodellen, eller modellen som f.eks. er utviklet knyttet til ParkinsonNet.

Det jeg er opptatt av, er at vi gir pasienter og pårørende, sammen med fagfolk med ulikt ståsted og ulik kompetanse, muligheten til å jobbe sammen for både å se på hva som er den rette måten å gjøre dette på, og å komme med gode anbefalinger til hvordan vi skal få dette til å fungere i praksis for alle pasienter – og ikke være så tilfeldig som det er nå.

Sylvi Listhaug (FrP) [14:57:31]: Jeg må bare si at jeg er så utrolig glad for at denne pasientgruppen nå skal tas mer på alvor, at vi skal prøve å gjøre mer gjennom i hvert fall å få på plass et system som forhåpentligvis gjør at det kan fungere bedre. Retningslinjer kan være noe, men jeg synes også at ideen til helseministeren om å se på en type pakkeforløp er veldig spennende. Det har vært veldig vellykket innenfor kreftområdet. Hvis det kunne bidra til at disse pasientene også blir sett og behandlet på en bedre måte, mener jeg det er verdt å uteske.

Jeg vil si at det er veldig bra at både pårørende og pasientene selv skal være med. Jeg tror de er de aller nærmeste til å kunne gi gode innspill om hva som mangler, hvor skoen trykker, hva vi bør gjøre mer eller mindre av, sånn at vi kan få på plass en verdig behandling for disse menneskene, som ofte har svært kort tid igjen å leve når de blir syke.

Når jeg hører fra dem som har vært i denne situasjonen, at de av leger blir frarådet å lese på nettet om ALS, blir frarådet å snakke med andre som har denne sykdommen, må jeg si at jeg blir veldig betenkt. Jeg mener at den første oppfølgingen man får på sykehuset, er utrolig viktig, og at det er noe denne gruppen må se på. Jeg mener at ingen som får en slik type diagnose, som rett og slett er en dødsdom, skal sendes hjem igjen med brosjyre, men få skikkelig oppfølging, for dette er en veldig traumatisk situasjon for dem som opplever den.

Jeg synes også det er veldig bra at man skal gjøre mer på forskningsområdet. Det er noe av det som kanskje er mest fortilende for dem som får denne sykdommen, at man ikke vet hvorfor man får det, man vet ikke hva den kommer av. Man ser at det i noen områder kan være flere tilfeller enn det er i andre områder, men man kjenner ikke til årsakene. Så det er utrolig viktig at det blir forsket mer, at man prøver å finne ut hva som er årsaken til sykdommen, og ikke minst finne en måte å kurere den på. I dag finnes det ikke tilgjengelig.

Disse pasientene må møtes med et system som kan snu seg på hælen. Disse har ikke tid til å vente, søke og holde på, fram og tilbake, slik som man ofte må i offentlige systemer når man skal ha hjelp. Derfor vil et sånt pakkeforløp og retningslinjer kunne bidra til at dette skjer langt hurtigere enn det kanskje gjør gjennom det ordinære systemet.

Til slutt vil jeg også bare si at jeg mener det er viktig at samfunnet tilrettelegger for at disse personene kan få lov til å være hjemme ved livets slutt, og at samfunnet skal strekke seg langt for å få til det. Det er en gruppe som lever kort tid, og vi må gjøre alt vi kan for at de skal ha et godt liv så lenge det varer.

Statsråd Bent Høie [15:00:52]: Jeg er helt enig i alt det som interpellanten her sa. Det er klart at måten som

en får informasjonen på, eller det som på mange måter er det første møtet med sykdommen når en får diagnosen, er veldig viktig. Jeg tror også nettopp dette første møtet har stor betydning for hvordan en blir i stand til å mestre den nye situasjonen videre.

Den europeiske nevrologforeningen utarbeidet allerede i 2012 detaljerte anbefalinger om den første konsultasjonen med en ALS-pasient, som nettopp tar høyde for dette. De historiene som interpellanten trekker fram, viser at dette ikke er retningslinjer som har blitt brukt i alle tilfeller. Det vil derfor være viktig i dette arbeidet som vi nå skal sette i gang, å sikre at de faktisk blir fulgt opp i helsetjenesten.

Norge er et langstrakt land med mange kommuner, og mange kommuner er små. Selv om mange pasienter har ALS også i Norge, vil det for en kommune ofte være slik at de møter innbyggere med ALS for første gang når de får beskjed om at en av deres innbyggere har ALS. Det betyr at vi også er nødt til å få dette til å henge bedre sammen, slik at kommunen får muligheten til i større grad å bruke sykehusets kompetanse i utviklingen av sine egne ansatte, at de har verktøy som de kan bruke, og kan lære av andres erfaringer og ikke må gå opp denne veien på ny. Det vi veldig ofte ser skje, er at når en kommune ikke håndterer dette på en god måte, er det pasienten selv og ikke minst de pårørende som er nødt til å bryte opp denne veien. Det er en stor og altfor tung jobb å gjøre ved siden av det som en egentlig burde ha muligheten til å bruke tiden sin og ressursene sine på.

Jeg håper at vi ut fra denne arbeidsgruppens arbeid også kan få gode anbefalinger om den beste måten å sørge for at vi nå får innført gode, forutsigbare ordninger på dette området. Jeg er ikke så veldig opptatt av om det er retningslinjer, pakkeforløp eller andre modeller, men at det er en løsning som pasienter, pårørende og de som jobber i tjenesten med pasientene, har tro på er det rette virkemidlet å bruke. Jeg ser fram til å få satt i gang dette arbeidet og få klare anbefalinger på det området.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Tore Hagebakken (A) [15:04:00]: Jeg slutter fullt og helt opp om særlig det siste som helseministeren sa. Hva det heter, det som skjer, er ikke så viktig, men det blir en helt annen situasjon enn de eksemplene vi dessverre har fått høre om nå, og som vi jo har hørt om tidligere, om hvordan dette kan arte seg for folk i en særdeles tøff situasjon, både den syke og familien, de pårørende rundt. I denne saken finner jeg ingen grunn til å gå inn i noen sånn politisk debatt. Her er vi bare veldig enige om at noe må skje. Jeg er glad for at det ser ut til at statsråden genuint tar tak i det og har skissert en prosess, og ikke minst det selvfølgelig i at de som vet hva

dette virkelig handler om, får ta del i den prosessen, og at det går fort for seg, for det haster.

Det er også riktig, som statsråden sa, at det er mange forskjellige typer kommuner i Norge. Uten å unnskyldte i noen sammenhenger, for det er ikke mitt lodd i denne sammenhengen her, kan det hende at noen kommuner har hatt ekstra utfordringer, for å uttrykke det slik, når det gjelder å skaffe nok folk og nok kompetente folk.

Det er også en faktor her som går på økonomi, men i en sammenheng som dette, går det liksom ikke an å si at samfunnet ikke har råd. Her må samfunnet stille opp på alle vis, men da er det kjempeviktig at det ikke bare er svært god, nær og inkluderende samhandling mellom dem det gjelder, den sjuke og de pårørende på den ene siden og kommunen på den andre. Det må også være et veldig godt og sømløst – som vi litt sånn populært kaller det – samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunesektoren, og jeg vil si mellom stat og kommune. Da er det fint at vi får retningslinjer, eller hva det skal hete, i tillegg til at staten må være med og sørge for at vi får tilstrekkelig kompetanse. I noen kommuner kan det gå lang tid, år, mellom hver gang en har pasienter som har ALS – noen kommuner får kanskje aldri en som har ALS i det hele tatt – men allikevel må kompetansen være der. Det er samtidig viktig at en bruker tida godt, for det går tross alt en stund fra en får diagnosen, til en trenger hjelpen aller mest. Det er et tidsperspektiv som hver dag må brukes på en god måte for å rigge en god tjeneste.

BPA, brukerstyrt personlig assistanse, kan være en slik modell, som også statsråden var innom. Jeg vil for øvrig da passe på å si at vi i Arbeiderpartiets stortingsgruppe inviterer til et seminar om BPA 6. juni, for det er en ordning som ikke er helt i vater i forhold til hva den skulle være, ut fra intensjonen som er gitt fra denne sal. Derfor ønsker vi å ta tak i det. Da er denne sykdommen et element også å ta med seg inn i det arbeidet som må gjøres på forskjellige nivå.

Jeg ser fram til det jeg vil kalle et konstruktivt samarbeid, slik at de tøffe historiene vi har hørt om, kan være med og gjøre en forskjell og gi både bedre behandling og en bedre livssituasjon for både sjuke og pårørende, for det vil fortsatt være folk som får denne brutale, uheldelige diagnosen, og det er fortsatt mange som har den – det var snakk om 200–300 i Norge – og de bør ganske øyeblikkelig også merke forbedring der hvor det er åpenbar svikt.

Erlend Larsen (H) [15:08:20]: Det er en brutal beskjed å få at en har fått diagnosen ALS. Det er brutalt for pasienten, men det er også brutalt for pasientens familie, vennekrets og kolleger. Det er spesielt vanskelig for barn å forstå omfanget av diagnosen som en av deres foreldre eller besteforeldre har fått. Derfor burde det

settes inn ekstra ressurser med kompetent personell for å formidle en så alvorlig beskjed til et barnesinn. Hele familien må få tilbud om støtte når så alvorlige diagnoser gis. Det er mange følelser som settes i gang når sykdommen blir kjent, bl.a. sjokk, sorg, sinne, angst, frykt, panikk, håpløshet og bitterhet. Ivaretagelse av pårørende er for øvrig fyldig omtalt i Nasjonal hjernehelsetraategi for 2018–2024.

I Norge er det stort sett tverrpolitisk enighet om at kommunene skal levere primærhelsetjenestene. Med 422 kommuner som varierer fra svært små til veldig store, varierer også kompetansenivået. ALS er en sjelden sykdom, noe som gjør at kompetansen blir svak i svært mange kommuner. Derfor er det godt å høre at statsråden åpner for nasjonale retningslinjer, noe som vil være et viktig supplement og en viktig støtte for helsetjenestene i kommunene. Jeg forventer at Kompetanseløft 2020 vil løfte kvaliteten i våre kommunale helse- og omsorgstjenester ytterligere.

Jeg er glad for at statsråden nevnte individuelle planer og egen koordinator. Stat og kommune leverer et stort antall omsorgstjenester, noe som kan oppfattes som uoversiktlig og komplisert for mennesker i krise og sorg. En individuell plan og en egen koordinator vil gjøre livet mye enklere for pasienter og deres pårørende. Når f.eks. en forelder får diagnosen ALS, vil en småbarnsfamilie få behov for et stort antall av de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det kan være aktuelt å involvere skoler, barnehager, PPT og barnevern i tillegg til en rekke andre kommunale tjenester i pårørendearbeidet. Det er svært krevende for en liten familie som er i sjokktilstand, å skulle forholde seg til alle tjenester som bør involveres. De færreste innbyggerne våre er oppmerksomme på det store omfanget av tjenester kommunene tilbyr, noe som også er et viktig argument for individuelle planer og en koordinator for å veilede pasienten og den nærmeste familien til de rette offentlige tilbudene.

Som følge av at vi lever i et komplisert samfunn med mange tilbud, tror jeg at langt flere pasientgrupper bør omfattes av individuelle planer og tilbys egne koordinatører. Statsråden nevnte også at brukerstyrt personlig assistanse kan være en måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for ALS-pasienter. Landets 422 kommuner tolker beklageligvis rettighetsfestingen av brukerstyrt personlig assistanse veldig ulikt. Jeg ser derfor fram til at NOU-en kommer, i håp om at krav og forventninger samordnes og tydeliggjøres.

Vi vet for lite om ALS, og det finnes ikke noen kur mot sykdommen. Dette er en sykdom som kan ramme alle mennesker. Den yngste pasienten vi kjenner til, er bare 28 år. Det er viktig å støtte og styrke grunnforskningen som foregår ved NTNU i Trondheim, og stamcelleforskningen som foregår ved Rikshospitalet. Forskning

på ALS er beskrevet i Nasjonal hjernehelseterapi, og det er satt av 20 mill. kr per år til hjerneforskning. Jeg vil spesielt berømme stiftelsen ALS Norge, som har gjort en imponerende jobb med å samle inn penger til forskningen i Norge.

Lik gyldighet når det gjelder hvem som har ansvar for pasienten, og nasjonale retningslinjer: Samtlige pasienter i Norge må oppleve å bli tatt godt vare på. Det er vårt felles ansvar som medmennesker å legge så godt til rette som vi kan, enten vi er politikere, ansatte i helsevesenet, naboer, kolleger eller familiemedlemmer. Vi kan ikke dytte ansvaret for medmenneskelighet over på andre, for det er noe vi alle kan bidra med, men vi som er folkevalgte, har et særskilt ansvar for å gi våre innbyggere best mulige tjenester.

Kjersti Toppe (Sp) [15:12:27]: Eg vil seia takk til interpellanten, som set dette på dagsordenen. Det er ei pasientgruppe som det absolutt er behov for at ein fokuserer på, og at ein diskuterer korleis ein kan få tilbodet til å verka betre og meir saumlaust. Det har iblant vore oppe i media at situasjonen er uholdbar både for den som har fått ALS, og for deira pårørande.

Det er fleire som har vist til at vi har fått ein hjernehelseterapi, og mykje av det som står i den, tenkjer eg er konkrete tiltak som nok mange hadde sett pris på dersom det hadde fungert etter intensjonen. Det gjeld forslaget om å ha tverrfaglege team som kan reisa ut, det at ein kan ha ein fast nevrolog, at ein har ei spesialisthelseteneste som sørvar kommunane, og som tar ansvar når ein kommune ikkje har den kompetansen sjølv, at ein får ein koordinator som faktisk verkar som ein koordinator, og at ein også får meir kompetanse i alle ledd om denne sjukdommen og pasientane sine behov.

Eg stiltet i juni i fjor eit spørsmål til statsråden om han og regjeringa vil sikra finansiering og utvikling av eit eige ALS-register, som ein nødvendig føresetnad for å sikra pasientar i heile landet best mogleg og likt behandlingssopplegg, gjerne etter same mal som det svenske registeret for å sørgja for moglegheit til å samarbeida over landegrensene. Eg fekk eit svar på det. No vil kanskje statsråden kunna kommentera det i svarinnlegget sitt. Problemet er at det i dag ikkje finst eit nasjonalt register som kan gi oss sikre opplysningar om talet på personar, kva slags behandlingstilbod dei får, kunnskap om sjukdomsforløpet og korleis dette er i ulike delar av landet. Eg har vorte kjent med at nevrologisk avdeling på St. Olavs hospital har starta utvikling av eit sånt register med eigne midlar, men registerutviklinga stoppa opp på grunn av at det ikkje var nok midlar. Det tenkjer eg ikkje er bra.

Eg stilte eit spørsmål i desember 2018 om eit veldig vanskeleg tema, det var òg på bakgrunn av eit medie-

oppslag. Det galdt om ein har gode nok prosessar rundt det etisk krevjande når det gjeld avgjersle om når ein skal avslutta respiratorbehandling. Det tilfellet som kom opp i media, galdt ein pasient med ALS der sjukehuset bestemte at ein skulle avslutta respiratorbehandling, trass i ønsket til pasienten og dei pårørande. Det var ei veldig vanskeleg sak. Det viste seg at ein ikkje var flink nok i sjukehus til å bruka klinisk etikk-komité regelmessig i slike situasjonar. Det er utruleg viktig at ein i spesialisthelsetenesta er drillt på akkurat desse avgjerslene, sånn at ein føler seg varetatt som pasient og som pårørande.

Det er av mange vist til at ein kan utvikla nasjonale retningslinjer eller andre tiltak for å sørgja for at det vert eit godt og mest mogleg likt tilbod. Det finst ein del nasjonale retningslinjer, bl.a. den eg viste til i spørsmålet mitt, om «Nasjonal veileder for langtids mekanisk ventilasjon». Men spørsmålet er jo - med denne rettleiareren og andre - ikkje om vi har rettleiarar, men om dei faktisk er kjende, om dei vert implementerte, altså at dei som jobbar i tenestene, kjenner til dei, og at ein har ressursar til å følgja dei opp. For dette handlar om ressursar, men også om kompetanse.

Eg synest det er positivt det som helseministeren har sagt om ei arbeidsgruppe. Eg er einig i at det for så vidt er det same om det er eit pakkeforløp eller nye retningslinjer, men det som er viktig, er at dette faktisk fører til ein forskjell ute i tenestene.

Tuva Moflag (A) [15:17:44]: En familie jeg kjenner godt, mistet en av sine nærmeste i ALS for noen år siden. Det var en lavmælt stemning knyttet til det å få en slik diagnose. Det er brutalt, og det går fort. Det er ikke mange ALS-syke som kan snakke sin egen sak. De er for syke, og de dør for fort. Derfor er det desto viktigere at vi politikere hever stemmen for denne sårbare gruppen. Pasient, pårørende og politikere må spille på samme lag.

ALS er en sykdom som typisk rammer yngre mennesker, i alderen 40–60 år. Mange av dem har barn. En ALS-diagnose rammer dermed hele familien, og derfor er det hele familien som trenger hjelp til å håndtere både sorg og sjokk. Det krever langt mer enn en brosjyre i hånden på sykehuset. ALS er ikke en vanlig sykdom, selv om stadig flere rammes, og det kan ta flere år mellom hver gang en kommune skal ivareta pasienter og familier som er rammet av ALS. For disse pasientene er det viktig at helsetjenesten viser seg fra sin aller beste side. Samhandling mellom kommune og sykehus må fungere optimalt.

Representanten Sylvi Listhaug tok opp kamp mot systemet i sitt innlegg, og vi må gjøre hverdagen enklere for mennesker som er alvorlig og kronisk syke. Et eksem-

pel er helsepass, som gjør det enklere for pasienter som bare blir dårligere, slik at de ikke trenger å gå gjennom et tungt byråkrati for eksempelvis å få fornyet parkeringskort for bevegelsehemmede. Jeg håper at en ordning med helsepass er noe som statsråden kan ta med seg når han nå ser på hvordan man skal gjøre hverdagen enklere for alvorlig og kronisk syke.

Til slutt vil jeg slutte meg til representantene som har sagt at dette er en debatt hvor vi skal stå samlet. Det har vært en fin og lavmælt politisk debatt knyttet til dette temaet, og det gir meg optimisme med tanke på at vi skal få til noe for den gruppen som sitter og følger med på denne viktige debatten i dag. Så jeg vil takke både interpellanten, som tok temaet opp på Stortingets talerstol, og statsråden for svarene som han har gitt så langt.

Ketil Kjenseth (V) [15:20:23]: Jeg klarte ikke å sitte rolig og høre på denne debatten. Jeg har jo en fortid som helsepolitiker fra forrige periode, og også da diskuterte vi tilbudet til denne pasientgruppa. Så jeg vil gi ros til representanten Listhaug, som tar opp tråden og kjemper en kamp for dem som vi nesten forventer mer av enn de friske og ansatte som jobber i sektoren. Slik kan det ikke være: at de som relativt raskt får denne alvorlige diagnosen, skal måtte finne fram helt på egen hånd sammen med sine pårørende.

Representanten Listhaug brukte to konkrete eksempler fra Oppland: Dovre og Østre Toten kommuner. Jeg kjenner til begge eksemplene og kommunene. De er ulike i størrelse, men er også kjent for å ha gode helsetilbud til sine innbyggere. Men representanten nevnte også Solås, som Sykehuset Innlandet de senere årene har eid. Tidligere var det Norske Kvinners Sanitetsforening som eide det tilbudet. Jeg tror vi skal ta med det også i diskusjonen, for slike ressursentre som Solås representerer, tror jeg er en viktig del av svaret for framtida. Det representerer et viktig tilbud til pasienten, det er både utdanning, mestring og behandling, og for de pårørende er det en avlastning. Og det tilbudet på Solås har vi nesten hvert år måttet kjempe for at Sykehuset Innlandet skal få beholde. Så dette er en stadig kamp om ressursene som ikke finner hverandre, og så sender vi nærmest pasientene ut i krigen.

Så de retningslinjene er selvfølgelig nødvendig å få på plass, men vi må også diskutere litt lokasjoner og samling av ressurser, for jeg tror ikke vi skal forvente at kommuner som er så ulike med tanke på størrelse og tilbud som dem vi har i dag, skal kunne komme opp med et tilbud til pasientgrupper som det blir flere og flere av. Vi ser en spesialisthelsetjeneste som behandler mer og mer av det spesielle, men som ikke har det langsiktige ansvaret for omsorgen og rehabiliteringen. Og så må vi diskutere både eierskap og hvilke aktører som skal stå

for det og holde tak i pasienten i denne perioden, når det svikter litt både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten.

Et ALS-register har jo også vært etterlyst i flere år, så jeg håper at det kommer på plass. Men jeg vil også rette oppmerksomheten mot mer nordisk samarbeid. Her er det viktig å samarbeide om både forskning, utvikling og medisiner, og jeg tror det er et godt egnet område for mer nordisk samarbeid, fordi det i stort er snakk om forholdsvis få pasientgrupper, men at vi har mye til felles, og det ser ut til at vi rammes ganske likt i de nordiske landene. Så også her tror jeg det er noe vi kan hente.

Sylvi Listhaug (FrP) [15:24:11]: Jeg vil takke alle som har deltatt i denne diskusjonen, for gode innlegg, og jeg synes det er veldig bra at alle er enige om at vi må gjøre noe for denne gruppen. Da er det viktigste at det faktisk går fra denne salen og ned i systemet, sånn at hver enkelt som får denne forferdelige sykdommen, blir møtt med den respekten de fortjener. De skal ikke bli sett på som en byrde og føle at jo før de dør, jo bedre er det. De skal bli sett på som personer som skal få all den hjelp og støtte som det er mulig å gi i den korte tiden som veldig mange av disse lever.

Jeg er helt enig med helseministeren når han sier at sykehusene må hjelpe kommunene med å bygge kompetanse. Her er det veldig stor forskjell, som helseministeren var inne på. Noen er store og har kanskje flere tilfeller, noen er små og har flere tilfeller, mens andre har ingen tilfeller og får plutselig en pasient med svært store behov man skal håndtere. Da må vi sørge for at de får den støtten de trenger, også fra sykehusene.

Jeg vil takke helseministeren for det initiativet han nå tar. Jeg er utrolig glad for at det blir satt i gang et arbeid. Disse pasientene har ingen tid å miste. Derfor håper jeg at helseministeren er like utålmodig som jeg er etter at arbeidet skal komme i gang, og at man jobber hurtig, sånn at vi kan få på plass rutiner som rett og slett er bedre, og systemer som ivaretar disse pasientene, som er i en forferdelig vanskelig situasjon, og at vi også tar vare på alle rundt, som opplever livets verste mareritt når de får denne sykdommen i familien.

Statsråd Bent Høie [15:26:20]: Jeg vil igjen takke interpellanten for at hun tar opp dette viktige spørsmålet, som jo var en god anledning til nettopp å sette i gang et sånt arbeid. Jeg vil også takke de andre deltakerne i diskusjonen. Dette er et område der en ser at det er tverrpolitisk enighet om at en må gjøre noe, og en har også mange av de samme beskrivelsene av situasjonen.

Det jeg er mest opptatt av, er at det arbeidet vi nå setter i gang, faktisk skal føre til en endring ute i praksis. I mitt innlegg redegjorde jeg for mye arbeid som er på gang, eller som skal komme i gang. Det er viktig og bra,

men det vi er avhengige av på dette området, er også å finne en arbeidsform som gjør at vi lykkes med å få til en endring i praksis.

Flere har nevnt behovet for et kvalitetsregister. En søknad om ALS-register har fått en positiv vurdering og vil bli arbeidet videre med som en del av et felles nevroregister. Det er Helsedirektoratet som tildeler kvalitetsregistre nasjonal status etter en søknad fra de regionale helseforetakene. Dette er et arbeid som er på gang. Som jeg sa i mitt innlegg, skjer det også mye positivt knyttet til forskningsområdet, men den enkelte pasient og pårørende lever sitt liv her og nå, og da er det viktig at vi får til endringer i måten man blir møtt på både første gang man får diagnosen, og i alle de viktige møtene etterpå med de ulike delene av helsetjenesten.

Som den svenske poeten sa, skal vi alle dø en dag, men alle andre dager skal vi leve.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [15:28:26]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltets andre byggetrinn og anlegg og drift av områdeløsningen for kraft fra land til feltene Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog (Innst. 240 S (2018–2019), jf. Prop. 41 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve høve til replikkordskifte på inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Terje Halleland (FrP) [15:29:24] (ordfører for saken): I dag skal vi være med og sikre Norges framtid. Milliarder av kroner skal investeres, tusenvis av arbeidsplasser skal etableres, ny teknologi skal skapes, og inntekter til barnehage, skoler, eldreomsorg og veibygging skal sikres. Utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltet, fase 2, skal vedtas i dag. Ja, det er ikke mange ganger at prosjekter er så store og omfattende at de må vedtas i flere omganger.

Norge er – og kommer til å være – en olje- og gassnasjon i mange tiår framover. Takket være Johan Sverdrup-feltet alene skal Norge årlig tjene milliarder over de neste tiårene, og den arbeideren som skal slå av

lyset på Johan Sverdrup, er nok ennå ikke født. Dette er et fantastisk prosjekt, som norsk teknologi, norsk kompetanse og norsk kunnskap skal realisere på en slik måte at Venstre-mannen Johan Sverdrup ville vært stolt i dag.

Jeg vil takke komiteens medlemmer for godt samarbeid og gode forslag, som har ført til det dokumentet som vi behandler her i dag.

Johan Sverdrup-feltet er så stort at det bygges ut i flere trinn. Første byggetrinn ble vedtatt i 2015. Feltet ble funnet i 2010. Første byggetrinn går nå inn i en slutfase, og det planlegges allerede oppstart i løpet av året. Det har gått fort, men det har vært et ekstremt viktig prosjekt for næringen, da dette kom i en svært krevende periode for norsk petroleumssktor.

Det er beregnet at prosjektet kan ha en sysselsetningsvirkning på 150 000 årsverk mellom 2015 og 2025. Forventede utvinnbare reserver i Johan Sverdrup-feltet er på 2,7 milliarder fat oljeekvivalenter, hvorav 590 millioner fat oljeekvivalenter er knyttet til fase 2. Forventet utbyggingskostnad er beregnet til 42 mrd. kr. Dette er et byggetrinn som er lønnsomt selv ved en oljepris på 19 dollar per fat.

Ved gjennomgang av første byggetrinn ble det stilt vilkår om en områdeløsning for kraft fra land som skal dekke hele kraftbehovet til feltene Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog. Planen for anlegg og drift for områdeløsningen for kraft fra land ble levert inn sammen med PUD av andre byggetrinn på Johan Sverdrup-feltet, og disse blir behandlet sammen.

Planen for områdeløsningen omfatter et anlegg på 200 MW. Dette sammen med kraft fra landanlegget fra første byggetrinn vil samlet innebære 300 MW kraft fra land tilgjengelig på Johan Sverdrup feltsenter. Dette er tilstrekkelig til å dekke hele det forventede kraftbehovet til de fire feltene. Det medfører kostnader på ca. 14 mrd. kr og vil redusere CO₂-utslippene med 625 000 tonn på Johan Sverdrup-feltet. Det gir en stor kostnad per tonn CO₂. Om det er den beste investeringen for å oppnå klimareduksjoner, skal være usagt, men regnestykket blir bedre når resterende felter knyttes til. Men det vil også si at det kuttes i bruken av naturgass på norsk sokkel, og dermed frigjør vi mer gass, som kan hjelpe Europa med reduksjoner av sine utslipp.

Det som er en annen viktig del av debatten, er situasjonen som oppstår på Haugalandet på bakgrunn av denne elektrifiseringen. Her er det store planer om vekst i kraftintensiv industri, og når vi nå bruker opp ledig kapasitet på Johan Sverdrup-feltet, vil nye industriprosjekter føre til omfattende tiltak på kraftnettet. Jeg slutter meg til de bekymringene som LO framførte under høringen i saken, at industriprosjekter i dette området kan bli påført anleggsbidrag som kan true realiseringen av slike prosjekter.

Til slutt noen ord om Johan Castberg-feltet og ilandføring. Jeg er veldig glad for at en ikke tar en avgjørelse nå på det grunnlaget som en har i dag. Da er det all grunn til å tro at det hadde blitt et negativt resultat for Finnmark. Det er bra at en nå bruker noe mer tid, får et bedre grunnlag, spesielt når en nå samtidig ser for seg at det er mulig med en framdriftsplan som kan gi en ferdigstilte i god tid før oppstart av produksjon på Johan Castberg-feltet. Petroleumsaktiviteten i Barentshavet har allerede gitt store lokale ringvirkninger. Med en eller annen form for terminalløsning på land ville den ha blitt enda mer forsterket. Nå får vi sette vår lit til at mer leting i Barentshavet vil gi resultater som lettere kan realisere en terminal i Finnmark.

Espen Barth Eide (A) [15:34:36]: Som saksordfører Halleland helt riktig sa, er fase 2 av utbyggingen av Johan Sverdrup-feltet et svært stort prosjekt. Den kommer til å ha svært langsiktige og gunstige økonomiske konsekvenser for Norge i mange år framover, og det er viktig her – som i andre store olje- og gassprosjekter – at man sørger for at ringvirkningene er både nasjonale og regionale.

Det er også veldig viktig når man går inn i et så stort prosjekt, at vi sørger for at vi gjør det på en tidsriktig måte, at vi ser framover, og at vi sørger for at det vi nå vet, både om framtiden og hva som teknologisk er mulig, anvendes så langt man kan. Jeg er derfor opptatt av at man sørger for at dette prosjektet finner de aller beste lavutslippsløsningene. Jeg er glad for at det legges opp til elektrifisering og kraft fra land. Det er også veldig viktig at man i dette prosjektet bruker muligheten til å se hen til en framtidig nullvisjon når det gjelder utslipp under produksjon. Vi vet jo alle at det meste av utslippene fra olje og gass skjer når det brukes, men det fritar oss ikke fra å bruke de mulighetene vi har for å gjøre den produksjonen som skjer, så ren og miljøvennlig som mulig. Det er klimapolitisk riktig, og i det lange løp er det også bra for bransjen at man tar det ansvaret og er seg det ansvaret bevisst.

Jeg har lyst til å anerkjenne de signalene som for ikke lenge siden kom fra operatøren Equinor, når det gjelder dette med at man skal stressteste alle store prosjekter opp mot Parisavtalen, og nå også opp mot 1,5-gradersmålet. Vi ser at en rekke av de store oljeselskapene ser på seg selv som ikke bare olje- og gasselskaper i framtiden, men også som energiselskaper. Denne visjonen om en videreutvikling og en omstilling for framtiden er også viktig når vi diskuterer dette store prosjektet.

Vi har hatt bred enighet og bred oppslutning om olje- og gasspolitikken i Norge i svært mange år. Det er bra for et lite land og en stor sektor. Det er viktig at vi kan ta den enigheten med oss, men også at den enigheten

baker inn de tingene vi nå vet om den omstillingen vi står overfor, ikke minst i lys av internasjonale klimaforpliktelse og behovet for å ha en stadig tydeligere bevissthet rundt dette.

Så vil også jeg si noen ord om Johan Castberg-feltet. Det har vært et veldig stort trykk fra denne salen og gjennom flertallsbeslutningen i fjor, som la en veldig klar føring når det gjelder ilandføring på Veidnes. Det står i vedtaket at dette skal skje «senest ved etablering av flere produserende felt i Barentshavet (...)». Jeg vil understreke så sterkt jeg kan, at dette står ved lag. Vi vil fra Arbeiderpartiets side følge dette svært nøye i månedene og årene som kommer, og være veldig opptatt av at man lykkes med å få til dette så fort det er meningsfullt, og så fort det går.

De delene av landet som har tjent aller mest på olje- og gassvirksomheten i de 50 årene som har gått, har gjort det fordi man har vært flinke – helt siden tidlig på 1970-tallet – til å sørge for at inntektene ikke skulle komme bare kongeriket Norge til gode, men også fylker, byer og nærmiljøer. Det må også gjelde i nord. Derfor er vi svært opptatt av å understreke det poenget, og at vi bekrefter og opprettholder det trykket som kom til uttrykk fra flertallet i fjor.

Til slutt vil jeg også nevne at vi, fra Arbeiderpartiets side, er opptatt av at det skal være mest mulig åpenhet rundt miljøfaglige utredninger. Samfunnet i sin alminnelighet forventer økt åpenhet, men også den stadig tydeligere debatten som vi har – og kommer til å få – om klima og petroleum, krever det. Dertil mener vi at det ville være lurt å gjøre en utredning av konkurransesituasjonen på norsk sokkel. Jeg har kolleger som vil komme nærmere tilbake til det. Jeg vil bare markere at det også er viktige innspill fra vår side i denne debatten.

Jeg vil med det ta opp det forslaget som Arbeiderpartiet er med på i denne saken.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har teke opp det forslaget han refererte til.

Aase Simonsen (H) [15:39:23]: I dag skal vi endelig få vedta utbygging og drift av andre byggetrinn for Johan Sverdrup-feltet, et av Norges – og antagelig også et av Europas – største industriprosjekter. Med tanke på hva oljenæringen har betydd for landet vårt de siste 50 årene, er hele Johan Sverdrup-feltet et nytt kapittel i historien om fortsatt vekst og velstandsøkning og ikke minst om industriutvikling.

Vi skal også vedta en områdeløsning på Kårstø i Rogaland, som skal tilføre kraft fra land til både Johan Sverdrup og de omkringliggende feltene Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog. Det er en formidabel satsing, og jeg tror mange husker skepsisen som var en del av denne debatten i sin tid. Noen mente at elektrifisering

bare ville føre til økte utslipp utenfor Norges grenser, og på Haugalandet fryktet vi at regionen rett og slett ikke hadde nok kraft til framtidige kraftkrevende prosjekter. Det skal vi ha, ifølge Statnett, som også er i gang med å planlegge ny kraftledning til området, nettopp med tanke på det behovet som regionen har framover.

Johan Sverdrup ble koblet til strømforsyning fra land allerede i oktober i fjor, men kraft fra land skal dekke hele kraftbehovet til de nevnte feltene fra 2022, når fase 2 av Sverdrup-feltet er klart. Det betyr at vi reduserer utslippet av klimagasser med 80–90 pst. sammenlignet med en standard utbygging med gass turbiner.

Vi skal også følge opp et anmodningsvedtak som omhandler oljeomlastning i Finnmark, som en følge av behandlingen av saken om Johan Castberg-feltet i fjor. Det er en proposisjon som tar for seg to saker, hvor begge er viktige for mennesker som trenger arbeid og inntekt for å ivareta seg selv og sin familie, for dette dreier seg jo også om det – hva folk skal leve av, og hvordan vi skal ivareta velferden vår.

Produksjonen ute på Johan Sverdrup-feltet er ventet å starte opp allerede i år, og med de ressursene vi forventer å ta ut i løpet av hele feltets levetid, er det vårt viktigste industriprosjekt i Norge de kommende 50 årene. Det er ventet inntekter til staten og samfunnet på mer enn 900 mrd. kr i denne perioden, og dette er penger som landet Norge bruker til å opprettholde skoler, sykehus, politi, kollektivtransport og veibygging. Ja, dette er penger som er med på å ivareta dagens velferdsordninger for oss som er så heldige å få bo her. Dette er også penger som gjør oss i stand til å drive videre med forskning og teknologiutvikling, som er helt avgjørende for bl.a. å redusere utslippene fra petroleumsindustrien og for å kunne utvikle og omstille oss til grønnere næringer.

Ja, vi vet at oljen skal avta, men den skal ikke stoppes i morgen, og vi trenger både arbeidsplassene og inntektene som denne næringen gir oss, i mange år ennå. Derfor er det fremdeles viktig at nye felt blir oppdaget, og at nye produksjonsfelt etableres. I den forbindelse vil jeg også framheve viktigheten av forutsigbarhet omkring leterefusjonsordningen, som siden den ble innført i 2005, har ført til økt leteaktivitet, og det er antakelig også denne ordningen som har gjort at Johan Sverdrup ble oppdaget. Jeg er veldig glad for at ESA nylig har bekräftet at leterefusjonsordningen ikke er selektiv. Det er en ordning som er tilgjengelig for alle selskaper, på lik linje, og den innebærer ikke statsstøtte.

La meg også kommentere punkt IV i komiteens tilråding, som ber om en uavhengig evaluering av konkurransesituasjonen på norsk sokkel. Dette punktet støttes ikke av regjeringspartiene i denne sammenheng, men vi viser til utredningen av konkurransesituasjonen på

norsk sokkel og framtidsutsiktene for norsk leverandørindustri, som ble omtalt i årets statsbudsjett.

Når det gjelder oljeomlastning i Finnmark og Stortingets anmodningsvedtak om muligheten for en nedskalert terminal på Veidnes, har vi stor forståelse for det løftet som folk i Finnmark følte de ble gitt, og vi avventer et beslutningsgrunnlag som skal komme her.

Vi må ikke glemme hva oljenæringen har betydd for det norske folket, hvilken fantastisk velstandsreise vår generasjon har fått være med på. Det har bidratt til utslipp som vi ikke kunne forutse den gangen, men i det videre skal også denne næringen være en del av løsningen for å redusere utslippene – ikke bare i Norge, for det gjør oss også i stand til å bidra til reduserte utslipp i resten av verden.

Sandra Borch (Sp) [15:44:18]: Som flere her har vært inne på, er dette et stort prosjekt, faktisk det største industriprosjektet i Norge på tiår. Jeg vil først si at det brede politiske flertallet som i nærmere 50 år har stått samlet bak mål og rammebetingelser for næringen, har gitt oss stabile og forutsigbare forhold som Norge i dag nyter veldig godt av. Forutsigbarhet blir også framover viktig for å sikre næringen inn i framtiden, ikke minst i en tid der olje- og gassnæringen skal igjennom en betydelig omstilling til lavutslippssamfunnet.

Det er viktig at næringen fortsatt tar ansvar og er ledende i arbeidet med å produsere olje og gass med et lavt karbonavtrykk og lave utslipp, samtidig som vi må bidra til å stille krav til næringen om at de stadig må utvikle ny teknologi som bidrar til mindre utslipp. Det vil være avgjørende både ut fra et kostnads- og konkurranseperspektiv, og for at norsk olje og gass forblir relevant som energileverandør i årene som kommer.

Et eksempel på en slik utvikling av teknologi er karbonfangst og -lagring. Å lykkes med det er en forutsetning for at vi skal lykkes med å begrense den globale oppvarmingen. Norge tok tidlig en lederrolle på dette området og er unikt posisjonert til å bli ledende innenfor denne teknologien, som også har et stort potensial for nye arbeidsplasser og et stort potensial internasjonalt.

Senterpartiet er bekymret for at regjeringen gjentatte ganger har skapt forsinkelser for prosessen og usikkerhet om gjennomføringen av CCS-prosjektene. Om Norge fortsatt skal ha en lederrolle i utviklingen av disse prosjektene, er det avgjørende at vi får en tydelig og forutsigbar prioritering fra regjeringens side av disse prosjektene.

For Senterpartiet er det også viktig at vi stiller krav om at næringen bidrar til å skape flere lokale arbeidsplasser, særlig i Nord-Norge. Derfor vil det nå i det videre

arbeidet være viktig å prioritere en terminalløsning på Veidnes i Finnmark. Vi ser fram til at Stortinget får en sak til behandling om nettopp dette, slik som proposisjonen varsler. Det vil derfor være avgjørende med en rask og ryddig saksbehandling fra regjeringens side i denne saken, samt at man følger opp Stortingets mål om at «senest ved etablering av flere produserende felt i Barentshavet må disse sees i sammenheng med Johan Castberg og bygging av en ilandføringsterminal på Veidnes i Finnmark».

Lars Haltbrekken (SV) [15:47:28]: Den 22. mars tok 40 000 skoleelever til gatene for langt større kutt i utslippene av klimagasser. Ungdommen finner seg ikke lenger i at generasjon på generasjon med voksne ødelegger deres framtid. Mange politikere, også i denne sal, hyllet ungdommens engasjement. Et av skoleungdommens krav var stans i nye tillatelser til oljeindustrien. Grunnen er åpenbar: For det første har verden funnet for mye fossil energi til at alt kan brennes. Da vil den globale temperaturen stige kraftig, og klimakrisen vil være et faktum. For det andre har ingen annen næring hatt en så kraftig vekst i sine utslipp som den norske olje- og gassindustrien.

I årene som har gått siden vi fikk de første alvorlige advarslene fra verdens fremste klimaforskere, har utslippene fra den norske oljeindustrien økt med nesten 80 pst. Det å sette i gang tiltak nå som forlenger oljealderen, er å gamble med framtiden, og det er å inngå et veddemål mot at verden når sine klimamål. Det er dessverre det flertallet i denne sal er villig til å gjøre. De gir de klimastreikende ungdommene klapp på skulderen, men snur ryggen til så snart de kommer med sine krav.

Det var en stor seier da vi for noen år siden fikk gjennomslag for elektrifisering av Johan Sverdrup og de andre feltene i området, men skal vi klare å kutte utslippene nok til å unngå en svært alvorlig klimakrise, holder det ikke å gjøre oljeutvinningen litt renere. Vi må over på de fornybare energikildene.

Men jeg øyner håp, for jeg tror at oljedebatten i Norge nå kan få en ny vår. I alle fall når vi nå på rød-grønn side har ryddet unna spørsmålet om oljevirkosomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, kan vi for alvor ta tak i andre viktige sider ved den norske oljepolitikken, som spørsmålet om hvor gunstige økonomiske ordninger oljeindustrien skal ha. I en tid da stadig flere land jobber for å fri seg fra fossil energi, må vi innse at den store gullalderen for oljeindustrien er på hell. Fossil energi må bli – og vil bli – mindre lønnsomt når verden nå jobber for å nå sine klimamål.

Det går i dag en heftig diskusjon om norsk oljeutvinning, bl.a. i våre nordligste områder. Mange av oss våknet i dag til nyheten om miljøaktivister som tok seg opp

i en leterigg som ligger utenfor Hammerfest i Finnmark. De protesterer – med god grunn – mot Norges planer om oljeutvinning stadig lenger nord. Også på den andre siden av kloden protesteres det mot norske selskapers oljetørst. Equinors planer om oljeboring i det som omtales som Australias Lofoten, har møtt svært store protester. Hvis vi ikke lytter til de klimastreikende ungdommenes krav, kommer vi til å se mer av dette også framover.

Med det tar jeg opp det forslaget som SV har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har teke opp det forslaget han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [15:51:25] (komiteens leder): Jeg er veldig glad for at vi har en fornyet debatt om energi i Norge. Men at rød-grønn side er helt enige om den energien, har vi sett mange eksempler på at de ikke er, bare i løpet av det siste året. Det har vært stor debatt om utenlandskabler, det er stor debatt nå om vindmøller. Så vi må få dette til å balansere og gå i hop. Det betyr at vi skal ta ned og fase ut en olje- og gassvirkosomhet som – som representanten Haltbrekken sier – er for stor internasjonalt, men vi må også hensynta en situasjon der norsk økonomi i stor grad hviler på olje- og gassøkonomi.

Som representanten Sandra Borch var inne på: Dette er også en debatt om hvor i Norge man skal få en del av godene. Vi har også en debatt om distriktene i Norge. Senterpartiet synes at det investeres for mye i sentrale strøk, men her er det jo Hammerfest, Harstad og den nordlige delen av Nord-Norge som får effektene av de store investeringene som skjer her.

Så må vi selvfølgelig hensynta det de unge til stadighet minner oss på: Vi må bruke færre fossile ressurser, og vi må ta i bruk flere fornybare.

Men Norge er også innehaver av en gul ledertrøye når det gjelder elektrifisering. Vi har brukt 15 år på å nå dit vi er kommet når det gjelder elbilpolitikken, og for første gang er en elbil den mest solgte i Norge. Nå er vi i ferd med å gjøre det samme innen grønn skipsfart. Men vi gjør faktisk også det samme med sokkelen – vi elektrifiserer mye av norsk sokkel. Det er for Venstre en etappeseier at vi nå får elektrifisert Johan Sverdrup-feltet, men etter hvert også feltene Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog. I tillegg har vi fått en klimarisikoutredning som viser at staten også økonomisk må ta mindre risiko. Det er ikke bare klimaet som er utsatt for en betydelig risiko i den aktiviteten vi holder på med. Fossil energi skal ut av oljefondets investeringer. Får vi også gjort noe med Snøhvit-feltet og får erstattet energiforsyningen til Sleipner, har vi gjort store kutt over tid.

Det ligger også muligheter i å bruke den kunnskapen vi har fra olje og gass, over i ny, grønn industri, som havvind, som også kan være med på en ytterligere elektrifisering av sokkelen, og som er en storstilt industriell oppbygging, med kunnskap fra olje- og gassektoren.

Så vil det ikke være sånn framover at «stabilt» betyr «uten endringer». «Langsiktighet» betyr ikke alltid «som det er nå». Så det å anerkjenne petroleumsnæringen som en av de viktigste næringene i Norge betyr ikke at den får leve uten innblanding av krav. Det er jo det vi holder på med her i dag, å stille stadig nye krav for å omstille og utvikle en sektor, mens vi også utvikler andre og skaper erstatninger.

En dimensjon som ikke har vært nevnt her, er den geopolitiske. Barentshavet er av stor interesse for Norge – det å være til stede i et område hvor det åpner seg stadig nye muligheter, dessverre også litt basert på klimaendringene, der det dukker opp på havbunnen og under isen stadig nye ressurser å ta i bruk. Det er viktig at vi hevder våre interesser også i de områdene, og at vi, i samarbeid med Russland, kan utvikle ny miljøvennlig, klimavennlig, teknologi, og ikke stille oss på sidelinjen i en framtid hvor noen kan ta til seg av ressurser som kommer til syne.

Den innovasjonen som vi utvikler, har vi tatt i bruk i stadig nye sektorer, og det må vi fortsette å gjøre til vi har bygd nye fornybare industrielle løsninger, og også å ta dem i bruk i andre sektorer, som helse, bl.a., som vi nå har sett gode overganger til.

Det er også en gryende debatt om skatteregimet og leterefusjonsordningen. Det er klart det er et paradoks at gassturbiner ligger inne i ordningen, mens havvindturbiner ikke gjør det. Så vi har noe å gå løs på i framtida for å sikre at de virkemidlene spiller sammen. Men vi har en trackrecord og en cv som viser at vi tar stegene videre, og at vi holder hastigheten fram til 2030.

Tore Storehaug (KrF) [15:56:41]: Det er to store utbyggingar som vi no debatterer, i denne preposisjonen som ligg føre her. Dette er saker som har vore diskuterte i Stortinget mange gongar, og som det har vore stor merksemd rundt òg i andre settingar gjennom dialogen mellom storting og regjering tidlegare. Mykje av bakgrunnen for det er at dette er blant dei store elektrifiseringane som skjer på norsk sokkel, og at det kan kutte store utslipp, som det elles hadde blitt om desse installasjonane skulle ha vore drivne på gassturbinar.

Då Stortinget behandla første del av Johan Sverdrup-utbygginga, fatta ein eit viktig vedtak då ein den gongen, i oppmodingsvedtaket, sa at for Johan Sverdrup-feltet – i tilknytning til andre byggetrinn, som har planlagd oppstart seinast 2022 – skal det etablerast ei

områdeløysing for kraft frå land som skal kunne dekkje heile kraftbehovet for felta Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog.

Det er eit viktig vedtak, som sørgjer for at det her ligg til grunn ei stor elektrifisering. Seinare har det vore mykje merksemd rundt ein av dei installasjonane, nemleg Edvard Grieg-installasjonen. Der kjem det no fram av proposisjonen at det ikkje er nokon god grunn til ikkje å installere elkjellar, som betyr at ein òg kan få dekt varmebehovet med kraft frå land. Det er gode nyheiter. Det er viktig at ein jobbar skikkeleg med dette, slik at det blir fatta ei riktig avgjerd i rettshevargruppa. Equinor har allerede bestilt sine elkjellar, og på høyringa kom det fram at det er nok kraft og kapasitet til å kunne jobbe vidare med å innfri det vedtaket som Stortinget har gjort, og det må skje på ein god måte.

Det er òg spennande å sjå at det ligg felt i nær tilknytning til gamle gassturbinar som står og går, men der den elektriske løysinga som er vald til denne områdeløysinga, òg legg opp til at ein kan gjennomføre delelektrifiseringa, noko Equinor òg sa at det var nok kapasitet til, då dei møtte på høyringa til komiteen om denne saka. Det er godt nytt for norsk leverandørindustri, som har spisskompetanse òg på elkjel-sida.

Når det gjeld Johan Castberg-feltet, er det òg store forventningar og eit politisk driv i denne salen. Det handlar mykje om forventningane som operatøren sjølv har skapt til dei ringverknadene som denne typen utbyggingar skal gje. Dette handlar om å finne løysingar som er gode òg for Finnmark, og som viser at oljenæringa er i stand til å skape arbeidsplassar og verdiskaping òg lokalt. Statsråden har tatt gode grep, som eg opplever at ein er fornøgd med, ut frå dei vedtaka som Stortinget har gjort. Men ein er òg nøydd til å jobbe vidare på ein skikkeleg og god måte for å sørgje for at dei vedtaka som er fatta om etablering av seinare felt i tilknytning til Barentshavet, blir følgde opp på ein god måte.

Une Bastholm (MDG) [15:59:58]: Skal vi begrense klimaendringene til et nivå som vi kan leve med, må utslippene av klimagasser ned til null innen 2050. Skal vi klare det, må verden slutte å brenne kull, olje og gass. Så enkelt og så vanskelig er det. Ja, det er så vanskelig at det har blitt vanlig å hevde at det å pumpe opp norsk olje og gass bidrar til å kutte utslipp globalt. Og politikere i denne salen lener seg ukritisk til argumenter fra næringen selv for hvordan kloden vil trenge akkurat våre fossile reserver, de fossile reservene som vi har kontroll på, de fossile reservene som vi tjener penger på. Det er også herfra påstanden kommer om at hvis vi i Norge lar vår olje og gass ligge, vil andre land øke sin produksjon av mer forurensende energi, av mer skitten olje og til og med av mer kull.

Men det blir stadig mindre sannsynlig at mindre eksport av norsk gass vil øke produksjonen og forbruket av kull i årene framover. Tvert imot er det i dag sol og batterier, og også vind, som oftere er konkurransedyktig med fossil energi. Store deler av Europa sier også det motsatte av det norsk olje- og gassnæring nå sier. Ifølge en fersk studie bestilt av europeiske energiselskaper vil gassetterspørselen i Tyskland, Frankrike, Nederland, Belgia og Storbritannia falle så mye som 16 pst. de neste ti årene.

Men i dag kan vi egentlig la gassmyten ligge, for Johan Sverdrup-feltet inneholder nesten ikke gass. Det er nesten et rent oljefelt denne salen i dag jubler over at vi skal stikke sugerøret ned i. Her er det ingen tvil: Ti av Norges fremste samfunns- og ressursøkonomer publiserte i sommer en artikkel hvor de understreker at kutt i norsk oljeproduksjon helt tydelig vil føre til netto reduserte klimautslipp internasjonalt, også justert for eventuelt noe økt bruk av annen fossil energi.

For verden elektrifiseres. Man inngår ikke kompromisser med klimakrisen. Den er ikke en politisk aktør. Vi har med fysikk å gjøre. Skal vi kutte utslippene, skal vi hindre at ti millioner flere mennesker må legge på flukt, slik FN anslår i den siste rapporten, 1,5-gradersrapporten, som vi fikk servert i oktober, må vi utvinne og brenne mindre olje.

Johan Sverdrup er norgeshistoriens femte største oljefelt. Feltet vil produsere olje langt ut på 2070-tallet, anslagsvis så mye som 2,7 milliarder fat til sammen. Hvis den brennes, vil det gi et utslipp på ufattelige 1,3 milliarder tonn CO₂. Det tilsvarer 25 ganger Norges samlede årlige utslipp i dag, eller sagt på en annen måte: Det tilsvarer det årlige utslippet fra 650 millioner personbiler. Dette er utslipp som Norge må ta ansvar for. Derfor mener jeg at vedtaket i dag om å godkjenne utbygging av fase to av Johan Sverdrup-feltet er det største generasjonsranet som dette Stortinget gjør dette tiåret.

Den 22. mars streiket 40 000 norske ungdommer for en mer radikal klimapolitikk, med krav om å stanse nye prosjekter av oljeproduksjon. I morgen skal regjeringen møte representanter for skolestreikerne for å lytte. Men dagen før vedtar altså regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet det motsatte av det ungdommene ønsker, og det verden trenger. I dagligtale kalles sånn oppførsel hykleri.

Det største samfunnsprosjektet i Norge nå er omstillingen fra en oljesmurt økonomi til flere grønne arbeidsplasser. Den fantastiske økonomiske bufferen i denne overgangen som oljefondet har gitt oss, har vi fortsatt framover hvis vi bare sørger for å forvalte det fondet ansvarlig. Hvis utslippene skal være null i 2050, kan vi ikke bygge ut oljefelt som skal pumpe olje til 2070. Norge råder over disse fossile reservene. Det er vi

som kan, og det er vi som må la dem ligge. Derfor sier De Grønne et klart og tydelig nei til videre utbygging av Johan Sverdrup.

Presidenten: Vil representanten fremja forslag frå Miljøpartiet Dei Grøne?

Une Bastholm (MDG) [16:04:54]: Ja, jeg tar opp forslaget vi står alene om, forslag nr. 3.

Presidenten: Då har representanten Une Bastholm fremja det forslaget ho viste til.

Bjørnar Moxnes (R) [16:05:06]: Norge er verdens sjuende største produsent av petroleum, og det vi eksporterer av olje og gass, står for ti ganger høyere utslipp av klimagasser ute i verden enn alle våre utslipp her hjemme. Vi må la to tredjedeler av verdens kjente petroleumsressurser bli liggende i bakken skal vi unngå klimakatastrofe. Det er bakteppet for at Stortinget i dag tar stilling til om vi skal produsere olje og gass som gir utslipp som tilsvarer opptil 25 ganger de årlige norske utslippene. Når olje og gass fra Johan Sverdrup-feltet brennes, kan det gi utslipp på omkring 1,3 milliarder tonn CO₂. Vi skal ha en drift på 50 år på plattformen, altså mer enn 20 år etter at vi skal være et lavutslipps-samfunn. Det borger for at vi ikke bør bygge ut flere oljefelt.

Utslipp av klimagasser har reelle konsekvenser her og nå. Mange kobler de store skogbrannene vi ser i landet vårt, til klimaendringene. Lengre perioder med tørke, mer underskog og mer vind øker faren for skogbrann, og kraftigere regnvær øker faren for flom, noe vi også har sett de siste årene. Kostnadene er store, selv om vi i Norge stort sett er så heldige at menneskeliv ikke går tapt i disse hendelsene. Men det er annerledes andre steder i verden. Brannstormene i land som Hellas, Portugal og USA tok i fjor mange menneskeliv. Antallet og kraften i stormer og regnfall med påfølgende flommer og jordskred øker i omfang. Siste halvår har minst tusen mennesker mistet livet etter flom på Filippinene, i Indonesia, i Italia og etter syklonen Idai med påfølgende flom i Mosambik, Zimbabwe og Malawi. Dette er situasjonen i dag, og med økte utslipp vil situasjonen bli mer dramatisk enn det vi allerede ser rundt oss.

Andre byggetrinn for Johan Sverdrup-feltet krever investeringer på over 40 mrd. kr. Vi burde i stedet investere i måter som reduserer klimagassutslippene, og som bygger framtidens arbeidsplasser. Disse investeringene vil kun være lønnsomme så langt inn i framtiden hvis verden og Norge mislykkes i å unngå klimakatastrofe. Vi kan ikke ha en politikk som legger til grunn at det vil kunne skje. Det er verken bra for klimaet eller for de ar-

beidsfolkene som betaler prisen når det ikke er så lønnsomt som mange analytikere i dag forespeiler.

Rødt mener at vi ikke skal bruke strøm fra land til norsk sokkel. Elektrifisering kutter utslipp fra produksjonen, men når den samme gassen selges, går det globale regnskapet i null. Det vil si at lavere utslipp i produksjonen ikke vil gi lavere utslipp når oljen og gassen forbrennes. Det at vi bruker milliarder på klimapolitikk som ikke reduserer utslippene globalt, mener vi er helt feil. Skal det elektrifiseres, må det skje med havvind, for å utvikle noe vi kan leve av også i framtiden, og som kan bli en viktig norsk eksportnæring.

Kraftkablene som skal forsyne oljeplattformene, svekker leveringssikkerheten til den norske industrien og dermed også grunnlaget for de næringene vi skal leve av den dagen oljealderen tar slutt.

Dagens regjering og Arbeiderpartiet later som om industripolitikk er det samme som fortsatt olje- og gassutvinning. Det er vi uenig i – sammen med de mange tusen som jobber i kraftkrevende industri, i næringsmiddelindustri og i andre viktige produksjonsbedrifter. De milliardene som brukes på å gamble på fortsatt klimakrise, burde heller gått til å bygge alternativene til dette gjennom å styrke de næringene vi allerede har, og bygge nye der kompetansen fra dagens petroleumsindustri kan utnyttes maksimalt.

Det er bakgrunnen for at Rødt kommer til å stemme imot andre byggetrinn for Johan Sverdrup. Hvordan vi heller vil bruke midlene, har vi sagt en del om i vårt forslag om en industriell grønn og rettferdig revolusjon, som kommer til behandling i Stortinget denne våren. Og med det som bakgrunn tar jeg opp Rødts to forslag til saken.

Presidenten: Då har representanten Bjørnar Moxnes teke opp dei forslaga han viste til.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:10:03]: Funnet, utbyggingen av og den kommende produksjonen fra Johan Sverdrup-feltet er et nytt kapittel i vår oljehistorie. Utbyggingsfasen har gitt titusener av årsverk på fastlandet og bidratt til å opprettholde arbeidsplasser og kompetanse i Norges desidert største og viktigste næring. Første byggetrinn for feltet har produksjonsstart senere i år. Feltet vil stå for en stor del av oljeproduksjonen det neste tiåret. Det vil gi 900 mrd. kr i statskassen. I tillegg til dette kommer store inntekter og en betydelig sysselsetting i norske bedrifter i utbyggings- og driftsfasen. Feltet vil også produsere olje effektivt, med svært lave utslipp, inklusiv av CO₂.

Jeg vil takke saksordføreren og komiteen for en innstilling der et bredt flertall går inn for å godkjenne utbyggingsplanene, for Sverdrup er et fantastisk prosjekt. Det er det største industriprosjektet i Norge på tiår, med

svimlende investeringer på om lag 140 mrd. kr. De nasjonale sysselsettingsvirkningene av bare utbyggingsfasen av Sverdrup-feltet er beregnet til mer enn 150 000 årsverk.

Store investeringer tas for å begrense utslippene på norsk sokkel. Med andre byggetrinn kommer også en områdeløsning for kraft fra land til feltene Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog. I tillegg til at Sverdrup-feltet vil produsere med svært lave utslipp, vil områdeløsningen også bety betydelige utslippsreduksjoner fra feltene Grieg, Aasen og Krog i forhold til dagens situasjon, når de koples til. Områdeløsningen har tilstrekkelig kapasitet til å dekke hele kraftbehovet til disse fire feltene, men løsningen har også en tilleggs-kapasitet som kan gjøre det mulig å forsyne andre felt med kraft fra land. Det pågår nå en prosess mellom selskapene for å sikre en optimal utnyttelse av denne områdeløsningen. Som varslet i proposisjonen vil jeg holde Stortinget orientert om det videre arbeidet på dette området.

Sverdrup-utbyggingen og alle dens positive ringvirkninger er et resultat av en langsiktig, stabil og aktiv olje- og gasspolitikk ført av et stort flertall i denne salen, en politikk som legger vekt på forutsigbare rammebetingelser, tilgang til attraktivt leteareal og satsing på forskning og utvikling. Videre er det en politikk som bidrar til at aktiviteten på norsk sokkel fortsatt skal være ledende i verden på sikker og effektiv olje- og gassvirkosomhet med lave utslipp, der vi legger til rette for at norsk leverandørindustri fortsatt skal være internasjonalt konkurransedyktig, og der det fortsatt skal være god sameksistens med andre brukere av havene, som f.eks. fiskeriene.

I forbindelse med Stortingets behandling av utbyggingsplanene for Johan Castberg-feltet i juni 2018 fattet flertallet to anmodningsvedtak knyttet til oljeomlastning i Finnmark. Olje- og energidepartementet stilte vilkår for godkjenning av Castberg-feltet knyttet til oppfølgingen av disse anmodningsvedtakene. Jeg har fulgt opp vedtakene i proposisjonen med utbyggingen av Sverdrup-feltets andre byggetrinn.

Equinor, som er operatør for Castberg-feltet, har siden sommeren 2018 studert alternative omlastingsløsninger for olje i Finnmark. Dette er et viktig prosjekt som det arbeides nøye med. Som jeg har sagt tidligere i denne salen, er det ikke blitt trukket noen konklusjoner ennå, og det er ikke vedtatt at det ikke skal bygges en nedskalert terminal på Veidnes. Studiene pågår fortsatt, og jeg vil holde Stortinget orientert om selskapenes videre utredningsarbeid.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [16:15:10]: Jeg konstaterte med glede det statsråden sa til slutt om at han ville opprettholde trykk på denne saken med ilandføring på Veidnes, og at det ikke er tatt en negativ beslutning, altså at det ikke skal skje. Men jeg skulle gjerne hørt litt mer fra statsråden om hvordan han vil sørge for at selskapet holder seg til den forventningen som er uttrykt fra et flertall i denne salen. Jeg vil også spørre om ikke statsråden er enig i at i en tid med økende debatt om norsk olje- og gassvirksomhet er det ekstra viktig at man tar vare på de delene av landet hvor det fortsatt er oppslutning om denne næringen, og at dette også kanskje skal tillegges en viss vekt både fra regjeringens side og fra de angjeldende selskapenes side i den videre diskusjonen om dette spørsmålet.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:15:54]: La det ikke være tvil: Castberg-utbyggingen på 47 mrd. kr kommer til å gi store ringvirkninger for Norge som nasjon. 47 000 årsverk i byggefasen er planlagt og 1 700 årsverk i driftsfasen. For Nord-Norges del er det beregnet 470 årsverk i driftsfasen, der mer enn halvparten av disse menneskene kommer til å ha tilholdssted i Nord-Troms og Finnmark.

Jeg har sagt det før, og jeg bare gjentar det: Det er ikke vedtatt å ikke bygge terminal. Det jobbes godt i prosjektet, og det er forventet at det blir tatt en beslutning i tredje kvartal i år, som også er varslet tidligere. Det skal jeg holde Stortinget orientert om.

Ingalill Olsen (A) [16:17:07]: I en merknad fra flertallet minus SV står det:

«Dette flertallet venter at statsråden orienterer Stortinget om saken på egnet vis.»

For meg som finnmarking og for Arbeiderpartiet er «egnet vis» bare én ting, og det er at saken må tilbake til Stortinget. Den er utrolig viktig for oppfatningen i det nordligste fylket vårt med hensyn til dette med ringvirkninger og at den typen utbygginger skal gi arbeidsplasser lokalt.

Er ministeren enig i at det er Stortinget som skal avgjøre hvordan Johan Castberg skal driftes, eller vil det bare bli en orientering fra ministeren?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:17:58]: Debatten rundt Castberg har jeg stor forståelse for. At det er forventninger til ringvirkninger, tar jeg som et positivt tegn på at den aktiviteten som petroleumsnæringen genererer, faktisk er ønsket. Jeg kan understreke at jeg har registrert, med glede, at det absolutt gjelder Finnmark også. Jeg har redegjort i proposisjonen for hvordan dette følges opp. Det jeg kan nevne, er at det jobbes godt. Det er ikke tatt beslutning om ikke å bygge nedskalert terminal. Det kommer til å bli tatt en beslut-

ning om hva slags løsning man faller ned på, i tredje kvartal. Jeg kommer til å gjøre det jeg har sagt; jeg kommer til å orientere Stortinget på egnet vis.

Lars Haltbrekken (SV) [16:19:10]: En viktig del av denne saken er også elektrifiseringen av Edvard Grieg. I sitt svar til energi- og miljøkomiteen på noen spørsmål komiteen hadde om denne saken, sa statsråden bl.a. at operatøren for Grieg-feltet, Lundin Norway AS, opplyser at tidsplanen ligger fast, og at det kan tas en endelig beslutning om å installere slike elektriske kjeler i 2019/2020, slik at de kan være på plass til områdeløsningen settes i drift i 2022.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil statsråden gjøre dersom Lundin tar en beslutning om ikke å installere elektriske kjeler på Edvard Grieg-feltet? Eventuelt: Hva gjør han om en sånn beslutning om å installere elektriske kjeler ikke tas i tide?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:20:09]: Da understreker jeg det som faktisk står i proposisjonen, det som er omtalt i proposisjonen. Der står det at dagens kunnskap tilsier at når det gjelder Grieg, skal det installeres elektriske kjeler i forkant av at områdeløsningen settes i drift.

Kapasiteten er som kjent større enn det behovet Sverdrup, Grieg, Krog og Aasen meldte inn som behov i planleggingsfasen. Da er det viktig at denne kapasiteten brukes best mulig, slik at det oppnås størst mulig reduksjon i CO₂-utslippene på norsk sokkel til lavest mulig samfunnsøkonomisk kostnad.

Selskapenes arbeid med dette er – som jeg orienterte om – i en tidlig tidsfase, og jeg vil orientere Stortinget dersom dette ikke kommer til å gå sånn som det er skissert her.

Lars Haltbrekken (SV) [16:21:19]: Jeg er godt kjent med hva som står i proposisjonen, og at dagens kunnskap tilsier at disse elektriske kjelene skal bli montert, men allikevel svarer statsråden til komiteen at en beslutning om dette først vil bli tatt av oljeselskapet Lundin i løpet av 2019 eller 2020. Det betyr da at Lundin kan komme til å fatte en beslutning om ikke å installere slike elektriske kjeler, eller de kan komme til å fatte en beslutning for sent, sånn at de ikke rekker å gjøre dette når områdeløsningen skal være i drift.

Mitt spørsmål fra i sted er: Hva vil statsråden da gjøre overfor oljeselskapet Lundin? Vil han kun orientere Stortinget om at så ikke skjer, eller vil han faktisk gjøre noe for å sikre at disse utslippsreduksjonene kommer på plass?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:22:24]: Aller først viser jeg bare til det jeg akkurat svarte. Det representan-

ten Haltbrekken spør om, har ikke skjedd, og det ligger føringer for godkjenningen man får, med hensyn til hva slags løsninger som skal velges. Jeg mener at vi har om-talt dette ganske behørig i proposisjonen. Poenget må jo være, håper jeg, at de endelige løsningene som blir valgt, har ett mål, og det er at den kraften vi har tilgjengelig, blir brukt til at klimagassutslipp, CO₂-utslipp, blir lavest mulig.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [16:23:23]: For en del år siden var jeg med på en prosess hvor vi skulle fase inn Goliat i Finnmark. Det var store forventninger til det prosjektet, og vi hadde håp om veldig mange arbeidsplasser i Finnmark. Jeg tror de fleste av oss vet at det ikke ble den store suksessen for arbeidsplasser i Finnmark. Men det som var et veldig vesentlig tema da, var beredskap i Barentshavet. Man kjenner til at man kanskje ikke har god nok beredskap om et oljeutslipp skulle skje – hvor langt er man kommet i arbeidet for å finne bedre egnet utstyr i Barentshavet?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:24:26]: Når det gjelder beredskap i Barentshavet, er det sånn at ethvert oljefelt som får sin myndighetsgodkjenning, også får krav om at best tilgjengelig teknologi skal brukes. Det skjer også på dette området. Og la det ikke være tvil om at det stilles strenge sikkerhetskrav til selskapene med tanke på utslipp både til luft og til sjø for at de skal få operere på norsk sokkel.

Une Bastholm (MDG) [16:25:17]: Det er nokså kontroversielt i vår tid å starte en ny enorm utbygging av et oljefelt. Det er her den store uenigheten står i oljedebatten i Norge i dag – nettopp om de store, nye prosjektene, altså nye investeringer og ny leting. Det er ingen i Stortinget i dag som ønsker å stenge oljekranene, de produksjonene vi allerede har, over natten. Johan Sverdrup-feltet vet vi skal dure og gå – eller vi tror det skal dure og gå – fram til 2070-årene. En del av bakgrunnen her er også at finske og tyske økonomer nettopp har utgitt en rapport hvor de sier at en overgang til 100 pst. fornybar energi innen 2050 er fullt mulig dersom det finnes politisk vilje i landene.

Mitt spørsmål til statsråden er om han kan si omtrent hvor stor del av energimiksen i verden han ser for seg at oljen skal utgjøre i 2050–2060–2070-årene.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [16:26:24]: Det jeg i alle fall kan si fra Stortingets talerstol i dag, er at vårt bidrag til Parisavtalen er basert på at vi fortsatt skal ha en aktiv petroleumpolitikk. Behandlingen av proposisjonen i dag viser at det er det også bred støtte for i denne salen. Norge produserer om lag 2 pst. av verdens forbruk av olje, og det er ikke grunnlag for å påstå at en po-

litisk bestemt begrensning av produksjonen av olje fra norsk sokkel kommer til å bidra til lavere klimagassutslipp. Det vi vet, er at en sånn politikk vil – om gjennomført – medføre mye lavere inntekter til velferdssamfunnet og samtidig undergrave tusenvis av viktige arbeidsplasser i hele landet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Ingalill Olsen (A) [16:27:44]: Jeg viser til saken om utbygging og drift av Johan Castberg-feltet med status for olje- og gassvirksomheten, Innst. 368 S for 2017–2018. Vedtaket var helt klart – vedtak om endelig avklaring knyttet til drift av Johan Castberg-feltet skulle tilbake til Stortinget og avgjøres i det samme storting. Dagens innstilling svarer kun ut skip-til-skip og ikke en nedskalert terminal. Beslutningen knyttet til nedskalert terminal vil være klar i tredje kvartal. Det er svært viktig å slå fast at denne beslutningen skal tilbake til Stortinget for endelig avgjørelse. Det er Stortinget som skal ta stilling til hvordan Johan Castberg skal driftes. Det ligger verken til styrerommene eller til departementet å avgjøre en sånn sak.

Jeg vil minne forsamlingen om at daværende Statoil hadde en stor fest på Veidnes 12. februar 2013 for å feire at Johan Castberg skulle ilandføres der. Jeg var der. Jeg vet hvilken optimisme det brakte til Nordkapp kommune. Det er over seks år siden. Det er over seks år siden Statoil skapte forventninger i Finnmark, og det er ingen tvil om at befolkningen føler seg lurt. Dette må Stortinget ta på alvor. Holdningen til olje- og gassvirksomhet har endret seg dramatisk i Finnmark, ikke minst etter det vi har opplevd knyttet til brutte løfter. Det er det olje- og gassnæringen ved Equinor som har ansvar for.

Finnmark har ett krav til petroleumsnæringen: Denne virksomheten skal gi ringvirkninger i form av arbeidsplasser lokalt – arbeidsplasser. Arbeidsplasser blir det hvis det blir en terminal. Det forventer vi når ressursene hentes rett utenfor vår stuedør, og vi som bor langs kysten, bærer risikoen dersom noe skulle skje.

Arbeiderpartiet kommer til å følge saken til døra. Vi som er Finnmarks-representanter, kommer til å følge saken til døra. Og døra er her i Stortinget. Det er her partiene skal ansvarliggjøres og synliggjøre hva de mener om ilandføring fra Johan Castberg-feltet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Marianne Haukland (H) [16:30:52]: I forbindelse med behandlingen av Prop. 80 S for 2017–2018 Utbygging og drift av Johan Castberg-feltet med status for olje

og gassvirksomheten våren 2018 og Innst. 368 S for 2017–2018 fattet Stortinget anmodningsvedtak 890 og 891 om oljeomlastning på Veidnes i Finnmark. Disse anmodningene ble det orientert om av regjeringen i Prop. 41 S for 2018–2019, som vi behandler i dag.

Selskapene har selv identifisert tre alternativer som har vært gjenstand for utredninger:

1. skip-til-skip-omlastning i Sarnesfjorden/Kåfjorden
2. skip-til-skip-omlastning i Sarnesfjorden ved bruk av et oppankret lagerskip

Stortinget er nå orientert om at selskapene har konkludert med at det ikke skal arbeides videre med noen av alternativene for frakt av råolje til Sarnesfjorden for omlastning til skip. Da er man i denne saken kommet litt nærmere en konklusjon, som det er forventet at selskapene skal ta i tredje kvartal 2019.

Jeg ønsker å vise til at flertallet i komiteen mener at utredningen om en nedskalert terminal er i en tidlig fase, og at det er dette det skal jobbes videre med. Ingen av alternativene som er blitt utredet, er blitt ansett å være samfunnsøkonomisk lønnsomme. Her ønsker jeg å henvise til anmodningsvedtak 891, som sier:

«Beslutningen skal bygge på hensyn til god ressursforvaltning.»

Til dette punktet ønsker jeg å komme med en oppfordring til selskaper som ønsker å etablere seg i Barentshavet og i Finnmark: Det er de færreste av utbyggingene som er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Likevel er det god ressursutnyttelse å investere på en måte som sikrer at lokalbefolkningen er positiv til bransjen, og at lokale ringvirkninger sikres på en god måte.

Olje- og gassnæringene har store rekrutteringsutfordringer blant unge og er ikke lenger førstevalget til nyutdannede. Da er det lurt å spørre seg om hvordan investeringsbeslutningen vil påvirke denne realiteten for ungdommer i Nord-Norge.

Jeg ønsker å oppfordre til en ressursforvaltning som gir ringvirkninger og tillit til bransjen som helhet. Tilliten er forvaltet av selskapet Equinor i denne saken. Selskapet har allerede lovet lokalbefolkningen en betydelig utbygging og har nytt godt av den godviljen et slikt løfte har gitt. Løftebrudd vil i sterk grad gi tilsvarende motvilje og negativitet til bransjen i sin helhet. Selv om det er selskapet som ene og alene har ansvaret i denne saken, er det i flertallets interesse at oppslutningen om bransjen ivaretas.

Jeg vet at oppbyggingen av aktiviteten i Barentshavet er i en tidlig fase, men planer som styrker infrastrukturen, vil også sikre lønnsomheten på sikt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [16:33:58]: For klimaet er det ingen jubeldag når oljeindustrien nok en gang får tilslutning til nye investeringer og nye klimagassut-

slipp. Norge er en stor eksportør av klimagassutslipp, og det er et tungt ansvar som hviler på oss. Men selv om de største utslippene kommer fra bruken, må vi også ta ansvar for produksjonen. Oljeindustrien står for 28 pst. av norske klimagassutslipp, og siden 1990 har utslippene fra næringen økt med 78 pst. Det har vært den store driveren for økningen i norske klimagassutslipp. Og når folk flest må omstille seg, er det et tankekors at denne rike næringen nesten har doblet sine egne, store utslipp. Derfor tillater jeg meg å juble lite grann i dag, for det blir ren kraft fra land og ikke forurensende gassturbiner.

Fra 2011 og de første funnene på Utsira-høyden har jeg jobbet for elektrifisering av disse feltene, og det har ikke hele veien vært en så stor enighet om en slik utbyggingsløsning som det kan høres ut som her i salen i dag. Helt fra starten av gikk oljeselskapene sterkt imot elektrifisering, og med oljeselskapene fulgte det ene partiet etter det andre. Derfor er vedtaket fra 2014, som kom på bakgrunn av et forslag fra SV, og det vedtaket vi skal fatte senere i dag, ikke bare viktig fordi det gjør at vi unngår klimagassutslipp. Det er også viktig fordi det viser at miljøbevegelsen og Stortinget kan tvinge gjennom utbyggingsløsninger som er bedre for klimaet, og som oljeselskapene selv ikke ønsker.

Oljeselskapenes motstand har vi sett bl.a. når det gjelder løsningen for Edvard Grieg-feltet, og derfor er det viktig at vi har vedtatt at Edvard Grieg-feltet skal få kraft fra land uavhengig av hva oljeselskapet Lundin måtte mene. Departementet sier at det ikke er noe i veien for at det skal skje, og det forventer jeg i grunnen at de følger opp.

Representanten Kjenseth sa at vi elektrifiserer mye av norsk sokkel, men dessverre gjør vi ikke det. Det er heller et fåtall av norske felt som får kraft fra land. Vi snakker vel om rundt åtte, og da tar jeg med feltene på Utsira. Enda færre av dem som er elektrifiserte, er det fordi oljeselskapene valgte det selv. Konklusjonen av de tallene kan bare være at virkemidlene i dag ikke er gode nok. CO2-prisen er ikke høy nok til å utløse elektrifisering. Det trengs politisk styring og politiske vedtak.

I 2011 var det få som trodde det var mulig å tvinge igjennom kraft fra land til hele Utsira-høyden. Jeg tror vi var en håndfull mennesker. Men vi klarte det – i godt samarbeid mellom miljøbevegelsen og partier på Stortinget. Så da skal vi alltså klare å få vedtatt nye klimakrav til landets mest forurensende næring også framover.

Torstein Tvedt Solberg (A) [16:37:04]: I dag er det en stor dag. Vedtaket om utbygging av fase to av Johan Sverdrup-feltet vil bety arbeid og aktivitet langs hele kysten. Leverandørindustrien vil få sårt tiltrengte opp-

drag, som Aibel i Haugesund, som under oljekrisa måtte gi opp flere hundre ansatte, men som nå har arbeid med utbyggingen av Johan Sverdrup-feltet. Sommeren 2017 hadde jeg selv sommerjobb en uke på Aibel og fikk se på nært hold ringvirkningene av utbyggingen, og ikke minst fikk jeg høre fra dem som jobbet der, hvor viktig denne aktiviteten er. På Rosenberg Verft i Stavanger gikk en kollektivt ned i lønn for å berge flest mulig arbeidsplasser og unngå at kolleger måtte bli oppsagt.

Optimismen på både Rosenberg og Aibel er to gode eksempler på stemningen på Vestlandet akkurat nå. Vi har vært igjennom en oljekrise der tusenvis mistet jobben, der det ikke var nye jobber å gå til, og der langtidsledigheten fikk lov til å bite seg fast. Men nå lysner det i horisonten, optimismen er tilbake, og nye stillinger lyses ut. Optimisme er bra, nye prosjekter er bra, vedtak om elektrifisering er bra – alt dette har brede flertall bak seg i denne salen.

I tillegg til dette mener Arbeiderpartiet at Stortinget nå må stille seg spørsmålet om hvordan det ser ut på norsk sokkel etter oljekrisa. Hvordan er konkurransesituasjonen? Hvordan har kuttrundene påvirket de ulike leddene i næringen? Og hvordan påvirkes sokkelen av Equinors mer dominerende rolle? Dette blir dessverre blankt avvist av regjeringspartiene når vårt forslag om en uavhengig evaluering i dag blir nedstemt.

Når jeg i tillegg hører representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet her i dag, blir jeg litt overrasket. Jeg synes det er urovekkende om Stortinget skal bli redusert til kun å opptre som en heagieng for regjeringa, på tross av de mange og ulike problemstillingene som i dag tas opp. For eksempel har Kristelig Folkeparti, som var med på å dra opp debatten om konkurransesituasjonen på sokkelen, tydeligvis abdisert.

Det overrasker meg spesielt at regjeringa så arrogant avviser bekymringene og advarslene som kommer fra leverandørindustrien, offshore-rederiene og fagforeningene. Norsk sokkel er ikke en konstant, den er hele tida i forandring, og det er vår plikt – fra Stortinget – å følge med og følge opp med de riktige tiltakene.

La meg bare ta noen få eksempler på de endringene som har skjedd de siste årene: Flere av de store utenlandske aktørene har trappet ned i Norge. Dette påvirker selvfølgelig konkurransen. Vi har hørt meldinger om at Equinor betaler så dårlig på offshore-rederiene heller lar fartøy ligge til kai enn å ta jobbene, og fagforeningene er bekymret for dårligere arbeidsforhold.

I tida etter oljekrisa har vi vært ekstremt opptatt av å spare inn og kutte kostnader. Det har vært riktig, men i heiaropene etter kostnadskutt synes jeg at regjeringa har glemt viktigheten av samfunnsansvaret og hvor viktig bransjen er for leverandørindustrien og arbeidslivet i

Norge. Derfor er det synd at vårt forslag i dag ikke får flertall.

Ruth Grung (A) [16:40:12]: Jeg fortsetter med røsten fra Vestlandet – fra industrien og fra oss som er vant til å se plattformene langs kysten vår.

900 mrd. kr er det beregnet at Johan Sverdrup-feltet vil tilføre det norske samfunnet. Vi trenger inntekter for å opprettholde velferdssamfunnet. For havbruksnæringen, som kanskje er den nye næringen, tok det 40 år å komme opp på det nivået som den er på i dag. Vi trenger økonomiske muskler for å klare å utvikle ny teknologi for å møte endringene som vil komme fordi oljeindustrien gradvis vil bli bygd ned. Vi trenger pengene til f.eks. å utvikle karbonfangst og -lagring – en utrolig dyr investering. Der er Norge ledende globalt når det gjelder å få det til, men vi trenger økonomi til å utvikle det videre. Vi trenger også kunnskapen fra petroleumsnæringen med tanke på å utvikle ny teknologi. Og så er det et tankekors at vår produksjon står for 2 pst. av verdens oljeproduksjon.

Klimautfordringene er globale, og vi ser stadig vekk noen, og nå seneste kineserne, som investerer i nye kraftverk basert på kull i u-land. Vi ser hvordan produksjonen økes i verden knyttet opp mot andre kilder enn det som parallelt utvikles, som er framtidens energikilder. Men det tar tid, og Norge skal ha ambisjoner om å få det til. Derfor tror vi at noe av det viktigste vi gjør, er nettopp å stille strenge krav til vår egen produksjon. Vi har gjort det ved å stille krav om CO₂-avgift siden 1991, vi gjør det også ved at vi er en del av det europeiske kvotesystemet, vi gjør det med elektrifisering, vi gjør det med HMS-regler, og jeg håper også vi gjør det nå med tanke på lokal forankring og verdiskaping i Finnmark.

Jeg vil også ta opp det siste temaet som min kollega Tvedt Solberg tok opp. Vi får stadig vekk tilbakemeldinger fra leverandørindustrien, fra rederier og fra supplybåter om at Equinors ledende posisjon virkelig er utfordrende for å utvikle resten av industrien, skape arbeidsplasser osv. Jeg håper inderlig at ministeren tar ansvar og er i dialog med Equinor når det gjelder å stille krav, sånn at de bidrar positivt til å utvikle resten av den store klyngen vi har, spesielt rettet inn mot maritim sektor. Og så en liten tanke til Finnmark – de fortjener å få lokale arbeidsplasser i en industri som de har ventet lenge på.

Stefan Heggelund (H) [16:43:17]: Når folk som ikke sitter på Stortinget, og som ikke skriver merknader til daglig, leser merknader, spesielt i saker som omhandler petroleumsnæringen, gir det nok rom for å stusse litt – egentlig også for oss som jobber med dette og skriver merknader – når man ser hvordan Miljøpartiet De Grønne og SV velger seg ut hvilke merknader de skal stå i, og hvilke de ikke skal stå i, for å vise at de overhodet

ikke har noen sans for norsk petroleumsnæring eller dem som har sitt daglige virke der, f.eks. i denne saken. Miljøpartiet De Grønne vil ikke være med på en merknad om at næringen skal søke nye muligheter for å redusere egne utslipp, men det er greit for SV. Ingen av dem tror riktignok at det kan ha noe å si for næringens konkurransekraft internasjonalt. SV vil ikke være med på en merknad om at vi har strenge regler for helse, miljø og sikkerhet, og de vil ikke være med på at vi skal være verdensledende på HMS i framtiden, men det er greit for Miljøpartiet De Grønne. Som vi husker, var ingen av dem for Johan Castberg-feltet, men begge partiene vil ha ilandføring. Det er altså slik at for å kunne ilandføre må man ha noe å ilandføre. Jeg er glad for den holdningen statsråden og regjeringen viser til de anmodningsvedtakene som vi gjorde i forbindelse med det.

Basert på den enigheten som vi hadde her på Stortinget da vi behandlet første byggetrinn på Johan Sverdrup-feltet, vil det komme investeringer på 14 mrd. kr som vil kutte 625 000 tonn CO₂ hvert eneste år. Og det er bare fra Sverdrup-feltet. I tillegg vil det komme utslippsreduksjoner fra feltene Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog. Så må man spørre seg: Hvilke andre land med en petroleumsnæring er det som stiller slike krav, og i hvilke andre land med en petroleumsnæring er dette mulig å få til? Det viser at vi tar verdens energibehov på alvor, at vi tar de ansatte i næringen på alvor, og at vi tar klimadringene på alvor. Til det siste mener jeg det er verdt å ha med seg en annen merknad som SV og Miljøpartiet De Grønne står sammen om alene, nemlig at de er åpne på at verden fortsatt kommer til å trenge olje og gass – de vil bare ikke at det er Norge som skal produsere den, men at andre land skal gjøre det. Er det den mest klimavennlige løsningen for å bekjempe global oppvarming? Dette skriver de til tross for at næringen på vår sokkel viser evne og vilje til å omstille seg og kutte utslipp. Det er et paradoks.

Lars Haltbrekken (SV) [16:46:33]: Åpenhet om miljøfaglige råd i forbindelse med oljeutbygginger er svært viktig, og var noe av det den rød-grønne regjeringen fikk gjennomført da den tiltrådte i 2005. Nylig kom Riksrevisjonen med en rapport om olje og miljø. Her blir bl.a. Olje- og energidepartementet kritisert for manglende åpenhet om sine vurderinger av de miljøfaglige rådene som innhentes. Jeg håper derfor at olje- og energiministeren bruker denne debatten til å fastslå at OEDs vurderinger av de miljøfaglige rådene skal bli offentlige.

Så en stemmeforklaring. SV kommer til å stemme imot Rødts løse forslag i denne saken. Vi er for offshore vindkraft. Vi er også for å bruke offshore vindkraft til å kutte utslipp av klimagasser, men vi kan ikke vente med

å kutte utslipp av klimagasser til vi har etablert offshore vindkraft. Det er også feil, som representanten Moxnes sa tidligere i debatten, at elektrifisering av norsk sokkel ikke kutter utslipp. Selvsagt gjør det det.

Utslippene fra sokkelen kommer fra svært ineffektive gasturbiner. Selv om gass ikke er en del av løsningen på klimatrusselen, må vi være enige om at så lenge vi bruker gass, skal den brukes mest mulig effektivt. Vi skal sløse minst mulig med den. På sokkelen sløses det i dag masse med bruken av gass.

Rødts forslag vil derfor gi oss økte utslipp av klimagasser i mange år framover. Siden SV er et parti som tar klimakrisen på alvor, vil vi kutte utslippene, og vi vil stemme mot forslag som øker dem.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [16:48:48]: Jeg skal komme litt inn på det jeg tok opp i replikkvekslingen med ministeren. Beredskap er noe alle kjenner til at man må ha. Beredskap er viktig. Vi vet at under Goliat-utbyggingen var det ikke god nok beredskap. Men det ble sagt at man måtte få Stortinget med på å utvikle bedre beredskap. Oljeselskapet var for så vidt klart, men Stortinget var det ikke. Det er et paradoks her: Vi har altså ikke god nok beredskap, og vi opererer i noe av det mest sårbare som er i verden – de beste fiskefeltene i hele Europa finnes i dette området. Både sei, torsk og hyse gyter der. Likevel gambler vi med det.

Goliat ville man ha på land, men det ble altså bøyelasting. Det ble få arbeidsplasser i Finnmark. Akkurat det faktumet må man ikke glemme, for det var det som faktisk skjedde. Man hadde en voldsom sak – man skulle overbevise folk i Finnmark om at nå ville det bli masse arbeidsplasser. Leverandørindustrien skulle komme. Kristelig Folkepartis og Høyres representanter, iallfall den ene av dem, var inne på dette med forventninger som ble skapt i Finnmark, og at Equinor har skapt disse forventningene. Det er utrolig viktig at man nå følger opp dette. Jeg tror ikke folk i Finnmark nok en gang vil akseptere at man ikke får noe igjen.

Det har vært snakk om at man skulle ha bøyelasting også i dette tilfellet. Jeg tror ikke folk i Finnmark vil akseptere bøyelasting, iallfall ikke hvis det blir skip-tilskip-lasting. Da må man iallfall sørge for at man har kaverner på land, slik at det blir gjort på en ordentlig måte.

Hva slags arbeidsplasser er det vi skal få? Ministeren sa at vi skulle få 450 arbeidsplasser i Finnmark. Jeg har lyst til å høre litt mer om det.

Ketil Kjenseth (V) [16:52:04]: Det ligger ikke i en liberal sjel å tvinge for mye. Men representanten Kaski har rett i at vi er nødt til å skape incentiver og virkemidler som gjør at vi drar oljesektoren i en grønnere retning, og det har Venstre, SV og Kristelig Folkeparti gjort. I det skjæringspunktet har vi skapt den offensive

energipolitikken. Særlig når det er mindretallsregjering, skapes mulighetene.

Jeg må påpeke spriket mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet her, og det SV på den andre siden står for. Men som representanten Haltbrekken også trakk opp: Rødt foreslår noe helt annet. Det er et betydelig sprik på venstresiden som ikke skaper den tvangen som representanten Kaski er ute etter. Jeg oppfordrer SV til å bli med på å jobbe videre med de incentivene og den elektrifiseringen som vi nå ser skje. Jeg sa ikke at vi har gjort det. Vi er i gang, og det skjer. Fra 2014/2015 og framover er det Venstre, med en samarbeidsavtale med regjeringspartiene, som har drevet fram mye av det, som også har vært SVs ønsker.

Jeg sa det har tatt 15 år å komme dit vi er med elbilpolitikken, og det vil ta noen år til å komme dit vi vil med sokkelen. Men vi er i gang, og så må vi jobbe videre med incentivene. Som jeg påpekte i mitt innlegg, er det et paradoks at gassturbiner er inne i oljeskatteregimet, mens vindturbiner ikke er det. Det sier noe om hva vi har å jobbe med framover. Vi må jobbe med disse incentivene og virkemidlene som gjør at olje- og gassektoren må bli med på det skiftet som vi ønsker.

Representanten Bastholm nevner ikke hydrogen, som er en annen stor industriell mulighet vi har, bl.a. knyttet til gassektoren. Hun nevner ikke pensjoneringen av eksisterende felter. Norge byggier jo ned olje- og gassproduksjonen i forhold til den internasjonale produksjonen. Vi har vært oppe på en andel på 2,5 pst. På ganske kort sikt vil vi gå under 2 pst. og ned mot 1,5 pst. Vi er på nedtrapping.

Det er viktig at vi bruker det tidsvinduet til å redusere vår egen, altså statens, risiko knyttet til olje- og gassektoren, utvikler virkemidlene og incentivene som skal føre oss over i en ny energiforsyning og evner å utvikle dem. Samtidig må vi ikke bygge oss ned for raskt slik at økonomien glipper underveis. Vi er i god rute til å greie dette, og jeg oppfordrer SV til å bidra konstruktivt i forhandlingene.

Terje Halleland (FrP) [16:55:18]: Jeg ønsker å takke for en god debatt så langt. Jeg synes det er veldig betryggende at et såpass solid flertall stiller seg bak vedtaket i dag.

Det er ikke til å komme fra at en legger merke til at veldig mange snakker om klimautfordringene ifra denne talerstolen. Det er en viktig problemstilling og viktig å ha med seg i denne debatten vi har om olje og energi, men det strutter liksom ikke av optimisme ifra dem som har ordet og snakker om klima. Det framstilles som at Norge er problemet. Og Norge har stor innflytelse, men jeg føler nok at Norges betydning gjerne blir litt overdrevet.

Norge tar ansvar. Vi gjør det gjennom Parisavtalen, vi gjør det gjennom avtaler vi nå inngår med EU, vi har deltatt i kvotepliktig sektor i mange år allerede, og vi skal innfri tøffe krav. Vi er midt oppe i en omstilling. Vi gjennomfører, bl.a. saken i dag, elektrifisering av sokkelen. Vi elektrifiserer – elbiler og kollektivtrafikk. Vi gjennomfører programmer på grønn skipsfart. Og vi bruker store ressurser på CCS og generell teknologiutvikling.

Det er et enkelt budskap å si at vi bare må legge ned, eller fase ut, arbeidet og aktiviteten på norsk sokkel. Men er det så enkelt? Energimiksen i verden i dag er 80 pst. fossil. Verdens befolkning øker med 80 millioner hvert år – et Tyskland hvert år. Verdens bilpark består i dag av cirka én milliard biler, tre millioner av disse er elektriske.

Ja, vi er i gang, og vi holder på å jobbe med store endringer. Men vi må bruke tid, og vi må gi oss selv en mulighet uten å rive ned hele velferdssamfunnet vårt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [16:58:01]: Representanten Heggelund snakker om paradokser, men er det noen som virkelig står for de store paradoksene i denne saken, er det jo Høyre. Vi hører altså Høyres miljøpolitiske talsperson skryte av at vi vedtar kraft fra land til Utsirahøyden, men på Castberg er det helt greit at vi ikke har kraft fra land og ikke skal kutte de utslippene. Motstanden som Høyre utviste mot at vi i det hele tatt skulle ha kraft fra land til Utsirahøyden, var også helt grei. En tidligere miljøpolitisk talsperson fra Høyre uttalte med stor sikkerhet i forbindelse med representantforslaget i 2014, om kraft fra land: Dette blir aldri vedtatt. Jo, det ble det, og jeg er glad for at Høyre nå skryter av det. Måtte det bli en vane ved kommende elektrifiseringsprosjekter på norsk sokkel.

Jeg tegnet meg egentlig fordi representanten Iversen snakket godt om erfaringene fra Goliat-feltet i Finnmark. Det er helt riktig, det som blir sagt. Det er ganske viktig å ta lærdom av de erfaringene vi nå har gjort oss, og erfaringene fra Goliat-utbyggingen. I Finnmark har det gjennom de siste ti-femten årene vært utallige møter, smiger fra oljebransjen og lovnader om ilandføring. Historien gjentar seg dessverre, for det skåles i sjampanje, og det spises kake langs hele kysten, men når beslutningen skal tas, er det ingen ilandføring og ingen ringvirkninger på land for Finnmarks befolkning.

Så lurer jeg på hvorfor Arbeiderpartiet er så kritisk i denne saken når man i fjor stemte imot SVs forslag om ilandføring. Det er egentlig ganske uforståelig, for grunnen til at Utsira, den andre saken vi behandler, i det hele tatt har kraft fra land, er et representantforslag der man i denne salen tvang igjennom en valgt utbyggingsløsning som oljeselskapene var imot. Det ønsket man ikke å gå inn for på Castberg, man stemte imot forslaget om

ilandføring. Konklusjonen er dessverre at det ikke ser ut til å bli fulgt opp, slik historien har vist har vært tilfellet også for andre utbygginger i Finnmark.

Espen Barth Eide (A) [17:00:38]: Jeg vil slutte meg til dem som takker for en god debatt, og som understreker at det er bred enighet, både om betydningen av elektrifisering og betydningen av å bruke denne anledningen til å arbeide fram de mest klimavennlige produksjonsmulighetene på norsk sokkel. Det mener jeg er noe vi skal ta med oss med glede fra denne debatten.

Jeg tok egentlig ordet mest for å gi en kort stemmeforklaring når det gjelder forslaget fra Rødt. Det kommer Arbeiderpartiet til å stemme imot. Vi er sterke tilhengere av en storsatsing på offshore havvind, men vi mener at vi allerede nå er inne i et løp som er veldig viktig for å få til den elektrifiseringen som her blir bestemt, og vi vil ikke forsinke den ved å utsette det til man har havvindteknologi på plass. Derfor stemmer vi imot det.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:01:37]: Jeg merket meg i denne debatten at særlig Arbeiderpartiet vil ha en utredning om konkurransesituasjonen på norsk sokkel. Da vil jeg minne om at Stortinget i budsjettproposisjonen fikk en slik utredning. Konklusjonen var at det ikke var behov for tiltak fra myndighetenes side, og en samlet energi- og miljøkomité sluttet seg til denne vurderingen uten merknader. Jeg kan ikke se at det foreligger ny informasjon som gjør det aktuelt med en fornyet vurdering av dette temaet.

Så vil jeg si at jeg opplever i min kontakt med selskapene at de også er opptatt av å opprettholde en konkurransedyktig leverandørindustri over tid.

Så til representanten Haltbrekken: I forslag nr. 1 i innstillingen foreslås det at Olje- og energidepartementets miljøfaglige vurderinger av høringsinnspillene i forbindelse med tildelingen av utvinningstillatelser i petroleumsvirksomheten skal være offentlig. Dette er etter min oppfatning ikke de samme vurderingene som vi gjør før utlysning av en ny konsesjonsrunde. I høringsrunden for konsesjonsrundene bes det om innspill knyttet til hvorvidt det er tilkommet ny, vesentlig informasjon som er relevant for beslutningen om det kan være petroleumaktivitet etter at den relevante forvaltningsplanen ble behandlet. Dette følger av Meld. St. 28 for 2010-2011, og Stortinget har sluttet seg til dette.

Vurderingene vi gjør, er dermed en sikkerhetsventil med et begrenset mandat som har som formål å sjekke om det er tilkommet ny, vesentlig informasjon etter at Stortinget sist gjorde avveininger mellom petroleumsvirksomhet og miljø og fiskeri. Dette gjøres slik fordi Stortinget gjennom forvaltningsplaner og åpningsmeldinger har sluttet seg til konkrete rammer for petro-

leumsvirksomheten, og jeg legger dette til grunn for min behandling av høringene.

Så til representanten Geir Adelsten Iversen om ringvirkninger i nord, ringvirkninger fra Goliat: Jeg vil anbefale representanten å ta en tur til Hammerfest – jeg er overbevist om at representanten har vært der. Snakk med ordføreren, snakk med dem som bor i Hammerfest. Der meldes det om store ringvirkninger – synlige ringvirkninger.

Så til representanten Kaski: Jeg merket meg at hun jublet litt i dag. Da tillater jeg meg å juble skikkelig.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [17:04:57]: Jeg merket meg svaret fra statsråden på min oppfordring om å offentliggjøre miljøvurderingene som Olje- og energidepartementet gjør i forbindelse med utbyggingssaker. Selvsagt er det interessant for offentligheten å vite hvilke vurderinger olje- og energiministeren gjør. Det er så interessant at dette hemmeligholdet ble påtalt av Riksrevisjonen, og særlig interessant er det når olje- og energiministeren i tillegg velger å innhente råd fra private konsulentselskap, kanskje fordi han ikke er fornøyd med de rådene som kommer fra regjeringens egne miljøfaglige etater, som Miljødirektoratet, Norsk Polarinstittutt og Havforskningsinstituttet.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [17:06:09]: Jo, jeg har vært i Hammerfest – mange ganger. Det som var litt av poenget med mitt spørsmål, var det faktum at ministeren sier Finnmark og Nord-Troms. Hvis man tar det perspektivet, kan man si at det er jo ikke bare Hammerfest. Hvor er arbeidsplassene i Hasvik, hvor er arbeidsplassene i Nordkapp av dette? Nettopp Nordkapp er det vi har kjempet for nå, etter at man ikke fikk til noe i Hasvik. Nordkapp er et sted hvor man nå ønsker å få i land olje, og man ønsker at leverandørindustrien skal komme. Nordkapp trodde jo at nå var de kommet til himmelen. Men er de det?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [17:07:06]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Arne Nævra, Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken om mer effektiv bruk av strøm (Innst. 231 S (2018–2019), jf. Dokument 8:82 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Une Bastholm (MDG) [17:08:00] (ordfører for saken): Å spare energi er alltid mer miljøvennlig enn å bygge ut ny kraftproduksjon. I denne saken fremmes åtte forslag for mer effektiv bruk av strøm. Jeg vil takke komiteen for prosessen og SV for det opprinnelige representantforslaget.

All kraftproduksjon har en miljøkostnad. Debatten etter at NVE la fram sin nasjonale ramme for vindkraft, viser det med all tydelighet. Selv om de fleste er enig i at vi må bygge ut mer fornybar energi for å kutte klimagassutslippene så det monner, må også utbygging av fornybar energi og infrastruktur alltid veies opp mot naturhensyn. En ny rapport fra FNs naturpanel viser at en million arter kan bli utryddet som følge av tap av natur og andre miljødeleggelse. Tap av arter er en trussel som på sikt er like alvorlig som klimaendringene. De truslene må ses i sammenheng. Det smarteste vi da gjør, er å redusere energibehovet mest mulig.

Bygg står for omtrent 40 pst. av energibruken i Norge. Mellom 50 pst. og 75 pst. av energiforbruket i en husholdning går til oppvarming. Mye har vært gjort for å gjøre nye bygg mer energieffektive. For eksisterende bygg mangler det politikk i dag. Derfor foreslår et mindretall, som også Miljøpartiet De Grønne er en del av, bl.a. økt støtte til energisparingstiltak og tiltak for mer energismart oppvarming i husholdningene. Vi ber også regjeringen legge fram en strategi for hvordan alle eksisterende bygg i Norge kan rehabiliteres til passivhusstandard innen 2050. Vi foreslår dessuten å sette et mål om 40 pst. energieffektivisering innen 2030 i forbindelse med implementering av EUs energieffektiviseringsdirektiv.

I vinter gikk strømprisene i taket. Det rammet lavinntektsfamilier hardt. Derfor foreslår Miljøpartiet De Grønne og SV at regjeringen setter i gang et prøveprosjekt hvor husholdninger med lav inntekt får økonomisk støtte for å gjennomføre strømsparetiltak.

Det er viktige forslag vi stemmer over i dag. Jo mer energi vi klarer å spare, jo mindre ny energi trenger vi å bygge ut globalt.

Med dette tar jeg opp de forslagene De Grønne er med på.

Presidenten: Representanten Une Bastholm har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ole André Myhrvold (Sp) [17:10:38]: Det grønne skiftet handler ikke bare om hvordan vi skal produsere mer energi; det handler i stor grad om hvordan vi må utnytte den energien vi allerede har, bedre og mer effektivt. Jeg tror det er det vi på 1990-tallet kalte enøk. Dessverre er det ikke mindre aktuelt i dag, selv om sparesusjen kanskje ikke lenger er det fremste virkemidlet.

Energibruk i bygg står for omkring 40 pst. av energiforbruket her i landet. Globalt står byggsektoren for om lag en like stor andel av klimagassutslippene, og her er vi ved kjernen av utfordringen. Lavere energibruk og produksjon av energi i norske bygg er en viktig nøkkel i kampen mot klimaendringene, fordi ren energi kan frigjøres til å kutte klimagassutslipp på andre sektorer, som transport og industri. Sparesusjen får stå som 1990-tallets symbol på en mer effektiv energibruk, men vi trenger nye symboler, og vi trenger nye tiltak som virker.

Skal vi nå målet om å effektivisere energibruken i byggsektoren, er det nødvendig med et bredt sett av virkemidler: satsing på mer klimavennlig materialbruk, utfasing av fossile oppvarmingskilder, fornybar energiproduksjon i bygg, energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse og forbrukerfleksibilitet som understøtter det energisystemet, slik at vi får bygg som er klima- og energismarte.

Norge har et mål om å spare 10 TWh gjennom energieffektivisering i bygg innen 2030. Da trengs det fokusering på og utvikling av konkrete virkemidler som bringer oss dit. Jeg vil derfor takke forslagsstillerne for å holde debatten levende.

Det offentlige Norge eier 43 mill. m² yrkesbygg, kommunene eier 24 mill. m² yrkesbygg og er derfor en stor og viktig aktør. Det offentlige bør gå foran, med tydelige energiambisjoner for bygningsmassen, og vi har et stort uutnyttet potensial. Klarer man ambisjonene i det offentlige, vil det gi et sterkt signal til byggenæringen og ha stor påvirkning på det som bygges.

I tillegg mener Senterpartiet at vi trenger en gjennomgang av enøk-ordningen, hvor man ser effektivisering, produksjon og tariffer i sammenheng, fordi det er avgjørende viktig å ha tiltak og virkemidler som treffer. Det kunne også være interessant å høre statsrådets refleksjoner rundt dette med Enova, og om det er det eneste virkemidlet som skal brukes for å nå 10 TWh-målet. Eller ser han for seg et bredere spekter av virkemidler?

Med det vil jeg ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [17:13:43]: Energieffektivisering er blant våre viktigste tiltak for å kutte utslipp av klimagasser. Ikke bare bidrar det til kutt i utslipp av klimagasser; det sparer også naturen for unødvendige inngrep. Og som om ikke det var nok: Tiltak som får ned energibruken, sparer også næringslivet og folk for unødig høye energiutgifter. Et kindereg er det vi snakker om.

Det har lenge vært bred enighet i denne sal om å spare 10 TWh i eksisterende bygg innen 2030, sammenlignet med den bruken vi hadde i 2016, men regjeringen planlegger å gjennomføre deler av denne energieffektiviseringen gjennom å rive hus. Derfor skriver de også i statsbudsjettet for 2018 at de eksisterende virkemidlene på området er tilstrekkelig til å realisere denne sparingen på 10 TWh. Dette er en måte å manipulere mål på uten å innføre nye tiltak. Det burde ikke være mulig å beregne at riving av bygninger er regnet inn som energisparing, samtidig som økt energibruk fra nybygging og befolkningsvekst fram mot 2030 ikke tas med.

Men svaret på den svake satsingen på energieffektivisering fra denne regjeringen finner vi kanskje i dens mange besøk til EU. Her har en heftig argumentert imot at EU skal sette seg ambisiøse mål for energieffektivisering – hvorfor det? Jo, fordi et mer energieffektivt EU vil føre til mindre import av gass. Det kan synes som om det er viktigere for denne regjeringen å få solgt gass til EU enn å ta hensyn til både natur og klima.

Jeg hadde håpet at vi etter vinterens høye strømpriser og til dels høylytt debatt om energi kunne fått en enighet om å gjøre mer for å effektivisere og redusere energiforbruket, men dessverre – de forslagene vi fremmer, blir nedstemt, til tross for at det er gode og svært viktige tiltak som kunne ha hatt betydning for mange både i næringslivet og i befolkningen ellers.

Ketil Kjenseth (V) [17:16:36] (komiteens leder): Det er bred enighet over tid i denne salen om at vi ønsker energieffektivisering, å bruke primært strøm så effektivt som mulig. Det overrasker meg derfor at de forslagene som er fremmet her, blir litt som stille høyde uten list, der en legger mye vekt på offentlige bygg, og at en skal bufre opp Enova ytterligere. Det er vi jo vitterlig i gang med. Sundvolden-erklæringen fra Høyre og Framskrittspartiet ga tydelig retning på dette, Granavolden forsterket det ytterligere, og i mellomtiden har Kristelig Folkeparti og Venstre også satt mer ambisiøse mål. Enova er overført til Klima- og miljødepartementet.

Jeg er overrasket over at en ikke går på andre strukturelle utfordringer som må til, og at en ikke er opptatt av bl.a. kommunesektoren. Det å ha jevnlig energikartlegging gjør generelt ganske lite med energiforbruket. Jeg jobber selv til vanlig i kommunal sektor, og mange

kommuner melder om at de har energigjennomganger hvert tredje–fjerde år, men i mellomtida har det ikke skjedd noe, og det er fordi en ikke har aktørene til å gjøre oppgaven. Kommunesektoren har selv lagt opp til at den ønsker en energisparekontraktordning, der en overlater noe av gevinsten ved sparingen til entreprenører som nettopp gjør jobben, men dette skjer i veldig liten grad. Det blir politiske vedtak om at en må gjøre energikartlegginger, og så skjer det ingenting videre i mellomtida.

Energiovervåkingssystemer og energiledelse er i stor grad innarbeidet i offentlig sektor i dag, i hvert fall i den statlige delen. Statsbygg og Forsvarsbygg har tatt store skritt gjennom de siste årene. Det er mye å lære. Vi skal i gang med fossilfrie byggeplasser, vi er egentlig i gang med det allerede, og også det vil gjøre et stort innhogg i energiforbruket til mange av de store, offentlige aktørene.

Men der vi har en jobb å gjøre, er fjernvarmestrukturen, for vi bruker strøm feil i dag, eller vi bruker altfor mye strøm til oppvarming. Kommunesektoren har her en stor oppgave gjennom plan- og byggeforskrifter – det hører ikke så mye hjemme i vår komité i dag. Det må vi stramme opp, sånn at vi får bygd ut mer kapasitet på fjernvarme. Det bygges altfor mange boliger basert på at man skal ha oppvarming med strøm, der utbyggere ikke bryr seg så mye med hvem som skal betale strømrigningen, og ikke investerer i infrastruktur.

Sol og vind må i større grad også inn i sektoren. Blokker og borettslag er en annen del av energisektoren vi må se nøyer på, som i dag har mindre tilgang til Enovas virkemiddelapparat, av forskjellige grunner. Det kommer vi også til når vi skal ta i bruk fornybar energi i de byggene, så her må vi gjøre en jobb.

Åsmund Aukrust (A) [17:19:57]: Jeg synes komitélederen nå på slutten holdt et interessant innlegg, hvor han påpekte alt som burde gjøres. Problemet er bare at hans eget parti, som sitter i regjering, ikke gjør det han nå etterlyser. Han etterlyste at plan- og bygningsloven bør være en del av et klimavirkemiddel. Derfor er det veldig dumt at Erna Solberg har flyttet hele plan- og bygningsloven ut av Klima- og miljødepartementet, og at det ikke lenger ses på som et virkemiddel for å gjøre noe med det.

Til denne saken vil jeg først si takk til Miljøpartiet De Grønne, for jeg synes representanten har gjort en god innsats som saksordfører. Men mest takk til SV, som har fremmet disse forslagene, og fått til denne debatten her i Stortinget.

Energiøkonomisering er en underkommunisert del av klimaløsningen. Den reneste formen for energi er jo den energien som aldri blir brukt, og i Europa er enøk

virkelig et hovedvirkemiddel, for hvis man kutter strømforbruket, kutter man samtidig CO₂-utslippene. Her i Norge er det litt annerledes, siden vår strøm i utgangspunktet er ren, men det at vi kan frigi strøm, gjør jo at vi isteden kan bruke den på industri eller på å elektrifisere transportsektoren. Vi fra Arbeiderpartiet er enige med resten av opposisjonen i at dette arbeidet i dag går altfor tregt. Stortinget har vedtatt et mål om at vi skal kutte 10 TWh i byggsektoren. Her har vi sett at lite eller ingenting har skjedd, selv om Stortinget har vedtatt det, og det til og med står i regjeringserklæringen.

Så langt er det riktig som Lars Haltbrekken sa i sitt innlegg, at det virker som om regjeringens hovedvirkemiddel for å nå dette er at vi skal telle inn riving av bygg, samtidig som man ikke skal plusse på det nye strømforbruket, som nye bygg gir. Det er en tellemetode som kanskje gjør at man kan komme i mål, men det er en uærlig måte å regne på. Da hadde det vært bedre om man faktisk sa det som det var, at man ikke hadde til hensikt å nå dette målet, og så fikk vi ta en diskusjon om det.

Det er fremmet en rekke forslag i dag. Noen av dem mener Arbeiderpartiet går litt for detaljert til verks, men vi støtter dem vi mener er de viktigste, og dem som legger retningen for hvor vi skal. Vi vil ha et nytt mål om energieffektivisering innen 2030. Vi støtter å få på plass en strategi om passivhus, og vi mener også at vi bør få på plass planer om hvordan det offentlige kan stille bedre krav om en mer effektiv bruk av strøm.

Stefan Heggelund (H) [17:22:55]: Først: Vi hørte tidligere i debatten at sparedusjen var 1990-tallets symbol på energieffektivisering, og da trenger vi nok flere og bredere befaringer til gjennomsnittlige norske konferansehotell.

Denne regjeringen prioriterer energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi, og det er viktig. Energi-effektivisering er et godt klimatiltak, og det er også et godt tiltak når det gjelder naturvern. Vi gjør det i Norge gjennom å realisere målet om 10 TWh energisparing i bygg, noe som er viktig når energibruken i norske bygg utgjør 40 pst. av innenlands sluttforbruk av energi, og vi skal også bidra sammen med Europa, i samarbeid med EU.

Et av de viktigste virkemidlene vi har for å drive energieffektivisering i Norge, er Enova. Med sentrum-høyrepartiene og flertallet på Stortinget har Enova høyere bevilgninger enn noen gang tidligere. Vi opererer med mange tiltak gjennom Enova. Det ene er å støtte helhetlige oppgraderingsprosjekter som har høy energiambisjon, slik at de energieffektive løsningene blir det naturlige valget i alle prosjekter på sikt. Boligeiere som bor i borettslag og sameier, har også mulighet til å få

støtte gjennom Enova-tilskuddet til energieffektivisering. Vi bidrar med energirådgivning i markedet og at dette skal løftes opp og bli prioritert mer. Det gis støtte til energikartlegging, med krav om at virksomheter innfører energiledelse, og når det gjelder de spesielt kostbare tiltakene, gir man støtte til investeringene dersom de er innovative og benytter best tilgjengelig teknologi. I tillegg har man i flere år arbeidet for å få byggherrer i offentlig sektor til å benytte EPC, altså Energy Performance Contracts, fordi i slike kontrakter kan en profesjonell motpart garantere energibesparelse og bidra til å gjennomføre og eventuelt finansiere tiltakene.

Dette er et viktig tema hvor det allerede skjer mye. Det betyr ikke at vi skal ligge på latsiden, for vi skal nå de sterke ambisjonene som denne regjeringen har for energieffektivisering i Norge.

Helt til slutt et lite apropos til representanten Haltbrekkens kritikk av at vi ikke gjør nok for å få ned utslippene i Europa. Vel, han og hans parti stemte imot en mulighet til å få kullforbruket ned i Europa som heldigvis ble vedtatt av Stortinget i fjor, nemlig i samarbeid om fornybar energi.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:26:14]: I regjeringens politiske plattform presiserte vi at vi legger til rette for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi. Dette krever en helhetlig politikk for både effektiv og klimavennlig bruk av energi. For det første må energibruken være målbar og synlig. Her gjøres det mye i dag, både med smarte målere og med nye krav til måling av varme i bygg. Det er også essensielt med riktig prising, slik at sluttbrukere får de rette incentivene til å tilpasse seg. Samtidig er energieffektiviteten avhengig av andre viktige politikkområder. Avgifter demper og vrir forbruket mot mer energieffektive og klimavennlige energibærere. Gjennom tekniske reguleringer av bygg påvirker vi energieffektiviteten vår i bygningsmassen.

I samferdselspolitikken legges grunnlaget for elektrifisering i transportsektoren. Mye av utviklingen i energibruken styres også på regionalt og kommunalt nivå gjennom hvordan byene og tettstedene våre utvikles. Vi har også noen mer spissede tiltak på energieffektiviseringsområdet av den typen som ligger i forslagene som behandles her i dag. Det er informasjonsvirkemidler, det er tilskuddsordninger, det er kompetanseutvikling, osv.

Enova ble i sin tid opprettet for å få en faglig fundert utforming av slike virkemidler og med god måloppnåelse. Den overordnede oppgaven kan utføres mindre stivbeint og byråkratisk ved å unngå politisk detaljstyring og øremerking. I tillegg vil jeg vise til at regjeringen har besluttet at vi skal gjennomføre EUs energieffektivise-

ringsdirektiver, med de nødvendige tilpasningene som må gjøres.

Avslutningsvis vil jeg minne om at store deler av energiforsyningen vår er basert på fornybare energikilder. Dette er et konkurransefortrinn og legger til rette for klimavennlig energibruk. Regjeringen vil samtidig fortsette arbeidet med å legge til rette for mer effektiv energibruk i alle samfunnssektorer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [17:29:23]: I dag er situasjonen sånn at folk flest bidrar med ca. 400 mill. kr årlig til Enova, som skal gå til energieffektiviseringstiltak. Om lag 200 mill. kr av disse pengene går tilbake til folk flest. Vil statsråden ta initiativ til at mer av de energieffektiviseringsmidlene folk flest bidrar med, også går tilbake til folk flest – sånn at de kan redusere sine energitgifter og sitt energiforbruk?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:30:07]: Det er jo det som er ett av hovedmålene med de pengene man putter inn i Enova – som det virkemidlet Enova faktisk er. Her mener jeg at Enova gjør masse bra, som nettopp treffer dette, som kunnskap om de ordningene som er mulig å benytte seg av, veiledning – ikke minst – og en veldig effektiv ordning for å få støtte til gode prosjekt som gir gode resultat. Jeg registrerer også at det beløpet som blir utbetalt til gode prosjekt i den andre enden, er større nå enn før.

Lars Haltbrekken (SV) [17:31:01]: Jeg tror nok vi begge kan være enige om at Enova gjør veldig mye bra og viktig arbeid, men vi vet også at mer kan gjøres i de private husholdningene. Når vi ser vinterens strømdebatt og de høye strømprisene, er det en del i dette landet som ikke har råd til å ta de investeringskostnadene det er å få installert effektive strømsparende tiltak i sine husholdninger. Når vi da vet at om lag halvparten av det forbrukerne gir i bidrag til Enova, for å si det på den måten, går tilbake til forbrukerne, er det behov for en økt innsats fra Enovas side rettet mot den alminnelige forbruker i Norge.

Hvilke tiltak ser statsråden for seg å sette i verk for å sikre at man får en økt satsing inn mot de private forbrukerne?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:32:08]: Det viktigste tiltaket er det tiltaket jeg pekte på, nemlig lett tilgang til en byråkratisk ordning: Dersom man kan vise til at man er i stand til å gjennomføre gode prosjekt som gir god energieffektivisering, vil man også få utbetalt den støtten som er mulig knyttet til de ulike tiltakene.

Her har vi gjort flere ting: Vi har økt bevilgningene sånn at flere kan oppnå denne støtten. Vi har tilpasset og sørget for at det er rådgivning og veiledning, nettopp for å fange inn flere i de mulighetene Enova gir, på et bredt felt, knyttet til energieffektivisering.

Une Bastholm (MDG) [17:33:20]: Det virker som det er bred politisk enighet om at energieffektiviseringstiltak i bygg, både i eksisterende bygg og gode energikrav i nye bygg, er viktig for å kutte utslipp, det er viktig for å kunne bevare mer natur og arter i verden, og det er bra for den enkelte næringsdrivende og for privatøkonomien til folk.

Det bruker å være sånn at de tiltakene man fremmer, også er litt avhengig av målene man setter seg. Derfor tenkte jeg å stille spørsmål til statsråden om forslaget fra mindretallet, som egentlig er komiteens flertall – Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og oss – om å øke det norske målet til 40 pst. energieffektivisering innen 2030. Hvorfor fraråder statsråden at Norge, som bruker så mye midler på oppgradering av byggene våre, ikke skal ha et høyere mål enn det EU generelt legger seg på?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:34:20]: Regjeringen har vedtatt å realisere et mål om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Det er et ambisiøst mål, og det er et viktig mål å jobbe for å oppnå. Vi skal, som Stortinget har vedtatt, rapportere på dette i statsbudsjettet for 2020.

Vi har også lagt inn en rekke virkemidler for nettopp å nå det målet som er fastsatt, som er et ambisiøst mål, og som er et viktig mål for energieffektivisering og det man oppnår med det, som også representanten var inne på i sitt innlegg.

Une Bastholm (MDG) [17:35:14]: Betyr det at Stortinget kanskje kan forvente en revidering av det norske målet for energieffektivisering i bygg når forslaget til statsbudsjett for 2020 kommer?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [17:35:25]: Det jeg sa, var at regjeringen skal rapportere i forhold til det målet som er satt. Det jobbes over et bredt felt med flere virkemidler, nettopp for å hente ut en viktig gevinst som ligger i energieffektivisering. Og så skal vi rapportere på det regjeringen har sagt.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [17:36:03]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2019 under Arbeids- og sosial-

departementet (som følge av IA-avtalen 2019–2022) (Innst. 230 S (2018–2019), jf. Prop. 48 S (2018–2019))

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:36:41]: Det er en enstemmig innstilling knyttet til konklusjonene, men jeg har likevel lyst til å si noen ord til dette fordi det er en utrolig viktig avtale.

Det gjelder intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv, Et arbeidsliv med plass for alle, 1. januar 2019–31. desember 2022. Den gjelder altså for fire kalenderår.

Den norske arbeidslivsmodellen har gitt gode resultater for sysselsetting, produktivitet, omstillingsevne og et lærende arbeidsliv. Treparsamarbeidet om et mer inkluderende arbeidsliv skal bidra til høy sysselsetting og mobilisering av arbeidskraft gjennom å forebygge og redusere sjukefravær og frafall fra arbeidslivet.

Regjeringa vil ikke foreslå endringer i sjukelønnsordningen i denne avtaleperioden, verken for arbeidsgiver eller arbeidstaker, med mindre partene er enig i det, som det står i avtalen. Senterpartiet er svært glad for denne enigheten og støtter sjølsagt avtalen.

Avtalen om inkluderende arbeidsliv, IA-avtalen, skal skape et arbeidsliv med plass for alle, gjennom å forebygge sjukefravær og frafall. IA-avtalen har et mål om å redusere sjukefraværet med 10 pst. sammenliknet med årsgjennomsnittet for 2018. Det er et ambisiøst mål, for flere bransjer og virksomheter har et lavt sjukefravær, og i disse bedriftene vil det kunne være et mål i seg sjøl å opprettholde det lave fraværet og fokusere innsatsen på forebyggende arbeidsmiljøarbeid og på å redusere frafall i arbeidslivet. Senterpartiet støtter avtalepartenes vilje til å målrette innsatsen mot bransjer som har potensial for å redusere sjukefravær og frafall, og vi er også svært glad for at det skal fastsettes egne mål for prioriterte bransjer på bakgrunn av dokumentert kunnskap. Det skal bevilges 60 mill. kr i 2019 og seinere 80 mill. kr til bransjeprogrammet.

Det er historiske grunner til at sjukefraværet er klart høyest i kommuneforvaltningen, og av erfaring vet vi at både organisasjon, kultur og ledelse er svært avgjørende for å sikre at vi har et lavt sjukefravær. Dersom vi får til mer ansvar og mer myndighet i førstelinja, blir det mer interessante jobber, og det virker positivt for det spørsmålet vi nå diskuterer.

Vi må videre jobbe for flere heltidsansatte innenfor helse og omsorg, vi må arbeide for vikarpooler med faste ansatte i offentlig regi, og vi må få en økt respekt for helsefagarbeiderne innenfor helse- og omsorgssektoren.

Senterpartiet beklager at den inngåtte IA-avtalen mangler konkrete delmål for å få flere funksjonshemmede i arbeid. Senterpartiet vil støtte de funksjonshemmedes organisasjoners arbeid i dette viktige arbeidet.

Men dette krever sterkere og mer kraftfulle økonomiske stimuleringer overfor arbeidsgivere enn det vi har i dag. Når vi har fri arbeidsinnvandring fra utenfor Norden med EØS-avtalen, blir det langt mer krevende å få flere funksjonshemmede inn i inntektsbringende arbeid. Senterpartiet vil derfor arbeide målbevisst for å erstatte fri arbeidsinnvandring med regulert arbeidsinnvandring, noe som vil komme også de funksjonshemmede til gode.

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:40:16]: Det er gledeleg at ein i fellesskap valde å vidareføra IA-arbeidet med ein ny avtale, etter at tunge aktørar i samarbeidet diskuterte i media om det i det heile var vits i å ha ein ny avtale.

Dette innlegget vil nok verta oppfatta som litt kritikk av den avtalen som er sett. Eg vil difor starta med å poengtera kor viktig SV meiner det er med eit reelt inkluderande arbeidsliv og ein altomfattande avtale mellom partane om dette.

Eg vil gjerne belysa to ting til denne saka. Det første er: Kor er dei funksjonshemma? Det er trist å sjå at dei funksjonshemma ikkje er nemnde i den nye avtalen, som om desse ikkje er like viktige og ikkje har rett på jobb på lik linje med oss andre. Inkluderande arbeidsliv burde jo etter alle kunstens reglar òg handla om dei som er funksjonshemma – kanskje meir desse enn nokon andre, slik situasjonen er i arbeidslivet i dag. Eg må seia eg synest det er ein skam at dei funksjonshemma ikkje er nemnde i denne avtalen.

Det andre eg vil nemna, er den sprikande politikken i det å jobba for eit inkluderande arbeidsliv samtidig som ein har utvida tilgang til å leia inn arbeidskraft. Det er rett og slett å gå i politisk spagat, for nettopp dei som skal inkluderast meir og betre i arbeidslivet, treng faste og trygge rammer og ikkje minst òg kollegaer som har faste og trygge stillingar. Ein større del av usikkerheit, mellombelse stillingar og utskifting av arbeidsfolk verkar i heilt motsett retning av eit inkluderande arbeidsliv.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:42:17]: IA-avtalen er en intensjonsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv mellom regjeringen og hovedorganisasjonene i arbeidslivet, og den gjaldt fra 2001 til 2018. Målet var å redusere sykefraværet, inkludere flere funksjonshemmede og få eldre arbeidstakere til å bli lenger i jobb. Etter 17 år og 21 mrd. kr i bidrag fra staten var sykefraværet bare halvert og nedgangen flatet ut siden 2012. Antall funksjonshemmede i jobb hadde ikke økt, og eldre arbeidstakere sto hovedsakelig lenger i jobb på grunn av pensjonsavtalen, ikke på grunn av IA-avtalen. Derfor var det så viktig at dersom avtalen skulle fornyes, måtte den ha både flere virkemidler og fornyet kraft.

IA-samarbeidets overordnede mål er å skape et arbeidsliv med plass til alle gjennom å forebygge sykefra-

vær og frafall og på denne måten øke sysselsettingen. Den nye avtalen omfatter hele det norske arbeidslivet, der arbeidsplassen er hovedarenaen for IA-arbeidet. Dette forutsetter et godt partssamarbeid, og partene ble enige om to nasjonale målsettinger. Det første var at sykefraværet skal reduseres med 10 pst. sammenlignet med årsgjennomsnittet for 2018, og det andre var at frafallet skal reduseres.

Virkemidler og tiltak i den nye IA-avtalen er mer målrettede og treffsikre for å bidra til bedre måloppnåelse. Det er bra for dem det gjelder. Arbeidslivsundersøkelser viser at ni av ti arbeidstakere er fornøyd med jobben sin i Norge. Stadig færre utsettes for fysiske belastninger og risiko på jobb eller jobber ubekvem arbeidstid. Mens 9 pst. av norske sysselsatte hadde jobberlatert sykefravær på mer enn 14 dager i 2003, var dette redusert til 5 pst. i 2016.

Men selv om Statens arbeidsmiljøinstitutt slår fast at Norge er helt i front når det gjelder arbeidsmiljøstandarder, er det fortsatt mye å hente på arbeidslivsmiljø og sykefravær, særlig i enkelte bransjer og bedrifter. Derfor etableres det en ny arbeidsmiljøatsing med vekt på kunnskapsutvikling, formidling og veivisning i forebyggende arbeidsmiljøarbeid. En nettportal på Arbeidstilsynets nettsider skal formidle kunnskap og kompetanse om effektivt forebyggende arbeidsmiljøarbeid.

Nå får hele arbeidslivet tilgang til arbeidslivssentrene ressurser. NAV Arbeidslivssenter og den enkelte virksomhet får også større handlingsrom til selv å bestemme hvordan de vil samarbeide. Innsatsen mot bransjer og sektorer målrettes mot dem som har potensial for å redusere sykefravær og frafall gjennom bransjeprogrammer, og det innføres forsøk med kompetanse tiltak for langtidsykmedlte.

Alle disse satsingene reflekteres i endringene i statsbudsjettet for å følge opp inkluderingsarbeidet for dem som allerede er tilknyttet arbeidslivet.

Så har jeg lyst til å minne om at Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti er opptatt av dem som står utenfor. Regjeringens inkluderingsdugnad inneholder flere virkemidler og større ambisjoner om å få flere som i dag står utenfor, inn i arbeidslivet, enn det som tidligere var uttalt i partssamarbeidet om et inkluderende arbeidsliv. Begge deler er viktige satsingsområder, men virkemidlene er noe ulike. Skal vi sørge for et godt, inkluderende og familievennlig arbeidsliv, er det viktig med en helhetlig politikk der de ulike virkemidlene ikke slår hverandre i hjel, selv når hensiktene er gode. Jeg er glad for at regjeringen prioriterer begge deler.

Eigil Knutsen (A) [17:45:51]: Arbeiderpartiet er svært fornøyd med at det i fjor ble enighet mellom partene om en ny IA-avtale. Det sikrer full lønn under syk-

dom og gir arbeidslivet verktøy for å hindre frafall og fravær.

Det er selvsagt elementer i avtalen og økonomiske disponeringer som følger, som Arbeiderpartiet gjerne skulle sett annerledes. Men vi skal ha respekt for at dette er et framforhandlet kompromiss sammen med partene, og vi støtter derfor omdisponeringen av midlene som er foreslått i proposisjonen. I det videre arbeidet blir det viktig å følge opp at midlene som nå flyttes fra tilretteleggingstilskudd til andre virkemidler, blir brukt på en måte som oppfyller målene i avtalen.

Siden den første IA-avtalen ble inngått for snart 20 år siden, har vi ikke oppnådd alle målene vi har satt oss. Like fullt har fellesskapet spart nesten 150 mrd. kr på redusert sykefravær i perioden. Det er viktig å ha med seg. De neste 20 årene blir mer krevende. Arbeidslivet endrer seg raskere – jobber vil forsvinne, nye vil komme. Kompetansebehov vi ikke engang har tenkt på, vil oppstå. Derfor er kompetanse en avgjørende del av inkluderingspolitikken, men som kjent har antall kompetanse tiltak for Nav-brukere falt de senere årene.

Arbeiderpartiet mener at retten til kompetansehevede tiltak skal lovfestes og delvis finansieres gjennom et kompetansefond som administreres av arbeidslivets parter.

Riktig kompetanse gir mindre frafall og bedre helse. Derfor ønsker Arbeiderpartiet at framtidige IA-avtaler skal være mer forpliktende i å gi arbeidstakere den kompetansen de trenger for å stå i jobb. For å lykkes med inkludering må vi lykkes med kompetansepolitikken. Gjør vi det, oppnår vi målene i IA-avtalen, med mindre fravær og mindre frafall fra arbeidslivet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [17:47:50]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Pensjonar frå statskassa (Innst. 232 S (2018–2019), jf. Prop. 50 S (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [17:48:07]

Innstilling frå arbeids- og sosialkomiteen om Årsmelding 2018 for pensjonsordninga for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemer (Innst. 246 S (2018–2019), jf. Meld. St. 16 (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [17:48:27]

Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til fiskeriministeren:

«Å sikre verdens økende befolkning tilgang på proteinrik mat er en av våre største globale utfordringer. Klimautfordringene betyr at maten må produseres mer bærekraftig. Norge har potensial til å bli globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet. Skal vi lykkes med å møte utfordringene, må vi forene bærekraft og konkurransekraft. Havbruksnæringen er ung og har vokst raskt. Den er i dag underlagt fire ulike sektormyndigheter, der alle har vetorett og det er ulik regional praktisering av regelverket. Konsesjoner er gitt over tid med svært ulike føringer som gjør det svært problematisk å sikre et effektivt tilsyn. Det er også uklart om vilkårene er oppfylt, og om det har fått konsekvenser. Havbruksnæringen er en nasjonal næring med stort vekstpotensial.

Vil statsråden ta initiativ til å rydde opp i gamle konsesjonsvilkår og sikre en enhetlig forvaltning av havbruksnæringen ved at en statlig instans får koordineringsansvaret?»

Ruth Grung (A) [17:49:38]: I 2018 eksporterte Norge sjømat for 99 mrd. kr. I løpet av de siste ti årene har verdien av norsk sjømateksport økt med 122 pst. I samme periode har verdien av sjømateksporten fra havbruk økt kraftig. Eksport av laks sto for 68 av de totalt 99 milliardene med sjømateksport i fjor.

Havbruksnæringen er blitt en av våre viktigste eksportnæringer. Vi trenger økte eksportinntekter for å opprettholde velferdssamfunnet.

Å sikre verdens økende befolkning tilgang til proteinrik mat er en av våre største globale utfordringer. Klimautfordringene betyr at maten må produseres mer bærekraftig. Norge har potensial til å bli globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet. Skal vi lykkes med å møte utfordringene, må vi forene bærekraft og konkurransekraft.

Norge har utviklet et av de beste forvaltningssystemer for villfisk, men når det gjelder havbruk, har vi store forbedringspotensialer.

Vi må utvikle en kunnskapsbasert forvaltning basert på miljøhensyn, fiskehelse og økonomisk bærekraft. Næringen trenger forutsigbarhet og et moderne rammeverk med faglig autoritet som kan ta de nødvendige avveiningene for å tilrettelegge for en bærekraftig vekst.

For å få fram utfordringene har jeg valgt å bruke noe tid på å beskrive hvor komplisert og kompleks dagens forvaltning er. Havbruksproduksjonen er sammensatt og involverer derfor mange interesser, men poenget er hvordan vi organiserer forvaltningen slik at den blir

mest mulig hensiktsmessig og ikke fragmentert som i dag.

Dagens forvaltningsstruktur involverer tre forvaltningsnivåer: kommune, fylkeskommune og stat. Næringen må forholde seg til fem sektormyndigheter: Kystverket, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet og NVE. Det er seks departement med ansvar for ni ulike lover med tilhørende forskrifter: akvakulturloven, matloven, dyrevelferdsloven, naturmangfoldloven, friluftsløven, forurensningsloven, vannressursloven, plan- og bygningsloven og havne- og farvannsloven. I tillegg er sektormyndighetene delt inn i regioner med ulik praktisering av regelverket. Det gjelder også for fylkesmenn og i ulike fylkeskommuner.

Vilkårene på selskapsnivå blir gitt av Fiskeridirektoratet, mens på lokalitetsnivå vil ulike sektormyndigheter i tillegg stille krav. Søknader om lokalitetstillatelse rettes til fylkeskommunen, som sender videre til ulike sektormyndigheter for vurdering. Mattilsynet avgjør søknaden etter matloven, Kystverket etter havne- og farvannsloven og Fylkesmannens miljøavdeling etter forurensningsloven. Videre gir Fylkesmannens miljøavdeling uttalelse om anleggets plassering med hensyn til naturvern, sårbar natur, biologisk mangfold, friluftsliv samt fiske- og villfiskinteresser. Fiskeridirektoratet uttaler seg om marine fiskeinteresser og NVE ved inngrep i ferskvann etter vannressursloven. Kommunen vurderer søknaden opp mot sin arealplan.

Dagens forvaltning er en komplisert modell, med mange sektormyndigheter og tidkrevende prosesser både for næring og for det offentlige. Den enkelte sektormyndighet har ofte vetorett. Fravær av faglig koordinering gjør at sektormyndighetene opererer ut fra egne agendaer og i enkelte tilfeller direkte motarbeider hverandre og tar seg til rette med å stille krav som ikke støtter opp under ønsket om å utvikle en ny framtidsrettet næring.

Modellen er også utfordret ved at myndigheter utfordrer sine egne grenser. Et eksempel er miljøkrav fra enkelte kommuner. Etter loven skal kommunen avgjøre hvor det kan drives havbruk, mens det er Fylkesmannen, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet som skal håndheve ulike deler av miljøregelverket. Nå ser man eksempler på at flere kommuner, bl.a. Alta, Tromsø og Osterøy, stiller egne miljøkrav til havbruksnæringen.

Det er viktig at det stilles strenge miljøkrav. Men det må være likhet og klarhet i hvilken myndighet som skal bestemme og håndheve miljøkravene, slik at både kravene og summen av kravene blir fornuftige.

Denne fragmenterte forvaltningen speiler ikke formålsparagrafen i akvakulturloven, der det heter:

«Loven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor ramme-

ne av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.»

Skal vi lykkes i å utvikle en bærekraftig havbruksnæring, med robuste lokaliteter basert på tilgjengelig kunnskap om miljø og fiskehelse, må vi forenkle myndighetsstrukturen og styrke fagligheten i forvaltningen.

Det er også behov for å rydde opp i gamle tillatelser. Gjennom årene er det av politiske grunner gitt en rekke ulike særtillatelser, som utviklingstillatelser, visningstillatelser, forskningstillatelser, undervisningstillatelser, såkalte grønne tillatelser samt tillatelser til stamfisk og slaktemerd.

Miljøhensyn kom inn som særlig hensyn fra 2003, men først i 2013 ble det et sentralt tildelingskriterium der formålet var å teste ut teknologiske og driftsmessige løsninger for å redusere lus og rømming. I 2009 ble fem tillatelser øremerket økologisk produksjon, og på Vestlandet var fiskehelse et kriterium med formål å redusere risiko for PD. Det har vært stilt krav til bearbeidingsgrad, krav om å ha trainee eller lærlinger, krav til størrelse på virksomheten og geografi.

Dagens system der tillatelser er gitt over tid med svært ulike vilkårsbestemmelser på både selskapsnivå og den enkelte lokalitet, gjør det svært utfordrende å sikre et effektivt tilsyn. Hver lokalitet kan ha et sett av ulike vilkår.

Kanskje i frykt for søksmål har myndighetene i liten grad fulgt opp om vilkårene er blitt gjennomført, og om de har hatt ønsket effekt. Flere tillatelser har vært tildelt etter konkurranse, og noen kan ha latt være å søke fordi de har ment at vilkårene ikke var faglig forsvarlige eller realistiske, slik som tillatelsen for oppdrett av genmanipulert laks. Resultatet er at noen kan ha fått tildelt et begrenset gode på bekostning av andre. Med dagens laksepriser representerer det store økonomiske verdier.

Det må ryddes opp i gamle tillatelser for å sikre et effektivt tilsyn og for å kunne gi fornuftige rammevilkår for bærekraftig produksjon i vår felles allmenning.

Men det blir utfordrende å rydde opp. Skal staten trekke tilbake tillatelsene der vilkårene ikke er gjennomført, kreve økonomiske mellomlegg opp mot prisen på en kommersiell tillatelse, eller skal man sette strek og innføre en form for amnesti?

Det er behov for en overordnet gjennomgang av tildelingsvilkårene og ikke minst hvordan man skal følge opp driften av anleggene. Det må utvikles en struktur for driftsansvar.

På grunn av knapphet på volum har tillatelser og lokaliteter fått mest oppmerksomhet den siste tiden, mens det er driftsvilkårene, som transport, PD-forskrift, akvakulturloven osv. som styrer hvordan næringen kan drive bærekraftig, som bør få økt oppmerksomhet framover.

Kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen må bli bedre. Eksisterende kunnskap bør samles, samtidig som det trengs mer analyser og forskning for å få bedre kunnskap om sammenheng og årsak. Det er behov for en mer enhetlig og overordnet myndighet basert på eksisterende kunnskap som sørger for at miljøforvaltning, Mattilsynet og Fiskeridirektoratet spiller på lag.

Det må etableres en mer enhetlig forvaltning, med faglig tyngde og integritet, som er i stand til å vekte de ulike interessene. Målet må være å gi næringen rammevilkår for å etablere mer robuste lokalitetsstrukturer som hensyntar både sykdom, lus og miljøavtrykk.

Sjøfartsdirektoratet kan være en modell. De har vist at de klarer å ta ansvar for helheten samtidig som de forholder seg til ulike sektormyndigheter og forvaltningsnivå.

Det er også viktig å presisere at næringen ikke må tro at en enhetlig forvaltning vil gjøre det enklere å slippe unna med utslipp, lus, dårlig fiskevelferd eller rømming. Målet er å få en enhetlig forvaltning som kan operere med faglig tyngde, både overfor næringen og utad.

Havbruksnæringen er en nasjonal næring med stort vekstpotensial, men den er avhengig av et framtidsrettet, kunnskapsbasert rammeverk for å lykkes.

Spørsmålet er: Vil statsråden ta initiativ til å rydde opp i særtillatelsene og sikre en enhetlig forvaltning av havbruksnæringen ved at en statlig instans med faglig tyngde og integritet får koordineringsansvaret?

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Harald T. Nesvik [17:59:38]: Vi har til de grader lyktes med oppdrett av laks og ørret i Norge – og det takket være de første pionerene som så mulighetene, tok sjanser og viste vei gjennom prøving og feiling for om lag 50 år siden. Nettopp takket være en betydelig og langsiktig forskningsinnsats fra våre særdeles kompetente fagmiljø, og takket være myndighetene, som har klart å følge utviklingen i næringen og lagt til rette med rammebetingelser tilpasset næringens ulike stadier og utviklingstrinn, har vi lyktes.

Interpellanten Grung viser i sitt innlegg til at Norge har et potensial til å bli globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet, og jeg er så til de grader enig med interpellanten. Men samtidig vil jeg hevde at Norge allerede i dag er en globalt ledende sjømatnasjon. Vi har lyktes med mye, og vi vil lykkes mye mer, men ja, jeg er helt enig med interpellanten i at vi har ikke løst alle utfordringene. Vi har en vei å gå, men vi har likevel all mulig grunn til å være stolt av denne næringen og utviklingen fram til i dag. Som fiskeriminister skal jeg bidra til å få på plass system som skal løfte denne næringen ytterligere.

I tiden før 2017 ble vekst i lakse- og ørretnæringen gitt gjennom sporadiske og lite forutsigbare tildelingsrunder både hva gjaldt tidspunkt og kriterier. Den tiden er forbi. Våren 2015 fremmet regjeringen i havbruksmeldingen forslag til et nytt system for kapasitetsjustering, og Stortinget sluttet seg i det vesentligste til regjeringens forslag. Systemet innebærer en inndeling av kysten i 13 produksjonsområder og et såkalt trafikklyssystem for å regulere produksjonskapasitet i lakseoppdrett ut fra grense for akseptabel miljøpåvirkning. Trafikklyset ble skrudd på i 2017 og gir i dag både næring og forvaltning forutsigbarhet for når eventuell kapasitetsjustering foretas, hvor ofte, etter hvilke kriterier, og hvor stor en slik justering vil være i de ulike produksjonsområdene.

Ved kapasitetsjusteringen i 2017–2018 ble det åpnet for 6 pst. vekst i 8 av de 13 produksjonsområdene. Dette ga næringen en vekst i produksjonskapasiteten på om lag 24 000 tonn. Trafikklyssystemet er et godt system, som rigger havbruksnæringen for fremtiden, og jeg vil hevde at dette nye systemet i seg selv innebærer et betydelig element i den oppryddingen i konsesjonsvilkår som stortingsrepresentanten Grung etterlyser.

Ved en del av de tidligere tildelingsrundene, bl.a. i 2009, har det blitt stilt ulike prioriteringskriterier for tildeling av tillatelser. Det har f.eks. vært foredlingskriterier og prioritering av mindre aktører. Dette har i hovedsak vært tildelingskriterier og ikke blitt satt som et vilkår i selve tillatelsene. Det finnes noen unntak, som de grønne tillatelsene fra tildelingsrunden i 2013, der det ble stilt vilkår i selve tillatelsene. De grønne tillatelsene ble tildelt gjennom en konkurranse hvor søknadene med potensial for reduksjon i miljøbelastning fra lus og rømming vant fram. Nå å endre vilkårene som er satt for å sikre gjennomføringen av de elementene som var avgjørende for hvem som vant, kan være utfordrende. Det kan uansett også bli sett på som en usportslig endring av spillereglene. De gamle tildelingsrundene, i alle sine former og varianter, er et tilbakelagt kapittel. Jeg vil prioritere å se framover ved å utvikle trafikklyssystemet til både næringens og forvaltningens beste. Dette er et system som vil kunne stå seg over tid, og vil kunne virke i lang tid framover.

Vi har og skal fortsette å ha et risikobasert tilsyn i havbruksnæringen. Et godt og effektivt tilsyn er avgjørende for å kunne følge opp næringen på en god måte. Jeg synes det er flott at Arbeiderpartiet her er på linje med regjeringen når det gjelder å legge til rette for en effektiv forvaltning. Her har vi samme målet. Jeg ser at vi har et forbedringspotensial på tilsynssiden, og har derfor iverksatt flere tiltak og prosjekt som har som formål å gi denne forenklingen for næringen og effektiviseringen for forvaltningen som representanten etterspør.

Departementet er i gang med et offentlig–privat samarbeid i havbruk etter mønster fra det vellykkede samarbeidet innenfor finansbransjen og landbruksbransjen. Her vil hele bransjen samt representanter fra forvaltningen arbeide med en rekke allerede spesifiserte problemstillinger, alle med formål om å bidra til effektivisering, digitalisering og forenkling og samvirke nettopp mellom forvaltningen og bransjen selv.

Vi er allerede i gang med fire veldig aktuelle prosjekt:

1. Vi har startet en gjennomgang av eierskap og flyt av data med tanke på digitalisering.
2. Vi vurderer en revitalisering av Havbruksdata.
3. Vi gjør en gjennomgang av tilsynsaktiviteten mot bransjen.
4. Vi skal gå gjennom all rapportering fra bransjen til forvaltningen med tanke på modernisering og effektivisering.

Ytterligere effektivisering av tilsyn i havbruksnæringen har høy prioritet, og jeg forventer at vi her vil oppnå positive resultat, som vi har sett for oss i andre bransjer hvor vi har kjørt tilsvarende prosjekt.

Et resultat fra finansbransjen er bruken av samtykkebaserte løsninger i Altinn, som gir digital tilgang til allerede avgitt informasjon fra innbyggerne til diverse register ved søknad om lån. Den årlige gevinsten for bankene av dette tiltaket alene ligger på om lag 1,2 mrd. kr.

Interpellanten etterlyser en enhetlig forvaltning av havbruksnæringen ved at én statlig instans får koordineringsansvaret. La meg først minne om at dette koordineringsansvaret ble flyttet fra én statlig instans og over til fylkeskommunene gjennom innføringen av forvaltningsreformen under den forrige regjeringen i 2010. La meg legge til at havbruksnæringen ikke er unik, med tanke på at flere ulike sektormyndigheter er inne i prosessen ved å klargjøre oppstart av ny virksomhet. Enhver bransje må forholde seg til dette, og det er ikke nødvendigvis noe negativt. Et viktig moment for å få dette så strømlinjeformet som mulig er at de ulike sektormyndighetene er klar over sin rolle, og at det er klare og gode grensdragninger mellom hvem som har ansvaret for hva, fordi det fort kan bli kompliserende dersom ulike sektormyndigheter trekker i hverandres bed.

I det store bildet mener jeg at tildelingssystemet i havbruksbransjen fungerer godt. Vi har etablert en «one-stop shop», som innebærer at søkere forholder seg til én koordinerende myndighet framfor på egen hånd å måtte følge opp en rekke instanser for å få nødvendige tillatelser. I dag har fylkeskommunen denne koordinerende funksjonen. Dette systemet er det mange andre land som misunner oss.

I oppfølgingen av regionreformen har Stortinget diskutert fylkeskommunens oppgave og konkludert

med at fylkeskommunen skal beholde sin rolle knyttet til behandling og koordinering av søknader om akvakulturtillatelse. Stortinget har dermed relativt nylig tatt stilling til spørsmålet fra interpellanten hva gjelder overføring av koordineringsansvaret til én statlig instans. Hvis Stortinget endrer sitt syn på dette, kommer jeg gjerne tilbake til saken.

Ruth Grung (A) [18:09:15]: Det er mye bra som skjer i denne næringen, og mange fine systemer som er utviklet. Jeg tror det er få næringer som rapporterer så mye som havbruksnæringen. Trafikklyssystemet er det også enighet om. Men vi har også erfart at når så mange ulike lokaliteter har ulike grader av retningslinjer knyttet opp mot seg, er det utfordrende å etablere et effektivt tilsynsapparat. Noe er vurdert på selskapsnivå, og noe er vurdert på den enkelte lokalitet. I tillegg er mange av lokalitetene, av historiske grunner, plassert på kanskje ikke de mest egnede stedene. Så det å klare å ta i bruk eksisterende kunnskap, ha autoritet, klare å flytte lokaliteter og slå sammen mindre enheter til større, tror i alle fall Arbeiderpartiet ville vært klokt.

Jeg forsto ikke helt svaret om eksisterende, gitte vilkår. Har man fulgt opp om de har oppnådd det som var vilkårene? Skal det i så fall trekkes tilbake hvis de ikke har fulgt opp de vilkårene som ble satt for den enkelte lokalitet historisk sett? Hvordan vil eventuelt reaksjonen være?

Når det gjelder den enhetlige forvaltningen, er vi fullt klar over at den ble overført til fylkeskommunene i 2010. Men når vi har ambisjoner – og dem tror jeg vi deler fullt ut – om å bygge opp en nasjonal næring, og ser hvordan den blir forvaltet, med alle de ulike regionale praksisene, de ulike fylkesmennenes praksis pluss fylkeskommunenes praksis, er ikke det en god og effektiv måte å videreutvikle en nasjonal næring på, som er sårbar, for det er mange hensyn å ta, ikke minst knyttet til miljøutfordringer og utslipp. Jeg tror det kunne være klokt om man tok en runde til for å se på dette. Næringsaktørene har kalt fylkeskommunene et postkontor for mange ulike instanser. De har ikke den faglige tyngden og muligheten til å veie disse ulike hensynene opp mot hverandre.

Om det ikke skjer i morgen, tror jeg at hvis denne næringen skal lykkes og få færre konflikter knyttet til seg, må den produsere i allmenningen på en fornuftig måte med minst mulig utslipp. Når enkeltbedrifter står opp mot hverandre, tror jeg det kan være klokt at man ser på forvaltningen en gang til.

Statsråd Harald T. Nesvik [18:12:29]: La meg slå fast et par ting innledningsvis: Jeg låser ingen dører med tanke på de problemstillingene som representanten Grung har brakt inn i salen. Jeg synes dette er vikti-

ge problemstillinger, også det om lokaliteter, for en del av lokalitetene har blitt gitt i en annen tid enn den vi har i dag.

At konsesjoner ikke oppfyller vilkårene som gjaldt da konsesjonene ble gitt, og at man ikke har søkt om å få endret konsesjonen, slik at den er innenfor gjeldende regelverk, skal selvfølgelig ikke forekomme, for man skal operere innenfor de vilkårene som man har blitt gitt gjennom behandlingen. I noen sammenhenger kan det medføre at hvis man f.eks. ikke bruker en lokalitet over tid, så kan en lokalitet tilbaketrekkes. Det kan også gjelde konsesjoner.

Det kan også være grunn til – som representanten var inne på – å se på muligheten for å slå sammen konsesjoner og se på vilkårene, for f.eks. i gitte områder å minske belastningen, eller fordi konsesjoner er gitt på et tidspunkt da en annen lokalitet kanskje kunne være bedre enn den man opprinnelig fikk. Dette vil jeg selvfølgelig se på.

Jeg er åpen for å kunne gjøre det best mulig innenfor denne næringen, slik at vi både oppfyller miljøkriteriene og skaper mulighet for vekst. Det er derfor jeg har sagt at selv om man ikke brukte det røde lyset i trafikklyssystemet når det gjaldt oppdrett – altså vekstregimet – sist gang, er det røde lyset nå skrudd på, for skal man ha vekst, må man også ta vare på det miljømessige.

Vi må også til enhver tid se på innretningen på dette. Når det gjelder konsesjoner, er vi nå midt i en runde om utviklingskonsesjoner, som ble gitt bl.a. for å se på ulike løsninger knyttet til innovasjon og teknologi. I den sammenheng er nå Fiskeridirektoratet i ferd med å avslutte behandlingen av de siste søknadene, og en del ligger til ankebehandling hos undertegnede i departementet. Vi vil sørge for at de blir behandlet på en skikkelig måte.

Det er helt klart at vi må jobbe langs mange akser, også gjennom PD-forskriften – vi har allerede gitt klar beskjed om at vi skal bekjempe PD. Det gjelder transportforskriften, for å forhindre transport og smitte av sykdom. Det gjelder også bekjempelse av ILA o.a. Vi må også se på grensedragninger.

Det er en rekke forskjellige ting vi må jobbe med hele tiden for å bli bedre. Selv om det fungerer godt der ute i dag, er det en del områder vi må bli bedre på, og som vi må finne løsninger på. Rømming, lus og sykdom er tre av de tingene, og det skal vi jobbe godt med hver eneste dag inntil vi klarer å løse disse problemene. Så jeg er helt enig med interpellanten: Vi har utfordringer, som må løses.

Ingalill Olsen (A) [18:15:50]: Jeg vil takke Ruth Grung for at hun løfter fram denne problemstillingen, som veldig tydelig viser hvor kompleks vår forvaltning i

sjø er blitt. Dette er et felles ansvar for ulike regjeringer, så her er ikke poenget å peke på noe eller noen.

Forvaltningen av havområdene våre er viktig for det som vi som nasjon skal leve av i framtiden. Vi må legge til rette for at vi kan utnytte ressursene våre effektivt – også i et miljøperspektiv. For oss i Arbeiderpartiet er både vekst og vern viktig. Begge deler skal hensyntas. Vi skal bevare kloden, i dette tilfellet havet, men også sørge for at vi kan høste av havet i et langsiktig perspektiv. Myndighetene må ha en sammenhengende politikk for dette.

For en tid siden hadde jeg en interpellasjon til klima- og miljøministeren om hva det foreslåtte marine verneområdet på Lopp havet ville bety rent praktisk for fiskerinæringen. Arealet som er foreslått vernet, er på over 3 000 km², så det er ikke noe lite område. Man kan oppfatte dette som litt på siden av dagens interpellasjon, men jeg tenker at det egentlig er en annen side av samme sak. I den interpellasjonen ba jeg om en avklaring av hva vernet ville bety for fiskeriene. Ville f.eks. aktive redskaper kunne brukes i verneområdet? Kan man høste av tang, skjell og tare? Ville det bli begrensninger i bygging av kai og naust? Kan det mudres og utdypes havner i området som er vernet? Blir det mulig med oppdrett i verneområdet?

Disse tingene var fiskerne som var knyttet til Lopp havet, og kommunene rundt – Hasvik og Loppa – opp tatt av. Jeg fikk ikke noen konkrete svar, kun svar på hvordan verneprosessen var lagt opp. Derfor er min henstilling til regjeringen å gi svar på praktiske spørsmål knyttet til yrkesutøvelse, for det ønsker folk å få svar på, sånn at de vet hvordan dette blir.

Min erfaring er heller ikke at folk er imot vern, men de har krav på å få vite hva det innebærer. Derfor henger forvaltning og vern nøye sammen, og jeg tenker at det er nødvendig å samordne begge områdene, både for fiskeriene, for oppdrett og for det målet vi har, nemlig at vi skal høste av havet på ulike vis, og at det skal bidra til den norske økonomien.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [18:18:53]: Ruth Grung har altså stilt et spørsmål om enhetlig forvaltning av havbruksnæringen ved at en statlig instans får koordineringsansvar. Bakgrunnen for spørsmålet er at representanten Grung synes å anta at norske myndigheter via et enkelt koordineringsgrep skal kunne sikre en økende befolkning tilgang på proteinrik mat, samtidig som klimautfordringer skal komme under kontroll ved at Norge blir globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet.

Det er overoptimistisk å tro at et så enkelt organisatorisk grep som dette vil være en vidunderkur som oppfyller både klimautfordringene og matvaresikkerheten

for jordas befolkning. Dessuten er det vanskelig å vite konkret hva representanten Grung her tenker på, fordi Fiskeridirektoratet i Bergen allerede påtar seg – og i lengre tid har påtatt seg – det koordineringsansvaret som representanten Grung etterlyser, ut fra det jeg vet.

Vi i Senterpartiet ser positivt på alle innspill som skal kunne gi et løft til en næring som nå leter etter teknologiske løsninger. En rekke nyvinninger kan revolusjonere en næring som nå står i fare for å bli akterutseilt av industrielle tiltak i andre land. Lukkede offshoreanlegg er i skuddet, likeså landbaserte – en oppdrettsrigg, havmerd, er snart et faktum. Den veksten som representanten Grung etterspør, kan ikke oppfylles uten en total nytenkning om lus, rømming og forurensning – forurensende gammeldagse merder med lukkede anlegg, som det også har vært forsket mye på. Dette gjelder nevnte havmerd – Floating Fish – og også lengdestrømsrenner og tidevannsbaserte lukkede anlegg.

I fjord etter fjord ødelegger anleggene for tradisjonelt fjordfiske. Vi har en mengde eksempler på det. Overgang til miljømessig forsvarlig produksjon må løses før videre vekst kan diskuteres.

Næringen står videre overfor et forproblem. Hvor skal man hente føret fra? Noen har påpekt at treforedlingsindustrien kan levere et produkt som kan inngå i forblandinger. Det er ingen løsning å ta før til oppdrettsfisk fra villfiskene. De villfiskartene som trenger f.eks. raudåte, må få det. Jeg vil derfor anmode statsråden om at det iverksettes tiltak som kan konvertere de utdaterte, åpne og sterkt forurensende gammeldagse merdene til mer miljøvennlige anlegg. Dette har det vært forsket mye på.

Næringene som opplever superprofitt, vil ikke modernisere seg selv, selv om det ikke skulle mangle på kapital. Vi mener at næringen har god evne til omstilling. Jeg mener at næringen må gi ressursrenteskatt til de kommunene hvor næringen har sin virksomhet.

Senterpartiet vil ta hele Norge i bruk, men uten å ødelegge tradisjonelle næringer. Oppdrettsanlegg må lokaliseres slik at de ikke skader eller ødelegger for tradisjonelt fiske i fjorder og kystnære strøk. Senterpartiet vil fjerne konsesjon for produksjonsmetoder i havbruksnæringer som ikke påvirker det ytre miljøet negativt, som oppdrettsanlegg på land og lukkede anlegg til sjøs.

Senterpartiet vil også at kommunene skal få mer igjen for å avsette areal til havbruksnæringen. Dette bør skje ved gjeninnføring av en nasjonal naturressursskatt.

Ruth Grung (A) [18:23:25]: Takk for debatten og ikke minst for engasjementet fra statsråden.

Arbeiderpartiet tror at det er helt nødvendig at vi fokuserer mer på driftsfasen, og ikke gjør som nå, hvor det

har handlet veldig mye om tildeling av nytt volum. Man må følge opp både det eksisterende og det tidligere. Og så får jeg bare gjenta at vi tror det er smart å rydde opp mest mulig i de vilkårene som er satt. Så får man balansere det med hensyn til det historiske, men iallfall sørge for at de blir harmonisert, slik at vi får et mest mulig effektivt tilsyn.

Vi etterlyser også en bedre balanse mellom miljøhensyn og næringsinteresser. Vi har en opplevelse av, også når det gjelder arbeidet med disse havarealene, at miljøhensyn vektes mye tyngre enn næringsinteressene. Et av FNs bærekraftsmål er faktisk økonomisk bærekraft, som nok absolutt bør løftes litt mer opp, for vi skal ha noe å leve av.

Så til representanten Adelsten Iversen: Næringen trenger å få løst sine utfordringer framover. Men samtidig tror vi at om vi skal lykkes med det, trenger de en faglig enhet som klarer å veie kunnskapen opp mot hverandre, slik at det blir mest mulig bærekraftig, og at de riktige kravene settes når det gjelder miljø, fiskehelse og strømforhold. Og med miljø tenker vi også på all annen aktivitet som er i området rundt.

Som jeg sa i hovedinnlegget mitt, var det ikke meningen at en enhetlig forvaltning skulle gjøre det enklere for dem som ikke ønsker å følge regelverket. Tvert imot var meningen å få til en balanse mellom de ulike hensynene. Der har ikke fylkeskommunene, slik det er i dag, den faglige tyngden til å klare å avveie så sterke sektorinteresser som det er innenfor dette området. Og de som taper, er vi som befolkning, og det er næringen, ikke minst ved at vi bruker så mye ressurser som vi gjør på å føre tilsyn på en veldig ineffektiv måte, og at det mangler forutsigbarhet. For det har egentlig vært rettesnoren for Arbeiderpartiet, men også for denne regjeringen, at man prøver å legge til rette for forutsigbarhet, men ikke minst også mer effektiv offentlig forvaltning. Det var derfor jeg brukte så lang tid på å presentere hvor innviklet det er.

Avslutningsvis mener jeg at Sjøfartsdirektoratet er et godt eksempel på at man har lyktes. Vi bygde opp petroleumsnæringen nettopp fordi vi klarte å samordne både tilsynet og direktoratet slik at vi fikk en enhetlig plattform. Så vi ser fram til at det skjer noe på dette feltet.

Statsråd Harald T. Nesvik [18:26:47]: Undertegnede og representanten Grung deler veldig mange synspunkter i denne saken, også når det gjelder mange av utfordringene. Men jeg må få lov til å si én ting: Når representanten Adelsten Iversen fra Senterpartiet går opp og har et så næringsfiendtlig innlegg mot den nest største eksportnæringen vår, blir jeg bekymret for Distrikts-Norge. Denne næringen er en av de aller, aller viktigste næringene for norske distriktskommuner, og

det er kommunene selv som setter av areal. Den måten det omtales på, er rett og slett skremmende – «sterkt forurensende» anlegg. Her snakker vi altså om personer som prøver å skape livskraftige distrikter, sørge for at man har noe å gå til, sørge for at det er lys i husene rundt omkring i hele Distrikts-Norge. Partiet som kommer med dette innlegget, er altså Senterpartiet, og det håper jeg folk merker seg.

Norge er og skal forbli en ledende sjømatnasjon. Suksesshistorien med oppdrett av laks og ørret skal dyrkes, knas og videreutvikles. Vi er verdens største produsent av atlantisk laks og eksporterte i fjor 1,1 millioner tonn, langt mer enn våre nærmeste konkurrenter. Eksportinntektene fra lakseoppdretterne var i fjor 67,8 mrd. kr., og det settes nye rekorder år etter år. Havbruksfondet gjorde at distriktskommuner der bl.a. Senterpartiet sitter i førersetet med ordførere, har fått tilført betydelige ressurser som sikrer barnehageplasser, skoleplasser og sykehjemsplasser, og at det er rørleggere, elektrikere og mulighet til faktisk å bo ute i distriktene.

Gjennom trafikklyssystemet har vi etablert et forutsigbart system for kapasitetsjustering i havbruksnæringen ved nettopp å gå bort fra det som tidligere var sporadiske og uforutsigbare tildelingsrunder med varierende tildelingskriterier og vilkår, slik at en nå får et mer ryddig system basert på objektive kriterier.

Dagens havbruksnæring preges av betydelig innovasjon. Det gjelder den mer tradisjonelle anleggs- og utstyrsutviklingen, men vi ser også at de store megatrendene med bruk av «big data», digitalisering, automatisering og «Internet of Things» begynner å få innpass i næringen.

Vi har en utfordring. Det er ikke alt som er rosenrødt innenfor næringen. Vi skal jobbe videre med det. Vi skal ha tilsyn. Næringen skal være bærekraftig, for markedet etterspør også bærekraftig produsert laks, og at vi skal dokumentere det. Likevel har vi en kjempemulighet innenfor denne næringen. Den skal få fortsette å vokse, men på en bærekraftig måte.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er dermed omme.

Sak nr. 10 [18:29:54]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (tvungen forsvinning) (Lovvedtak 54 (2018–2019), jf. Innst. 234 L (2018–2019) og Prop. 42 LS (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tuva Moflag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av Ullevål-tomtas muligheter for utvikling og samling av virksomhetene i Oslo universitetssykehus, slik at tomtealternativene kan sammenlignes, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis. Eventuelle planer for tomtesalg på Ullevål stilles i bero inntil dette er gjennomført.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 77 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å prioritere arbeidet med nytt lokalsykehus for hele Groruddalen på Aker.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:8 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Kjersti Toppe og Kari Elisabeth Kaski om trygge sykehus foran dyre prestisjeprojekter – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.14)

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Espen Barth Eide på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 2, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 3, fra Une Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 4, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 4, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at elektrifisering av tidligere byggetrinn på Johan Sverdrup skjer ved utbygging av havvind, ikke gjennom elektrisk kraft fra land.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 98 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en gradvis og planmessig utfasing av den norske olje- og gassindustrien over en 15-årsperiode, samt å stanse utlysning og tildeling av nye lete- og utvinningstillatelser.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse utbyggingen av Johan Sverdrup-feltets andre byggetrinn, samtlig som selskapene pålegges å fortsette utbygging av områdeløsningen for kraft fra land.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Olje- og energidepartementets miljøfaglige vurderinger av høringsinnspillene i forbindelse med tildelinger av utvinningstillatelser til petroleumsvirksomhet, skal være offentlige.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 63 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet godkjenner plan for utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltets andre byggetrinn.

II

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet gir tillatelse til anlegg og drift av kraft fra land-anlegget.

III

Stortinget samtykker i at Petoro AS, som er rettighetshaver for statens deltakerandel (SDØE), kan delta i utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltets andre byggetrinn og anlegg og drift av områdeløsningen for kraft fra land til feltene Johan Sverdrup, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog.

IV

Stortinget ber regjeringen innhente en uavhengig evaluering av konkurransesituasjonen på norsk sokkel.

Evalueringen må ha et særlig blikk på Equinors dominerende stilling og markedsrett.

Presidenten: Det voteres først over I og III.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 88 stemmer for komiteens innstilling og 8 stemmer mot.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.11)

Siv Mossleth (Sp) (fra salen): President! Jeg skulle stemt for. Det ble ikke registrert.

Presidenten: Det blir rettet opp, og da er det avgitt 89 stemmer for komiteens innstilling og 8 mot.

Det voteres over II.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 96 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.38)

Presidenten: Det voteres over IV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.57)

V o t e r i n g i s a k n r . 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Une Bastholm på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 4, fra Une Bastholm på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 5, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 6–9, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det voteres over forslagene nr. 6–9, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til hvordan eiere av næringsbygg kan gis et insentiv til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak gjennom høyere avskrivningssatser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt hvor husholdninger som bruker mer enn 15 pst. av disponibel inntekt på energiutgifter, alternativt har en samlet inntekt under 5 G, får økonomisk støtte og energilån for å gjennomføre enøktiltak.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en belønningsordning for kommunene etter hvor mange kWh de har spart i egen bygningsmasse. Ordningen må være enkel og ubyråkratisk og også belønne de kommuner som tidligere har gjennomført tiltak.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et egnet prøveprosjekt der man i et område gjennomfører energi- og effektreduserende tiltak som alternativ til oppgradering av lokal trafo og linjnett.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.42)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en helhetlig gjennomgang av ENØK-ordningen, hvor man ser energisparing, ny energiproduksjon og tariffer i sammenheng og en vurdering av hvorvidt ordningen treffer eller bør endres og oppdateres i henhold til mål om økt energieffektivisering i både private og offentlige bygg.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 86 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.01)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et prøveprosjekt med støtte til håndverkere som tilbyr energieffektiviseringstiltak, med mål om å få i gang et marked for energieffektivisering blant boligeiere som skal sette i stand og pusse opp boligen sin.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 78 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.18)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 40 pst. energieffektivisering innen 2030 i forbindelse med implementering av EUs energieffektiviseringsdirektiv i Norge.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med energilån til energieffektiviseringstiltak gjennom Husbanken som kan gis i kombinasjon med, eller uavhengig av, Enovatilskudd.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en langsiktig strategi for rehabilitering av bygninger til passivhusnivå innen 2050. Strategien skal inneholde et veikart med tiltak og målbare indikatorer for framdrift og milepæler i 2030, 2040 og 2050.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 63 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter med tanke på at kartleggingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviseringsiltak.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for innføring av energiledelse i yrkesbygg, hvor støtten er avhengig av at redusert energibruk dokumenteres.

III

Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere krav til energieffektivisering i egne leiekontrakter, som igjen kan drive utviklingen av hele næringsbyggemarkedet.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.59)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2019 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
601		Utredningsvirksomhet, forskning m.m.	
	22 (Ny)	Kunnskapsutvikling i IA-avtalen m.m., <i>kan overføres</i> , bevilges med	81 000 000
	70	Tilskudd, for høyes med fra kr 34 730 000 til kr 36 730 000	2 000 000
605		Arbeids- og velferdsetaten	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 11 671 125 000 til kr 11 681 785 000	10 660 000
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter, for høyes med fra kr 54 185 000 til kr 57 185 000	3 000 000
640		Arbeidstilsynet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 639 500 000 til kr 684 500 000	45 000 000
643		Statens arbeidsmiljøinstitutt	
	50	Statstilskudd, for høyes med. fra kr 124 875 000 til kr 149 875 000	25 000 000
2650		Sykepenger	
	73	Tilskudd til tilretteleggingstiltak mv., <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 268 660 000 til kr 0	268 660 000
	76 (Ny)	Tilskudd til ekspertbistand og kompetansetiltak for sykmeldte, <i>kan overføres</i> , bevilges med	102 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Opplysninger om søkeren				Pensjon			
Nr.	Namn	Alder ved avskjeden (for etterlatne, noverande alder)	Tjenestestad	Vedteke	Pr. mnd	Gitt frå	Merknad
<i>Utanriksdepartementet</i>							
1	Kirsten Elisabeth Lund	67	Washington	17.4.2018	SPK	1.6.2018	Tilleggstid
2	Vanida Bootboonprani	60	Bangkok	17.4.2018	1659	1.11.2018	
3	Harvinder Singh	60	New Dehli	18.6.2018	7630	1.5.2021	
4	Mingfen Mei	50	Beijing	18.6.2018	1661	1.8.2019	
5	Dharshini Vijayanathan	47	Colombo	21.6.2018	1416	1.1.2019	
6	Nikhil Halder	60	Dhaka	17.10.2018	5749	1.2.2021	
7	Chandrasiri Jayawardena	60	Colombo	18.10.2018	1459	1.5.2017	
8	Claudette Jayamanne	60	Colombo	22.10.2018	2823	1.7.2020	
9	Prem Prasad	60	New Dehli	27.11.2008	1319	1.9.2017	
10	Sirikarn Sunthornpadungsin	60	Bangkok	28.1.2019	15015	1.1.2022	
11	Chatri Moonstan	60	Bangkok	28.1.2019	5931	1.6.2019	
12	Alexander Levin	60	St. Petersburg	28.1.2019	3623	1.12.2018	
13	Carlos Tejada Morera	68	Havanna	28.2.2019	1015	1.6.2020	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 16 (2018–2019) – Årsmelding 2018 for pensjonsordninga for stortingsrepresentantar og regjeringsmedlemer – blir lagd ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 9 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Sak nr. 10 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 54.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 11 [18:46:08]

Referat

- (326) Statsrekneskapan 2018 (Meld. St. 3 (2018–2019))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
- (327) Finansmarkedsmeldingen 2019 (Meld. St. 24 (2018–2019))
Enst.: Sendes finanskomiteen. Behandles innen Stortinget avslutter sine forhandlinger i juni.
- (328) Endringer i politiloven mv. (bevæpnet patruljering mellom sårbare objekter mv.) (Prop. 105 L (2018–2019))
- (329) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Audun Lysbakken og Karin Andersen om å legge til rette for rettsforfølgning av mistenkte krigsforbrytere i Syria/Irak (Dokument 8:143 S (2018–2019))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes justiskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.47.

